

Justyna Kostuchowska

PASZPORT *do edukacji*

Publikacja powstała w ramach realizacji projektu
„Paszport do edukacji”
współfinansowanego przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Egzemplarz bezpłatny

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Okładka, projekt graficzny: Krzysztof Tusiewicz

Zdjęcia powstały w trakcie realizacji zajęć w projekcie „Paszport do edukacji”

Korekta i skład: Ewa Miller-Stefańska

Copyright: Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne Teatr Grodzki

Druk: Zakład Intrologatorsko-Drukarski Stowarzyszenia Teatr Grodzki

Wydawca: Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne Teatr Grodzki

ul. Sempołowskiej 13

43-300 Bielsko-Biała

www.teatrgrodzki.pl

Bielsko-Biała 2011

ISBN 978-83-926612-8-3

Justyna Kostuchowska

PASZPORT DO EDUKACJI

Rozdział I

DOŚWIADCZENIA Z REALIZACJI PROJEKTU

Nauczanie jest sztuką. Jednak żeby wznieść się na jej wyżyny i być artystą, najpierw trzeba opanować rzemiosło. W pracy nauczyciela nigdy nie wiadomo, gdzie i kiedy kończy się jedna, a zaczyna druga sfera. Zwykle dość płynnie i niepostrzeżenie jedna przechodzi w drugą. Wiadomo jedynie, że znajomość przedmiotu i zasad jego nauczania jest nieodzowna w efektywnej pracy. Wiele dostrzegalnych gołym okiem działań zmierza do ujednoczenia pracy, pomiarów umiejętności, przedmiotów i wreszcie szkół jako całości. Czy osiągnięcie dobrych rezultatów musi opierać się na realizacji algorytmów nauczania? - pozostawiam bez odpowiedzi.

Jeżeli jednak będziemy widzieć proces przekazywania wiedzy, kształcenia, wychowania przede wszystkim jako skomplikowaną i interakcyjną strukturę relacji między uczniem i nauczycielem, otworzymy sobie drogę do sztuki nauczania. W tej perspektywie osobowość nauczyciela, jego pasje i zainteresowania, zaczynają być bardzo istotne. Podobnie jak oczekiwania, ciekawość uczniów, stosunki w grupie czy sytuacje, z jakimi stykamy się w trakcie działań. Projekt „Paszport do edukacji” opierał się o takie postrzeganie kształcenia. Stworzył szanse realizacji zajęć w formie kółek zainteresowań (w jego ramach prowadzono także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze). Idea kółek, to stare i dobre rozwiązanie. W projekcie wzbogacono ją dwoma istotnymi elementami – wycieczkami i prezentacjami wyników prac. Te ostatnie pokazywane były lokalnej społeczności w formie wystaw, prezentacji multimedialnych i spektakli teatralnych. Duża liczba wyjść poza teren szkoły, nie tylko pozwoliła uatrakcyjnić zajęcia, ale przede wszystkim stworzyła nowe, odmienne od szkolnych sytuacje, w których działał nauczyciel i uczniowie. W dużej mierze właśnie o to chodziło.

Wyjścia stawiają bowiem przed uczestnikami z jednej strony praktyczne, a nie przede wszystkim teoretyczne problemy (tymi uczniowie są zwykle znużeni), z drugiej natomiast pozwalają ujawnić się pełniej ukrytym talentom i predyspozycjom uczniów, pokazać ich wiedzę o świecie wraz z możliwością jej realizacji w działaniu. Na zwyczajnych lekcjach, takich możliwości nie ma. Wyjścia dają także doskonałą okazję do integracji grupy, nawiązania przyjaźni, współdziałania. Pokazują niedostatki i błędy własnego działania i podejmowanych decyzji. Kto miał zabrać przygotowane w schronisku kanapki, a tego nie zrobił, nie wywinie się teoretyzowaniem i „szkolnymi wymówkami”. Wycieczki prowadzone były w różnorodne miejsca. Tym, co łączyło zajęcia, było wzbogacenie wiedzy o Śląsku. Był to temat przewodni

projektu, wokół którego zbudowana została siatka zajęć. Bogactwo tego regionu widziane w wielu aspektach – kulturowym, społecznym, historycznym, przyrodniczym, gospodarczym – stanowiło przedmiot i cel warsztatów. To, co zobaczone i przeżyte z dużym zaangażowaniem zapamiętujemy na lata, czasami na całe życie. Właśnie takie wyjazdy realizują te elementy.

Wiele mówi się o wychowaniu obywatelskim i patriotycznym, o obniżaniu się poziomu świadomości historycznej, krótkiej pamięci historycznej, niewiele natomiast o leżącej u źródła tych wartości podstawie, jaką jest tradycja i ciągłość jej przekazywania. Poznanie swoich najbliższych i dalszych okolic stanowi wstęp do zanurzenia się w tradycji, w dorobku pokoleń przodków i w problemach, trudnościach i tragediach, z którymi musieli się borykać. Prezentacje własnego dorobku, pracy zrealizowanej na zajęciach niosło ze sobą nie tyle zadanie dokumentowania działań, co przede wszystkim konieczność ciekawego ich pokazania, doprowadzenia pracy do finału. Artystyczna forma prezentacji otwierała możliwość bardzo różnorodnych pomysłów. Niosła ze sobą także szansę rozwoju kreatywności i pokazania obrazu świata widzianego „moimi” oczami. To ważne, ponieważ w obiektywizującym przedmiotowym języku podręczników i testów nie ma miejsca na tę sferę, tak istotną przecież dla dorastającej młodzieży. Konfrontacja z publicznością pozwalała weryfikować założenia wystaw fotograficznych, spektakli, czy filmów i to właśnie dawała twórcom tych dzieł. Publiczności natomiast pokazywała szkołę jako istotne w życiu społeczności miejsce edukacji kulturalnej, dawała także wiedzę o poczynaniu uczniów inną, niż informacje o ocenach przekazywanych na wywiadówkach. Liczne prezentacje dorobku grup projektu, pokazywane lokalnej społeczności poszerzały i wzbogacały obraz szkoły. Okazywało się, co jest niby oczywiste, jednak nie zawsze dostrzegane, że szkoła to placówka kulturalna, miejsce twórczości i ciekawego spędzania czasu. Okazywało się również, że jest w niej szansa na zdobywanie wiedzy, także na innej zasadzie, niż ta lekcyjna. Można także zobaczyć przedstawienia teatralne, występy taneczne i wiele innych form. Szkoła, wychodząca do rodziców i swojego społecznego otoczenia, jest żywym miejscem spotkań, wymiany opinii i doświadczeń i to udało się osiągnąć.

Rozdział II

DZIAŁANIA W PROJEKCIE (dane liczbowe)

Projekt „Paszport do edukacji” był realizowany w okresie od pierwszego stycznia 2010 roku do trzydziestego pierwszego grudnia 2011 roku. Ten dwuletni czas pracy i doświadczeń wzbogacił wszystkich uczestników. Personelowi zarządzającemu dał obraz realiów pracy w szkole, postawił za zadanie sprawną koordynację bardzo różnorodnych działań w kilku szkołach, nauczycielom prowadzącym zajęcia pozwolił zdobyć nowe doświadczenia. Wiele nauczył nas o sobie, o warunkach realizacji projektów POKL, wiele dał również uczestnikom zajęć. Obraz projektu nie wyczerpuje się w danych liczbowych, za nimi zawsze stoją żywi ludzie, ich problemy, pasje i wątpliwości. Jednak, aby objąć skalę zrealizowanych spraw, trzeba podać dane liczbowe. Zatem posłuchajcie lub raczej przeczytajcie.

W projekcie brało udział pięć szkół. Były one na tyle różnorodne, że realizowały rozmaite zajęcia według własnych określonych przez prowadzących warsztaty nauczycieli programów. Wszystkie jednak łączyła pewna zasadnicza myśl, a było nią stosowanie aktywizujących metod w sytuacjach pozalekcyjnych. Do tego w istocie sprowadzał się pomysł projektu. Wystąpiły w nim dwa rodzaje zajęć: kółka zainteresowań i zajęcia wyrównawcze. Oba działania miały objąć dwie różne grupy uczniów, z jednej strony tych, którzy dają sobie radę i potrzebują nowych zadań inspiracji i wyzwań oraz tych, którzy obok pierwszych z wymienionych spraw, potrzebują pomocy w wyrównywaniu braków, jakie narosły w trakcie procesu edukacji. Projekt był realizowany w swojej liczbowej strukturze w sposób następujący. Cztery szkoły na poziomie gimnazjum i jedna obejmująca swoim oddziaływaniem uczniów młodszych - Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Mikołaja Kopernika w Buczkowicach. Gimnazja, to szkoły funkcjonujące na terenie Bielska-Białej: Gimnazjum nr 1 im. gen. W. Andersa, Gimnazjum nr 5, Gimnazjum nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego i Gimnazjum Waldorfskie im. Cypriana Kamila Norwida. To ostatnie zaprzestało działalności 1 września 2011 roku.

Zacznijmy od całościowych danych z podziałem na gimnazja. Zajęcia realizowane w Gimnazjum nr 1 w Bielsku-Białej, to zajęcia artystyczne - teatralne, dziennikarskie, przedsiębiorczości i regionalne. Zajęcia artystyczne obejmowały 55 godzin, zajęcia dziennikarskie 220 godzin, zajęcia przedsiębiorczości 160 godzin, zajęcia regionalne 160 godzin.

Gimnazjum nr 5 w Bielsku-Białej, w tej chwili stanowi element Zespołu Szkół Podstawowo-Gimnazjalnego nr 1. W momencie rozpoczęcia projektu było samodzielną jednostką organizacyjną. Zajęcia, które odbywały się w tej szkole to: zajęcia artystyczne – teatralne 150 godzin, zajęcia regionalne 320 godzin, zajęcia językowe 130 godzin, zajęcia komputerowe 80 godzin, zajęcia psychoedukacyjne 220 godzin.

Gimnazjum nr 13 prowadziło: zajęcia regionalne 400 godzin, zajęcia wyrównawcze matematyczno-przyrodnicze 80 godzin, zajęcia wyrównawcze humanistyczne 80 godzin.

W Gimnazjum Waldorfskim realizowano zajęcia artystyczne najpierw o charakterze teatralnym, potem (ze względu na potrzeby i oczekiwania uczniów) tanecznym 95 godzin, zajęcia językowe 110 godzin, zajęcia komputerowe 63 godzin, zajęcia regionalne 234 godzin.

W Zespole Szkół Ogólnokształcących im. Mikołaja Kopernika w Buczkowicach uczestnicy pracowali na zajęciach artystycznych – plastycznych 110 godzin, artystycznych – teatralnych 110 godzin, artystycznych – tanecznych 110 godzin (zajęcia artystyczne dzieliły się na te trzy rodzaje), zajęciach regionalnych 166 godzin, zajęciach psychoedukacyjnych 220 godzin, zajęciach komputerowych 17 godzin, zajęcia wyrównawcze matematyczno-przyrodnicze 80 godzin, zajęcia wyrównawcze humanistyczne 80 godzin.

Podane godziny zostały zrealizowane w ciągu dwóch lat. Łączna liczba godzin kółek zainteresowań wynosi 3130, liczba godzin zajęć wyrównawczych to 320. Każda z grup (poza grupami zajęć wyrównawczych) biorących udział w projekcie dwa razy w roku przygotowywała prezentację swoich dokonań. W całym projekcie grupa miała ich cztery. Prezentacje miały charakter spektakli teatralnych, przedstawień tanecznych, w Buczkowicach tańcom towarzyszył śpiew. Obok tych form stosowano wystawy zdjęć wzbogacone opisami tak, by wystawa stanowiła spójną i wartościową informacyjnie całość. Prezentacje w Power Poincie pokazujące na przykład historię miasta Bielska-Białej – narracja tych form była także prowadzona w językach obcych, pokazy zdjęć z wykorzystaniem rzutnika z żywą narracją, w której grupa uczniów opowiada o obiektach przedstawianych na zdjęciach. Różnorodności form towarzyszyło bogactwo tematów prezentacji. Zadaniem zajęć wyrównawczych było niwelowanie braków w wiedzy i umiejętnościach uczniów, nie postawiono im zadania prezentacji dorobku pracy w formie prezentacji.

Uczniowie sami mówili także o swoich prezentacjach, z jednej strony wykorzystywano to jako dokumentację działań, z drugiej było materiałem do strony internetowej i gazetki projektu. Materiał z prezentacji był także nagrywany i opracowywany na zajęciach komputerowych tak, by stworzyć z niego ciekawy materiał multimedialny. Tak było w Gimnazjum Waldorfskim. Zamieszczone opisy pokazują charakter

tych imprez, a materiały multimedialne zamieszczone na płytce pozwalają obejrzeć kilka z powstałych prezentacji.

Gimnazjum nr 1 w Bielsku-Białej

„W ramach projektu PASZPORT DO EDUKACJI, 3 czerwca obecnego roku w naszej szkole odbyło się podsumowanie dotychczasowych działań.

W tym dniu przed społecznością Gimnazjum nr 1 wystąpili koledzy z koła regionalnego, przedstawiając miejsca, które zwiedzili oraz liczne zdjęcia w formie prezentacji multimedialnej.

My, uczestnicy koła dziennikarskiego, opowiadaliśmy krótko o swojej działalności oraz rozdawaliśmy owoc naszej pracy, tj. pierwszy numer gazetki szkolnej. Koło przedsiębiorczości natomiast przedstawiło nam różne wartościowe informacje dotyczące planowania własnej kariery. Uczestnicy zajęć opowiedzieli, jak założyć własną firmę. Pokazali, jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej, a także przedstawili prezentację multimedialną na temat zawodów przyszłości.”

Przygotowała Zuzanna Frydel

Gimnazjum nr 5 w Bielsku-Białej

POETYCKI PRZEGLĄD SŁAWNYCH BIELSZCZAN

„25 listopada 2010 roku o godzinie 18:00 na deskach dużej sali gimnastycznej w Gimnazjum nr 5 odbył się "spektakl" pt. Poetycki przegląd sławnych Bielszczan. Miał on na celu podsumowanie efektów naszej pracy nad projektem "Paszport do edukacji" w okresie od września do listopada 2010 roku. Od godziny 17:30 zaczęli pojawiać się pierwsi goście. W głównych drzwiach wejściowych każdego przybysza witali uczniowie - wskazywali oni, którędy należy pójść dalej. Jednak nie sposób było się zgubić, gdyż dźwięki muzyki i niesamowite zapachy same torowały drogę. Na korytarzach zostały wyeksponowane prace uczniów i wystawy zdjęć z zajęć regionalnych i psychoedukacyjnych, które również uatrakcyjniały przechadzkę. Kolejne przystanki to stoisko ze świeżutką poezją Hildegardy Filas Gutkowskiej i Mirosława Bochenka oraz punkt z różnymi ozdobami świątecznymi (własnoręcznie wykonanymi przez uczniów naszej szkoły), z których dochód został przeznaczony na Pola Nadziei. W końcu każdy z gości dotarł na miejsce. Sala gimnastyczna, na ten wyjątkowy wieczór, przeobraziła się w magiczne miejsce - po części przypominała kawiarnię, w której można zjeść pyszne domowe

wypieki, a po części atelier, w którym królowała poezja i muzyka. Przy głównym stole zasiedli najważniejsi goście - bielscy wirtuozi pióra: Hildegarda Filas Gutkowska, Piotr Zemanek i Mirosław Bochenek. Towarzyszyli im - koordynatorzy projektu z ramienia Teatru Grodzkiego, mianowicie Pan Jan Chmiel i Pan Piotr Kostuchowski. Wśród pozostałych gości był przedstawiciel Miejskiego Zarządu Oświaty, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 18, przedstawiciel Rady Osiedla, Rady Rodziców oraz nasi Kochani Rodzice, uczniowie Gimnazjum nr 5, a także jego absolwenci. Mieliśmy zaszczyt gościć ponad 100 osób!

Imprezę otworzyła wizualizacja ballady "Król Olch", która wprowadziła nas w nadzwyczaj wrażliwy świat poezji. Zapalono świece - "Poetycki przegląd sławnych Bielszczan" został rozpoczęty. Byliśmy świadkami pięknych i nastrojowych recytacji wierszy zaproszonych poetów, a także utworów Mieczysława Stanlika, Stanisława Goli i Bogusława Kierca (zaprezentowanych przez uczestników zajęć artystycznych). Wieczór uświetnił swoimi muzycznymi występami zespół DIVERSITY, który już po raz drugi zechciał u nas zagościć. Prawdziwą ucztą dla melomanów okazał się utwór "Autsajder". Niezwykłą atrakcją wieczoru był pełen bezpośredniości i ciekawych refleksji wywiad z Hildegardą Filas-Gutkowską, Piotrem Zemankiem i Mirosławem Bochenkiem, przeprowadzony przez uczestników zajęć projektu. Po oficjalnej części imprezy najbardziej zainteresowani ubiegali się o autografy i chwilę rozmowy z artystami. Kulinarnym hitem okrzyknięto pierogi, które w dostojny sposób zostały wniesione na salony przez nadwornych kelnerów. Podczas krótkiej przerwy był czas na rozmowy, degustowanie ciast naszych mam i oglądanie prezentacji multimedialnych (z zajęć: językowych, regionalnych i psychoedukacyjnych), w których pojawiały się zdjęcia z najciekawszych zajęć i wycieczek podczas realizacji projektu. Wieczór upływał nam nie tylko w tonach poważnych i refleksyjnych, ale również humorystycznych. Uśmialiśmy się do łez przy "TV pulp live" - wierszu Piotra Zemanka z 2009 roku i podczas kabaretu pt. "Dziubas". Uczniowie zajęć artystycznych zabłysnęli prawdziwymi talentami aktorskimi. Wszyscy bawiliśmy się doskonale. Mamy nadzieję, że każdy z gości przeżył niezapomniane chwile, do których często będzie powracać."

Tekst uczniów Gimnazjum nr 5

Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach

„Zespół pracujący na zajęciach tanecznych wystąpił m.in. w czerwcu 2010 roku w szkole podczas Dnia Rodziny, gdzie zaprezentował wiązanekę pieśni i tańców góralskich. W październiku dał dwa koncerty podczas Inauguracji Roku Sportowego

w Buczkowicach oraz VI Powiatowego Zjazdu Towarzystw Regionalnych w Buczkowicach. Na zjeździe byli obecni przedstawiciele władz gminy i powiatu. Wielkimi brawami nagrodziła publiczność występ małych artystów z naszej szkoły. W okresie kolędowym w 2010 i 2011 kultywował tradycje świąteczne m.in. obrzęd kolędowania, śpiewania pastorałek i winszowania. Mali Górale kolędownili z gwiazdą w szkole i w Urzędzie Gminy oraz w okolicznych instytucjach.”

Anna Kasińska

W każdej ze szkół prowadzone były zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego. Stanowiły one uzupełnienie oferty edukacyjnej placówek oświatowych. Prowadzone były w formie doradztwa indywidualnego. Warto zaprezentować materiał przygotowany przez Barbarę Górkę, która prowadziła zajęcia. Nie wyczerpuje on oczywiście problematyki zagadnienia ani zajęć, pokazuje jednak klimat, w jakim prowadzono działania.

Gimnazjum – i co dalej...?!

Doradztwo zawodowe, zawody przyszłości, kierunki zamawiane... - terminy te zazwyczaj niewiele mówią uczniom klasy pierwszej gimnazjum, ale dla ich kolegów i koleżanek, zbliżających się do ostatniego etapu nauki w szkole są bardzo ważne. Dochodzą oni już bowiem do pierwszego rozdroża w swoim życiu, na którym pora podjąć ważną decyzję o dalszym kierunku rozwoju swoich zainteresowań. Zapraszam do krótkiej wędrówki drogą, na której doradca zawodowy może stać się drogowskazem w trakcie podejmowania ważnych decyzji edukacyjno-zawodowych.

Etap 1: Jak wyobrażam sobie siebie i swoje otoczenie w 2015 roku?

XII.2010r.

XII.2015r.

I-----I

TUTAJ JESTEM

•

TUTAJ BĘDĘ

Kim będę za 5 lat? Na jakim etapie edukacji mogę się wówczas znajdować? Czy podejmę już pracę zawodową lub wolontariat? A może skupię się na rozwoju swoich zainteresowań, hobby? Spróbuj wyobrazić sobie jak najdokładniej swoje przyszłe położenie i opisz tę wizję na kartce papieru. Zadanie nie jest łatwe. Często mamy problemy z zaplanowaniem swoich działań w najbliższym tygodniu, a co

dopiero mówić o próbie zastanowienia się nad odległym 2015 rokiem. Jednak jeśli podejmiemy do wyżej wymienionego ćwiczenia, jako do pewnego ogólnego punktu odniesienia w naszym życiu, to łatwiej nam będzie nakreślić swoją przyszłość w tych trzech obszarach: edukacja, aktywność zawodowa i zainteresowania. Określenie swoich planów jest krokiem milowym na drodze ku pełnej aktywności. Mam już pewne wyobrażenie swojej przyszłości, opis wiedzy o sobie samym, o aktualnych zainteresowaniach. Ta część drogi to moja samoocena, mój obraz samego siebie.

Etap 2: Spojrzeć na siebie przez pryzmat testów i kwestionariuszy zawodowych... Nie wszyscy są w stanie samodzielnie ocenić swoje możliwości. Warto wówczas znaleźć chwilę na testy i kwestionariusze, które dostarczy Wasz doradca. Są one tak skonstruowane, że każdy znajdzie wersję przyjazną dla siebie. Część uczniów wybierze testy komputerowe, część obrazkowe, a inni skupią się na najbardziej znanych testach słownych. Wyniki testów omawiacie zawsze wspólnie z doradcą, który może pomóc w ich interpretacji. Kwestionariusze rzadko wskazują wprost na konkretne zawody – tak naprawdę najważniejszym etapem ich analizy jest próba znalezienia tego czynnika, który łączy poszczególne wyniki. Może z dokumentów płynie za każdym razem obraz osoby pracującej na rzecz innych ludzi, a może zupełnie odwrotnie – wyniki wskazują na potrzebę pracy w środowisku, na zewnątrz budynków, w bliskim kontakcie z przyrodą? Wyniki testów pozwolą Wam na uściślenie swoich wyobrażeń o przyszłej drodze zawodowej, ale nadal możecie mieć problem z decyzją, który spośród interesujących zawodów (a co za tym idzie – kierunków kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej) wybrać? I tu zbliżamy się do kolejnego zakrętu...

Etap 3: Na kogo czeka rynek pracy?

Zastanawiasz się, czy faktycznie wybór takiego, a nie innego kierunku kształcenia, otworzy Ci w przyszłości drzwi na interesującą uczelnię, do zawodu, który pozwoli Ci połączyć pasję z godnym codziennym życiem? To pytanie oznacza, że najwyższa pora zająć się zawodami przyszłości. Jeśli wpiszesz np. w wyszukiwarce Google hasło „zawód przyszłości” pojawi się kilkadziesiąt linków do ważnych materiałów o rozwoju polskiego rynku w najbliższych latach. Dowiesz się, jakie zawody będą najpopularniejsze w poszczególnych branżach: informatycznej, turystycznej, usługach itp. Masz wątpliwości czy te dane dotyczą Twojej przyszłości? Rozwięję je – trendy rozwoju rynku pracy są tak istotne z punktu widzenia całej gospodarki, że podobne analizy robi się w zasadzie na bieżąco. Informacje tego typu zbiera się zarówno od samych pracodawców, ale także gruntownie obserwuje zmiany zachodzące na całym świecie. Dzięki temu wskazania o najbardziej pożądanym zawodach przyszłości mogą pomóc również Tobie.

Oto kilka stanowisk pracy, na które zapotrzebowanie nieustannie rośnie na naszym rynku:

- informatyk,
- animator turystyki,
- opiekunka do dzieci,
- kucharz.

Etap 4: Most indywidualnych wyborów.

Posiadasz już wszystkie najważniejsze informacje i jesteś gotowa/y do wyboru najlepszej dla Ciebie drogi. Przed Tobą ostatni most, na którym zbierzesz razem wszystkie dotychczasowe wskazówki i przesiejesz je przez sito indywidualnych możliwości. Zastanów się sam lub wspólnie z zaufaną osobą, czy są jakiegokolwiek czynniki, które wpływają pozytywnie (lub negatywnie) na ostateczny wybór Twojej drogi edukacyjno-zawodowej. Może aktualny stan zdrowia jest przeciwwskazaniem do nauki kilku zawodów? A może sytuacja rodzinna nie pozwala Ci na naukę poza miejscem dotychczasowego zamieszkania? Czy masz świadomość, że pasjonuje Cię rzadko spotykany zawód i decyzja o jego wyborze wiąże się z wyjazdem do innego miasta? Czy jesteś na to przygotowana/y? Zastanów się, czy ewentualne przeszkody na drodze do wymarzonego zawodu są do pokonania? Jeśli tak, to życzę Ci wytrwałości. Samodzielnie lub z pomocą innych osób masz duże szanse na ominięcie barier.

Etap 5: Czas decyzji...

Jesteś już na końcu dzisiejszej wędrówki. Stoisz na ostatnim rozdrożu. Przed Tobą ostatnia decyzja i pewne wejście na swoją drogę. W przyszłości czekać Cię będą nowe rozwidlenia dróg i widoki na przyszłość, ale to już inna historia. Pozostaje mi już tylko życzyć Ci wytrwałości na wybranej drodze. Co jakiś czas możesz dostrzec na horyzoncie jakiś drogowskaz. Pamiętaj, że doradcę możesz właśnie tam spotkać.

Barbara Górka – doradca zawodowy w projekcie
„Paszport do edukacji”

We współpracy z wszystkimi grupami projektu wydano sześć numerów gazety projektowej. Każdy z nich ogniskował się na innym temacie przewodnim. Pierwszy podwójny numer poświęcony był promocji projektu, przedstawieniu szkół i grup projektu. Trzecie roli Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i działań projektu w zwiększeniu

szans młodych ludzi na rynku pracy. Czwarty numer sztuce scenicznej i jej wpływowi na życie młodzieży. Piąty numer przedstawiał zajęcia regionalne, a dzięki temu przybliżał i promował Śląsk. Numer ostatni zbierał doświadczenia i przedstawiał różnorodność zajęć.

Niniejsza publikacja stanowi także element projektu. Została przewidziana jako składnik promocji, zapisu dokonań i doświadczeń naszych działań.

Zamknięcie projektu, może lepiej powiedzieć podsumowanie, nastąpiło na konferencji, która odbyła się w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach. Przebiegała ona pod hasłem, a raczej prowokacyjnym pytaniem „**CZY ZDOBYLIŚMY PASZPORT DO EDUKACJI. PODSUMOWANIE PROJEKTU**”. W jej programie były prezentacje dorobku pięciu szkół: wystawy, występy artystyczne, prezentacje multimedialne i dyskusja panelowa – poświęcona odpowiedzi na zadane pytanie, ocenie pozytywów i negatywów prowadzonych działań.

Na początku działań projektu wręczono szkołom sprzęt przydatny do uatrakcyjnienia i dokumentacji zajęć. Łączna wartość przekazanego szkołom sprzętu (po wypełnieniu wszystkich zadań przewidzianych w projekcie przeszedł on na własność szkoły) wynosi 27 200 zł. W jego skład wchodziły projektory wraz z ekranami, aparaty fotograficzne, kamery cyfrowe, skaner wraz z drukarką oraz pozostały drobny sprzęt. Wyjazdom, prezentacjom i zajęciom towarzyszył catering.

Rozdział III

ZESPOŁY

Projekt przewidywał działania kilku rodzajów kółek zainteresowań. Już w zamierzeniu miały one bardzo zróżnicowany profil działania. W najbardziej oczywisty sposób ideę poznawania Śląska realizowało kółko regionalne, jednak także w działaniach innych grup ta idea była przewodnią osią tematów zajęć. Poza wymienionym kółkiem regionalnym działały kółka: artystyczne (teatralne, taneczne, plastyczne), kółko przedsiębiorczości, kółko dziennikarskie, kółka językowe, kółka komputerowe, kółka psychoedukacyjne. Celowo stworzono tak szeroki zakres zajęć, żeby każdy, kto chce skorzystać z zajęć pozalekcyjnych, mógł znaleźć coś dla siebie. Zainteresowania i uzdolnienia w dużej grupie uczniów są bardzo różnorodne, dlatego warto tworząc plan kółek starać się właśnie o ich różnorodność i bogactwo. W projekcie poza kółkami językowymi (język angielski i niemiecki) nie występowały zajęcia z przedmiotów nauczanych w szkole. Z jednej strony komplikowało to zadanie nauczycieli, trudniej jest planować i realizować takie zajęcia, niż prowadzić kółka przedmiotowe, których zagadnienia tematyczne, wymagania i zakładane cele są wyznaczone przedmiotem. Z drugiej strony takie, w istocie interdyscyplinarne zajęcia, jak kółko regionalne, pozwalało na inwencję i swobodę w przygotowaniu koncepcji zajęć, a potem w ich realizacji.

Plany zajęć przedstawiane przez nauczycieli tego samego rodzaju zajęć były bardzo zróżnicowane. W dużym stopniu ujawniały się predylekcje prowadzącego zajęcia, zwykle związane z nauczaniem przedmiotem. Dla historyka najważniejsza była kultura, historia i współczesne przemiany, dla geografów kraina historyczno-geograficzne. Dochodziły do tego upodobania co do form prezentacji wyników pracy. Dla jednych była to fotografia, dla innych prezentacje Power Point. Warto o tym pamiętać, ponieważ skorelowania obszaru zainteresowań i upodobań nauczyciela z charakterem prowadzonego kółka jest stanem idealnym. To powiązanie czyni zajęcia efektywnymi i ciekawymi. Przekazywanie własnych pasji, tego co uważamy za wartościowe i ważne, jest autentyczne i zawsze budzi zainteresowanie. Budzi także zainteresowania uczniów. Planowanie jest istotnym elementem kształtującym zajęcia. Ten fragment pracy musi uwzględniać realizację różnorodnych celów, warto znaleźć motyw przewodni, który będzie je łączył. Wtedy kolejne zajęcia czy etapy pracy będą stanowić okazję do ujawnienia różnorodnych aspektów – „twarzy” zgłębianego tematu. Niezbędna w tym momencie, obok znajomości przedmiotu, jest wyobraźnia.

Metody i scenariusze zajęć

Metody wypracowane w trakcie realizacji projektu nie mają charakteru kopernikańskiego przewrotu. Dla nauczycieli uczących w szkole i pogłębiających swoją wiedzę poprzez szkolenia i refleksję nad własną pracą, poniższe uwagi nie będą zbyt odkrywcze. Jednak warto je przedstawić. Doświadczenia projektu potwierdzają raczej wagę podstawowych zasad dydaktyki, nie dostarczają natomiast w sposób bardzo szczegółowy nowych metod nauczania. Jest to z jednej strony minus tych uwag, z drugiej jednak prowadzi to do konstatacji, że nauczanie może być z pewnością udoskonalane, nie może natomiast łamać podstawowych zasad. W sprawnym, choć brzmi to bardzo przedmiotowo, działaniu nauczyciela najbardziej liczy się umiejętność nawiązywania dobrych relacji z uczniami, ich motywacja, budzenie zainteresowań i mobilizowanie do zdobywania wiedzy i pracy. Sprzyjają temu sytuacje stwarzane w czasie zajęć pozalekcyjnych, wyjść poza teren szkoły, wycieczek, zwiedzania miasta, muzeów i teatrów.

Remedium na nudę, co oczywiste, jest różnorodność. Różnorodność przedmiotów, z którymi się stykamy i przeżyć, które temu towarzyszą. Z wycieczkami wiąże się także konieczność planowania i załatwiania wielu spraw. Czasami drobnych, czasami skomplikowanych - dzięki temu możemy wprowadzać uczniów w obszar praktyki i realiów życia. Stanowi to w jakiś sposób przeciwwagę koniecznego w nauczaniu przedmiotów szkolnych podejścia teoretycznego.

Obszar spraw praktycznych pozwala także na zetknięcie się uczniów z prawdziwym wymiarem życia społecznego. Jego skomplikowanych zależności, w tym miejscu trzeba podkreślić, że codzienne sytuacje pozwalają na rozwój umiejętności społecznych. Kontakt z ludźmi pełniącymi funkcje zawodowe prowadzi do osadzenia kontaktów i rozumienia ich podstaw. Ludzie działający w realiach pracy, zależności ekonomicznych i zawodowych pokazują podstawowe zależności dorosłego życia. Różnorodność miejsc, do których zmierzały wycieczki, pozwalała także na pokazanie różnorodnych sfer życia minionych i współczesnych pokoleń. Pozostaje pytanie, czy sprawy te były zrównoważone. Do pewnego stopnia nie, zwykle wybieramy się do miejsc i obiektów, które weszły w obszar historii. Raczej zwiedzamy zabytkowe kopalnie, a nie te działające, raczej pałace – np. w Pszczynie, a nie blokowisko. Taka jest bowiem natura rzeczy i pozycja turysty. Można jednak równoważyć tą tendencję pokazywania spraw minionych poprzez pokazywanie własnego punktu widzenia, czyli realiów własnego życia, współczesnej sytuacji społecznej, sposobów finansowania inwestycji i budów, dostępu do edukacji itd. Wejście w przeszłość i nawet bardzo zamierzchłe czasy, jeżeli tylko pokazuje prawdziwe obrazy i zależności obecne w życiu społecznym, pozwala na spostrzeżenie zmian i konstatację postępu lub jego braku. Przeszłość pozwala odnieść się do współczesności poprzez znalezienie

punktu odniesienia. Wydaje się także, że daje okazję do ujęcia tego, co się nie zmienia mimo biegu dziejów. Ujmując to dość enigmatycznie i ogólnikowo, można określić mianem ludzkiej natury. To także niezwykle istotna sprawa.

Trudnością dla ucznia zgłębiającego historię jest to, co z natury rzeczy wiąże się z tym przedmiotem, a mianowicie zmienność rzeczy. Kolejni władcy, przekształcenia własnościowe, bitwy i kampanie, uzbrojenie i ... zmiany, zmiany i zmiany. Powstaje pytanie nie tyle o prawa rozwoju i dziejów, tutaj stanowiska specjalistów są raczej rozbieżne, lecz o pewną stałość ujawniającą się w dziejach. Odpowiedź na pytanie jest bardzo ważna nie tylko jako istotna filozoficznie. Jest także konieczna dla przyswajania sobie materiału przez ucznia. W jakiś sposób trzeba przecież systematyzować wiedzę, ujmować ją (tutaj chodzi oczywiście o wiedzę historyczną) w pewną całość. Nie podejmuje się rozstrzygnięcia jak powinna wyglądać przestrzeń ontologiczna historii, jednak konieczność jej wyznaczenia jest nieodzowna.

Wspomniana sytuacja wiąże się ze sprawami aksjologicznymi. Historyk, będąc humanistą, nie może uciec od wartości i wartościowania, choćby postaci i wydarzeń. Wycieczki, wrażenia ze zwiedzania różnych obiektów, nawet obecny w nich nastrój, który udziela się uczniom (inny w zabytkowej kopalni, inny w katedrze) stanowią niezwykle ważny, poglądowy i emocjonalnie ważki element wzbogacający szansę na żywe nauczanie. Żywe, bo wychodzące od przeżyć uczniów, ich doświadczeń i refleksji. W tym momencie w rzeczywisty sposób można realizować zasadę podmiotowości. Co więcej, rzeczy wyływające z własnych przeżyć nawet poddane obiektywizacji i krytycznej dyskusji przez nauczyciela, będą głęboko zapadać w pamięć. Przedstawiane sprawy prowadzą do wniosku, że każda wycieczka, jeżeli ma wносить istotny wkład w nauczanie i prowadzić do powiększenia wiedzy oraz odnosić skutki wychowawcze, musi być poprzedzona przygotowaniem i zakończona omówieniem. Ta troistość znana jest wszystkim nauczycielom. Trzeba jednak podkreślić i wskazać jej nieodzowność. W momencie przygotowania, w zależności od wytyczonych zadań – co chcę od strony dydaktycznej osiągnąć – wyznaczamy ramy zwiedzania, aktywności uczniów, charakter prowadzonych poszukiwań, pytania, na które powinniśmy znaleźć odpowiedź, jaki zasób informacji należy im przekazać, a jaki mają zgromadzić sami.

W tym momencie warto także rozważyć praktyczne sprawy konieczne, by sprawnie przeprowadzić całą operację. Dzięki internetowi można znaleźć linie komunikacyjne, godziny odjazdów, ceny i przystanki, punkty gastronomiczne, noclegowe, odległości czy godziny pracy sklepów lub zasady rezerwacji noclegów. Całą tę sferę można zlecić do zbadania uczniom, nie należy oczywiście ich ustaleń traktować bezkrytycznie, ma stanowić zadanie dla uczniów, a ich ustalenia należy skonfrontować z rzeczywistością. Pozycja nauczyciela jest tutaj dominująca, a jego wiedza i krytycyzm nieodzowne. Otworzenie tych spraw, wciągnięcie

uczniów w elementy planowania i praktycznego przygotowania wycieczki – w zależności oczywiście od ich wieku i możliwości – bardzo kształcące i efektywne szkoleniowo.

Zwiedzanie najbliższej okolicy i dalsze wyprawy są także okazją do realizacji bardzo ważnego zadania, jakim jest przekazanie i wprowadzenie uczniów w tradycję. Zerwanie jej ciągłości, jakie miało miejsce w minionym okresie, pokutuje jeszcze w sferze dość górnolotnie nazywanej patriotyzmem. Wyraz ten pojawia się w wytycznych, w dokumentach i zaleceniach. Nie wchodząc w dyskusje nad rolą tego elementu w życiu obywatelskim, mając świadomość następującej globalizacji, trzeba stwierdzić jego nieodzowność i wagę. Wydaje się, że kształtowanie postaw patriotycznych bez poczucia związku z tradycją, bez osadzenia się w jej obszarze jest niemożliwe. Tradycję poczynającą się od znajomości i związku z historią własnej rodziny i zataczającą coraz szersze kręgi. Ten wymiar i powiązanie dziejów własnych przodków z historią szerszych kręgów społecznych ujawnia się najbardziej w najbliższej okolicy. Także taki aspekt wycieczek warto wykorzystać. Można podróżować śladami przodków, pokazywać miejsca ich pracy, nauki, zamieszkania, martyrologii. Podkreślam rzeczy wiążące się z emocjami, budzące uczucia i nastroje, bowiem pozbawianie tej sfery prawa istnienia, martwa obiektywizacja, jest nie tylko nieefektywna lecz w nauczaniu przedmiotów humanistycznych pozbawiona sensu.

Wkraczamy tutaj w trudne zagadnienie sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, ile obiektywizmu i encyklopedycznych informacji i ile emocji winno się znaleźć w przekazie wiedzy i kształceniu. Zdawkowa odpowiedź brzmiałaby: tyle, ile powinno być. Nie znajdziemy tu procentowego popartego algorytmem rozwiązania. Wskazówką może być spostrzeżenie, że to, co jest efektem działania ludzi, zawsze mając określoną wartość, poruszało emocje. Budowanie patriotyzmu bez poczucia związku z tradycją i dumą z dokonań przodków jest zadaniem niewykonalnym, podobnie jak wykształcenie postaw obywatelskich. Zainteresowanie sprawami społecznymi, wykraczanie poza wąsko pojęty interes własny, może się ujawnić jedynie wtedy, kiedy czujemy się uczestnikami pewnej wspólnoty.

W działaniach projektu, zajęciach prowadzonych w jego ramach byłby wzmóg dokumentacji osiągnięć. Dzięki jego naturze – miałyby być to prezentacje artystyczne – udało się otworzyć sferę kreatywności uczniów i nauczycieli. Sztuka zatem budzi emocje i ten element – emocje ujawniały się w wystawach. Były one śladem uczuć jakie przeżywali w trakcie peregrynacji ich twórcy. Może wydawać się to mało przekonujące, jednak stworzenie przedmiotu estetycznie walentnego, (nazwijmy go tak zachowując proporcję i świadomość wagi sztuki uczniowskiej) stanowi nie lada wyzwanie edukacyjne. Nawet proste dobranie zdjęć z wycieczki do konkretnego miejsca, musi poprzedzić refleksja nad tym, co stanowi o odrębności i wadze

tego miejsca, co jest w tym obszarze najważniejsze. Prowadzi to do konieczności ujęcia istoty zabytku, kopalni, parku, itd. Takie edukacyjne wykorzystanie sztuki stwarza uczniom okazję do, z jednej strony subiektywnego i emocjonalnego obrazu przedmiotu, z drugiej zamieszczenia w nim treści informacyjnych. Oczywiście te ostatnie podnoszą wiedzę uczniów.

Powiązanie tych rozmaitych sfer, teorii i praktyki, ujęcia intelektualno-informacyjnego z emocjonalnym, bliższe jest naturalnemu kontekstowi tak uprawiania nauki, jak i codziennego życia. Pozwala harmonizować rozwój osobowości uczniów, oczywiście nie jako uniwersalne remedium, a jedynie środek przydatny w pewnym zakresie i w pewnych okolicznościach. Może właśnie zajęcia pozalekcyjne i wycieczki prowadzone w taki sposób są jednym ze sposobów zainteresowania uczniów nauką i zdobywaniem wiedzy. Wiedza bowiem jest nieodzowna w trakcie działania, a wycieczki muszą zawierać ten element. Sensowne i sprawne przemieszczanie się jest przecież ruchem. Widziane w ten sposób zajęcia mają ogromny walor integracyjny, pozwalają rozwijać różne sfery ludzkiej osobowości.

Pozwalają także na kształtowanie kompetencji, w tym kompetencji kluczowych. Już samo określenie pojęcia kompetencji wskazuje, że zawierają się w nim różnorodne elementy, których współdziałanie niezbędne jest do sprawnego funkcjonowania w życiu: kompetencje to połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

W trakcie realizacji projektu zajęcia, dzięki opisanym powyżej składnikom i zadaniom, jakie na nich realizowano, zmierzały właśnie do połączenia wiedzy, umiejętności i postaw. Nie wchodząc w skomplikowane rozróżnienia między wiedzą i umiejętnościami w kontekście kształtowania tych elementów można powiedzieć, że w głównej mierze dzięki odmiennym od obecnych na lekcjach zadaniom udawało się kształtować kompetencje uczniów. Wspomniane rozróżnienie jest w praktyce trudne do precyzyjnego oddzielenia, umiejętność rozwiązywania zadań z fizyki jest przecież niemożliwa bez znajomości łączących wielkości fizyczne wzorów. Te zaś, jeśli są jedynie zapamiętane bez zrozumienia, nie pozwalają rozwiązywać problemów zawartych w zadaniach. To jedynie przykład, jego przytoczenie ma na celu jedynie wskazanie jak całościowym procesem jest kształcenie i zasygnalizowanie, że zbyt głębokie i traktowane jako nieodzowne oddzielanie sfery informacji – także tych nazywanych encyklopedycznymi – od umiejętności prowadzi do kłopotów. Operowanie i posługiwanie się wiedzą zakłada posiadanie tejże wiedzy. Jak skorelować oba składniki i wspierać je rozwojem postaw, wie dobry nauczyciel. Nie można rozwijać jedynie umiejętności, podobnie

jak nie da się jedynie przekazywać informacji (choć dyktowanie formułek da się zrobić), jeżeli dążymy do wykształcenia żywej, przydatnej wiedzy i ukształtowania odpowiedzialnego, ciekawego świata człowieka. Krótko mówiąc, rozwój umiejętności bez przyswojenia sobie informacji, jest niemożliwy. Podobna sytuacja wystąpiłaby, gdybyśmy chcieli uczyć języka obcego kształcąc jedynie umiejętność budowania poprawnych gramatycznie zdań bez znajomości słówek. Nie doprowadzi to do naczelnej umiejętności, o którą chodzi w nauce języka obcego, jest nią przecież sprawność posługiwania się tym językiem, a nie budowanie poprawnych struktur.

Zadaniowość powstająca w naturalny sposób w trakcie zajęć pozalekcyjnych świetnie pasuje do wykorzystania metody projektu. Tak można potraktować każde wyjście ze szkoły. Można, choć nie trzeba. Z praktyki nauczycielskiej wynika bowiem dość prosty wniosek co do jednorodności metod stosowanych nawet w jednej jednostce lekcyjnej. Na ogół w trakcie prowadzenia zajęć nauczyciel stosuje wiele metod, któreś czy któraś stanowi dominantę, nie jest natomiast jedyna. Metody wspomagają się i są dostosowane do etapów lekcji oraz zakładanych celów. Trzeba także reagować na powstające czasami, nieprzewidziane w zakładanym toku lekcji czy zajęć, sytuacje. Z pewnością właśnie w tego typie zajęć, którym mówimy takie wydarzenia są częste. Niesie to potrzebę improwizacji, dostosowania dobieranych środków do realizacji zakładanych celów i potrzeb sytuacji, czasami mających naturę bardzo praktyczną. Jeden środek komunikacji nam uciekł, co robimy dalej, potrzeba zagospodarowania czasu zanim pod opieką przewodnika rozpoczniemy zwiedzanie – sytuacja dość częsta w Wieliczce. Czy wszystkie sytuacje można przewidzieć? To retoryczne pytanie, lepiej nastawić się na potrzebę wprowadzania zmian i niezbędne w takich okolicznościach uruchomienie własnej wyobraźni i inwencji. To z pewnością stwarza większe obciążenie i wymaga większego natężenia uwagi, jednakże opisywana sytuacja tkwi w naturze rzeczy, czy raczej w naturze wyjść poza szkołę i wycieczek. Ta sprawa leży u podstaw zwiększenia obsady nauczycieli w trakcie takich zajęć. To wiedzą wszyscy, poza regulaminem wycieczek – dokumentem obecnym w każdej szkole - regulującym liczbę kadry w zależności od liczebności grupy i miejsca podróży, ważne jest wzajemne zrozumienie i umiejętność współdziałania nauczycieli.

To również bardzo istotna sprawa, o sukcesie zajęć w gruncie rzeczy decydują ludzie, relacje, jakie ich łączą są odczuwane przez uczniów. Nie chodzi oczywiście o to, że dzieci potrafią czytać całą złożoność łączących pedagogów związków, potrafią jednak odbierać napięcie czy wzajemne animozje. Wspaniale jest, kiedy współpracują ludzie darzący się sympatią i zrozumieniem. Wiąże się to z szerszym problemem integracji grupy uczestników zajęć. W działaniach projektu, siłą rzeczy, nie były to zespoły klasowe. Stąd potrzeba integracji prowadzona jakby od początku. Uczniowie znali się bowiem – uczęszczali do tej samej szkoły, jednak

ten poziom znajomości nie jest wystarczający. W tematach zajęć i stosowanych metodach ujawniła się sprawa integracji. Bardzo przydatnym w realizacji tego zadania są różnorodne, a jest tego bez liku – ćwiczenia rozgrzewkowe. Ich opisy można odnaleźć na przykład w przewodnikach metodycznych, dotyczących działań teatralnych. Wydaje się, że teatr i działania aktorskie dzieli przepaść od działań szkolnych. Tak jednak nie jest. W tym drugim obszarze wytworzenie odpowiedniej atmosfery jest niezbędne do odblokowania uczestników, otworzenia ich sfery kreatywności, podobnie przecież jest w szkole - także tu chodzi o autentyczną zdolność do własnych poszukiwań prawdy i wiedzy. Oczywiście krytycznych i na miejscu jednak niezbędna jest odwaga stawiania własnych hipotez, poszukiwanie odpowiedzi, odwaga w pytaniu, to bowiem zawsze wiąże się z ujawnieniem tego, czego nie wiem, tego, co być może wiedzieć powinienem. Do tego potrzebna jest odwaga i poczucie bezpieczeństwa, bez obawy na narażenie się na śmieszność czy szyderstwo kolegów. Wiele takich ćwiczeń zawiera publikacja Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki „Warsztat instruktora teatralnego”. Można ją znaleźć na stronie:

http://www.teatrgrodzki.pl/wydawnictwa/warsztat/warsztat_instruktora.pdf

Oczywiście trzeba dostosować ćwiczenia do potrzeb grupy, zwracać także uwagę na to, by nie było ich ponad miarę. Tylko wtedy będą pełnił swoją funkcję. Ich rolę można porównać do rozgrzewki, stanowiącej składnik każdego treningu sportowego. Wśród ćwiczeń przydatnych w trakcie poznawania się uczestników, można wymienić mapę. Pochodzi ona z zajęć o nieco innym charakterze. Jest jednak bardzo uniwersalna i przydatna. Polega na zadaniu pytania, na przykład „Gdzie chciałbyś pojechać”, określeniu przestrzeni mapy na przykład podłogi, w której toczą się zajęcia kierunkami geograficznymi i podaniu skrajów obszaru – Polska lub Europa i poproszeniu uczestników, by stanęli w miejscu pokazując miejsce odpowiadające na pytanie. Kiedy osoby staną i mapa jest gotowa, prosimy o opowiedzenie o wybranym miejscu i powodach jego wybrania. Innym pytaniem jest prośba: odpowiedz na pytanie „Gdzie mieszkasz?” W zależności od postawionego pytania, można otrzymywać bardzo różne informacje o grupie, pojedynczych motywacjach, a także strukturze grupy. W pierwszym z omawianych przypadków będzie to informacja, ile mamy wspólnych czy blisko leżących miejsc naszych przyszłych podróży. To tylko zachęta do sięgania po nie tyle nowe metody, co wzbogacające zajęcia elementy. Warto także w doborze nowości iść za swoimi upodobaniami i preferencjami. Udawanie nigdy nie sprawdzało się w pracy nauczyciela. Warto być autentycznym.

Z doświadczeń projektu wynika dość prosta konstatacja, że zajęcia teatralne winni prowadzić nauczyciele czujący teatr i lubiący takie zajęcia. Oczywiście ta konstatacja dotyczy każdego rodzaju zajęć. Dzięki kontaktom ze szkołami i możliwości

wyboru kadry, można było stosować taką taktykę. Jednak w każdej szkole, przy podziale zadań istnieje przecież taka możliwość.

Sukces w prowadzeniu lekcji określonego przedmiotu jest łatwiej uchwytne, niż zajęć pozalekcyjnych. Czasami – szczególnie ostatnio – nauczyciele dysponują chyba zbyt precyzyjnymi liczbowo narzędziami. Są nimi wyniki testów, abstrahując od pytania, czy wszystko można zmierzyć, chcę powiedzieć, że zdroworozsądkową miarą powodzenia i sukcesu tych zajęć jest frekwencja na zajęciach, ochota na kontynuowanie spotkań w przyszłym roku czy semestrze i co niezwykle trudne, a jednak wykonalne ocena pozytywnych zmian w wiedzy, kompetencjach i zachowaniu uczniów. Wśród tych, niejednorodnych gatunkowo, mierników na pierwszy plan wysuwa się gotowość spotkań i pracy w przyszłości. Jeżeli spotykamy się wśród uczestników, mających świadomość zakończenia projektu z pytaniem: „Kiedy znowu się spotkamy?” jest to znak ogromnego sukcesu. Takie sytuacje przeżywali nauczyciele realizujący projekt. To ważne dla wszystkich jego realizatorów. Ważne jest także w spostrzeżeniach dotyczących metodyki prowadzonych zajęć. Wracamy, traktując tę sytuację jako papierek lakmusowy wartości zajęć, do odwoływania się w pracy nie do statystyki (potrzebnej lecz nie jedynej!) jako środka, lecz do bezpośrednich ocen, wrażeń i artykułowanych sądów młodzieży. Pamiętamy przy tym, że uczeń nie jest jedyną stroną skomplikowanego procesu edukacyjnego, drugą z pewnością jest nauczyciel. Jednak warto czasami powrócić do najprostszych mierników i ocen. Przypominam, że poszukiwanie kryterium prawdy prowadzi do regresji w nieskończoność. Przecież nasze kryterium trzeba poddać także kryterium, itd.

Wśród wielu ocen młodzieży są te niewyrażone w ankietach i słowach. Jest nim wyraz twarzy w trakcie zajęć i wycieczek utrwalaony na zdjęciach czy filmach. Nie jest to z pewnością materiał nadający się do liczbowego, statystycznego opracowania. Jednym jednak spojrzeniem ogarniamy przecież dominujące emocje, ujawniające się w wyrazie twarzy. Myślę, że czynimy to na co dzień, w trakcie lekcji i poza nimi w naszym życiu prywatnym. Zatem w zdjęciach ujawnia się wiele, wiele rzeczy. Dlatego też warto tak, jak czyniono to w projekcie powracać, do tych materiałów, by z jednej strony przygotować prezentacje, a z drugiej potwierdzić, bądź zweryfikować własne oceny i odczucia. Proponowana droga jest i nieco czasochłonna, i zawsze nie do końca zamknięta jednoznacznym wnioskiem, jednak pewne rzeczy ujawniają się wystarczająco mocno, by stwierdzić: to zafrapowało uczniów, wzniciło błysk zainteresowania w ich oczach, a to raczej nie. Cała ta „metoda” wymaga oczywiście przytomności i dystansu. Jednorazowe pełne obrazów znużonych twarzy uczniów patrzących na wystawę muzealną fotografia, może być równie dobrze świadectwem zmęczenia po przejściu kilku kilometrów górskiego szlaku lub trudności podróży i tłoku w komunikacji miejskiej.

Natomiast jedna uwaga, co do metod nasuwa się sama, w trakcie zajęć warto stosować te aktywizujące, otwierające młodzieży nie tylko drogę do samodzielnych poszukiwań, lecz jednocześnie przyzwyczajających ją do tego, że nie wszystko udaje się zrealizować, odkryć za pierwszym razem. Poszukiwanie prawdy nie jest rzeczą prostą, ciężar konieczności utrafienia we właściwą odpowiedź paraliżuje wyobraźnię. Trzeba pamiętać o oczywistej rzeczy, jaką jest nowość odkryć rozwiązania problemów dla uczniów. W istocie jest to nowość subiektywna.

Uczniowie rozwiązują zadania, których rozwiązanie jest doskonale znane nauczycielom. Tym niemniej, zawód bądź satysfakcja odkrycia subiektywnego (odkrywam to, co nieznanne było tylko dla mnie) i obiektywnego (odkrywam to, co nieznanne było nikomu) ma podobną wartość emocjonalną. Radość, większa czy mniejsza, pozostaje radością. Trzeba sprawiać, by tych radości uczniów, czyli samodzielnie odkrytych prawd subiektywnych, było jak najwięcej. To bardzo ważna motywacja stosowania metod aktywizujących. Powiązanie pracy, jej efektu z satysfakcją i nagrodą stanowi ważny wymiar kształcenia. W trakcie zajęć pozalekcyjnych i wycieczek takich pozaocenowych okazji i sytuacji jest mnóstwo: odnalezienie szlaku i dojście do punku widokowego, udane zdjęcie, odnalezienie optymalnego połączenia, wykonanie z dostępnego materiału rzeczy pięknej. Pojawiające się inne, niż szkolne sytuacje, niosą ze sobą możliwości zarówno dla uczniów jak i dla nauczycieli. Jednak dla jednych i drugich stanowią wyzwanie. Nic przecież nie ożywia tak procesu kształcenia, jak nowość, coś innego niż zazwyczaj. To szansa, którą należy wykorzystać.

Mam świadomość, że powyższe uwagi nie nadają się do natychmiastowej prostej aplikacji w prowadzenie zajęć czy lekcji. Jest to spowodowane dwoma czynnikami, zajęcia prowadzone w ramach projektu były bardzo różnorodne i ich prosta unifikacja na poziomie szczegółów wydaje się niemożliwa i niewiele wnosząca. Drugi powód, to zróżnicowanie grup, osobowości i zainteresowań prowadzących i stylów pracy. Byłoby to działanie dokonywane na siłę. Ta próba unifikacji została zamieniona na prezentację rozmaitych scenariuszy zajęć. Wachlarz zamieszczonych poniżej konspektów warsztatów powinien dostarczyć nie tyle wzorów, co inspiracji. Wydaje się jednak, że są one na tyle szczegółowe, że mogą być przy niewielkim nakładzie pracy implementowane w działania kółek o podobnym charakterze. W tekstach nauczycieli nie dokonywano żadnych zmian merytorycznych, każdy niesie ślad ręki autora. Na początku realizacji projektu ustalono jedynie zręby rzeczy, które powinny się znaleźć w scenariuszach. W nagłówkach podano charakter zajęć.

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 5 w Bielsku-Białej

Scenariusz zajęć artystyczno – teatralnych

Temat zajęć – Przez teatr tworzymy inny świat. Niech będzie lepszy!

1. Cele:

- uczeń odkrywa, jak ważne jest zaufanie w grupie, która razem pracuje,
- rozumie szerokie pojęcie krytyki,
- dostrzega mechanizmy związane z krytyką negatywną i pozytywną.

2. Metody:

- ekspresji,
- ćwiczeń praktycznych,
- pogadanka.

3. Przebieg zajęć:

- Nauczyciel zapisuje na tablicy pierwsze kluczowe słowo dla dzisiejszego spotkania – ZAUFIANIE.
- Uczniowie samodzielnie definiują pojęcie i podają konkretne przykłady osób, do których czują zaufanie, jak i sytuacji, które są tego dowodem.
- Nauczyciel pyta wychowanków, czy zastanawiali się nad tym, czy w naszej grupie panuje wzajemne zaufanie, w jakich sytuacjach odczuwamy je najbardziej albo, w jakich go brakuje?
- Uczniowie dobierają się w pary w taki sposób, aby każdy był ze swoim przyjacielem albo osobą, do której czuje zaufanie. Jedna osoba z każdej pary wychodzi z klasy (w tym samym czasie). Nauczyciel instruuje pozostałych, że będzie wzywał kolejne osoby, a wtedy ich przyjaciel będzie miał następujące zadanie: kolega staje tyłem, gdy otrzyma komendę od nauczyciela, że ma się bezwładnie – tyłem – rzucić w ramiona drugiego, ten z kolei musi go złapać, ale dopiero tuż przy podłodze. Tylko ta para zdaje egzamin, w której osoba „rzucająca się” utrzymała prostą postawę ciała – nie ugiwała się asekurowując nogami ani rękami, natomiast jej przyjaciel złapał ją tuż nad ziemią, ale we właściwym momencie.
- Wspólne omówienie ćwiczenia. Wnioski – Bezgraniczne zaufanie niestety zdarza się bardzo rzadko, ponieważ boimy się kogoś nim obdarzyć, trudno jest nam przełamać strach przed czymś niepewnym, niespodziewanym (ponieważ każdy spodziewał się, iż zostanie złapany przez drugą osobę znacznie wcześniej, a nie dopiero wtedy, gdy niebezpieczeństwo upadku jest tak blisko). Do pełnej ekspresji w teatrze musimy wygrać z lękiem na rzecz zaufania, które w niektórych – szczególnie w tych podbramkowych sytuacjach jest bezcenne.
- Nauczyciel zapisuje na tablicy pierwsze kluczowe słowo dla dzisiejszego spotkania – KRYTYKA

- Uczniowie samodzielnie definiują pojęcie, mówią również, co może być obiektem krytyki. Rozmowa rozwija się o rozróżnienie krytyki (krytyki pozytywnej) od krytykanctwa (krytyki negatywnej).
- Nauczyciel wskazuje trzech uczniów do kolejnego ćwiczenia. Dwóch wychodzi z klasy, reszta zostaje. Jednemu z „wybranych” zostają zawiązane oczy. Przed nim (na odległość ok. dwóch dużych kroków) ustawiamy wiadro. Do ręki wręczamy mu trzy piłeczki ping-pongowe. Jego zadanie polega na wrzuceniu piłek do pojemnika. Publiczności natomiast nie wolno się odezwać ani słowem. Drugi uczeń oczywiście ma takie samo zadanie, jednak tym razem publiczność jest już aktywna. Mianowicie – neguje głośno każdy jego rzut, nie udziela żadnych wskazówek, nie mobilizuje, ale wręcz przeciwnie, powtarza zdania typu „I tak ci się to nie uda”. Ostatni uczeń również podejmuje się podobnego wyzwania jak jego poprzednicy, ale tym razem publiczność jest jego sprzymierzeńcem. Zależy jej na tym, aby zadanie wykonał pomyślnie. Mobilizuje go, daje praktyczne wskazówki, chwali udane rzuty i pociesza, gdy są nietrafione.
- Wspólne omówienie ćwiczenia. Wnioski – Kiedy publiczność milczała, rzucający spotkał się z zimną obojętnością, która w żaden sposób mu nie pomagała, a nawet dekoncentrowała. Gdy kolejny uczeń został wyśmiewany, ganiony, to czuł, że choćby nawet bardzo się starał opracować jakiś sposób, metodę na celny rzut – i tak mu się nie uda. Natomiast ostatni uczeń czuł się najbardziej komfortowo, co już w drugim rzucie miało przełożenie na realny efekt, gdyż trafił do wiadra (za trzecim razem również). Tylko pozytywna krytyka, wzajemny doping i wzmacnianie daje nam możliwość osiągnięcia pełnego sukcesu.

4. Obserwacje:

Zajęcia przebiegały zgodnie ze scenariuszem, cele udało się osiągnąć. Uczniowie chętnie brali udział w zadaniach, chociaż widziałam w nich obawy co do pierwszego ćwiczenia. Z kolei ja obawiałam się, czy ćwiczenie z piłką zakończy się w pożądanym sposobie, jednak wszystko poszło pomyślnie.

Prowadzący: Katarzyna Skolimowska

„Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach Scenariusz zajęć artystyczno – tanecznych

Temat: Kroki Hajduka – krok przekładany pojedynczo i po okręgu. Utrwalenie poznanych wcześniej tańców.

1. Cel pracy:

- Nauka kroków Hajduka:

- Nauka układu do „Hajduka”,
 - Nauka piosenki „Hajdukujemy...”.
 - Poznanie dawnych rozrywek ludności - potańcówki,
 - Kształtowanie świadomości więzi regionalnej uczniów,
 - Uświadomienie zagrożeń związanych z zanikiem tradycji i zwyczajów regionalnych.
2. Osiągnięcia:
 - Uczeń próbuje wykonać krok HAJDUKA i próbuje zatańczyć układ HAJDUKA,
 - Uczeń potrafi:
 - dostrzegać potrzebę ochrony tradycji i obrzędów regionalnych
 - zgromadzić i wykorzystać w wypowiedziach słownictwo związane z dawnymi zajęciami górali.
 - Potrafi zaśpiewać przyśpiewki do „HAJDUKA”,
 - Potrafi zaśpiewać piosenkę „HAJDUKUJEMY...”.
 3. Miejsce zajęć: sala z przestrzenią do tańca.
 4. Czas zajęć: 1 godzina.
 5. Metody pracy:
 - śpiew i taniec,
 - praca z tekstem,
 - ilustracją,
 - ćwiczenia praktyczne,
 - pokaz i obserwacja,
 - eksponująca, ekspresyjna i impresyjna.
 6. Formy pracy:
 - indywidualna,
 - zbiorowa,
 - praca w grupach.
 7. Środki dydaktyczne:
 - akordeon.
 8. Przebieg zajęć:
 - Nauka piosenki „Hajdukujemy ...”
 "Hajdukujemy jaz pod powałe
 po kela som
 po kiela som kiyrpecki całe ..."
 - Podanie opisu tańca i charakterystyka tańca.

Hajduk

„Taniec ten nosi ślady wpływów węgierskich. Został jednak tak przyswojony, że cechy folkloru miejscowego i sposób wykonania nadały mu charakter rodzimy.

Hajduk, znany głównie w zachodnio-południowej części Żywiecczyny, we wsiach: Milówka, Nieleśnia, Laliki, Żabnica, jest tańcem tańczonym parami, w którym tancerz góruje nad partnerką. Jest to bowiem taniec popisowy dla mężczyzn. Skoki, uderzenia ręką o uniesioną nogę, głębokie przysiady, pełzanie w przysiadzie, skoki w pozycji poziomej tzw. "ubijany" albo żabka - ozdobne popisowe skoki chłopców. Popisywały się pojedyncze pary, tańcząc oddzielnie lub jednocześnie z innymi parami. Taniec prowadzi przewodnik czyli wodzirej, który podaje hasło do zmiany kroku tanecznego lub figury. Taniec kończy się figurami zbiorowymi. Przewagę mają jednak figury pojedynczych par, do których wprowadza dziewczyna. Taniec dziewczyny wykazuje nieśmiałość, skromność – trzyma się ona prosto. tańczy lekko. Tancerz natomiast wykazuje zręczność siłę, odwagę, tańczy agresywnie – czasem w zapamiętaniu. Ręce jego poruszają się swobodnie szerokim, płynnym, harmonijnym gestem.

Nogi stale mniej lub więcej zgięte w kolanach. Im lepszy tancerz, tym luźniej trzyma nogi, a sztywno tułów. Stopy oboje ustawiają równolegle prawą do lewej – utrzymując stopę palcami zwróconą w przód, zarówno przy unoszeniu nogi, w krokach akcentowanych, jak i krokach tanecznych. Muzyka w metrum 2/4 ulega często i w różny sposób zmianom tempa. Zwykle po dość wolno przebiegającej przyśpiewce, muzyka od razu gra szybko, w czasie tańca stosując się do tancerza. Mówi się że "gracze pod nogi mu grają".

Przebieg tańca:

Na okrzyk przewodnika "hajduk!" chłopcy i dziewczęta wchodzi grupkami przed muzykę. Chłopcy oddzielnie, dziewczęta oddzielnie. Przewodnik intonuje: "Hajdukujemy jaz...". Muzyka po chwili podchwytuje melodię, a grupy tańczących wtórują przewodnikowi śpiewając. W czasie śpiewu dobierają sobie pary: chłopiec staje przed dziewczyną, podają sobie prawe ręce i krokiem podstawowym hajduka, posuwają się w kole – chłopiec w tył, dziewczyna w przód. Podążają w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara, do ustawienia na linii szerokiego półkola. Gdy znajdują się na jego linii, rozłączają ręce i opierając je na biodrach zwracają się przodem do środka izby. Śpiewają dalsze zwrotki pieśni, przestępując rytmicznie z nogi na nogę, z jednoczesnym lekkim zwrotem barków. Po skończonym śpiewie przewodnik woła "hej" i zaczyna hajdukować. Wszyscy go naśladują. Następnie powiększają odległość między sobą, formując koło i ująwszy się za ręce tańczą krokiem krzyżowym z dwukrotnym podskokiem. Po czym chłopcy wewnątrz koła wykonują ubijany, a dziewczęta biegnąc wkoło przeskakują przez nogi chłopców. Po ubijanym chłopcy prowadzą swoje partnerki w kąt izby i znów ustawiają się w dwie grupy. Na tym kończy się część hajduka tańczona gromadnie, a rozpoczynają się popisy pojedynczych par.

Przewodnik lub któryś z tancerzy, wybiega przed muzykę i podaje inną melodię. Gdy kończy pierwszą zwrotkę, podbiega do chłopca dziewczyna i zwrócona do niego przodem, posuwa się w tył. Tancerz podąża po wyznaczonej przez nią linii jednym z kroków popisowych. Po skończonym tańcu partner i partnerka ustawiają się między grupą chłopców, a grupą dziewcząt, środek izby zostawiając dla innych par.

Popisy pojedynczych par trwają dość długo. Czasem tancerz zmienia melodię, czasem tańczy przy tej samej, co przewodnik, każdy z nich stara się jednak zatańczyć inaczej. Przeplatają kroki taneczne po dwa i więcej. Tancerki zaś prowadzą partnerów po różnych liniach: po kole, spirali, zygzakiem lub po prostej. Gdy kończą się popisy, znów na "hej" przewodnika tańczący ujmują się w parach i ustawiają się po dwu stronach izby w podwójne szeregi. Tancerz i tancerka stoją naprzeciw siebie w jednym i drugim szeregu. Podstawowym krokiem krzyżowanym dwuszeregi zmieniają miejsca, po czym wracają na poprzednie miejsca. Po powrocie na swoje miejsca pary stosują ujęcie zamknięte i krokiem góralskim wirują w izbie. Posuwają się w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara. Są dowolnie rozrzućeni po izbie. Jedne pary krążą szybciej, inne spokojniej. Włączają się w ten finał tańca i te pary, które nie brały udziału w hajduku. To krążenie par trwa w czasie dwa lub trzy razy powtórzonej 12-taktowej melodii". Pokaz kroku hajduka i i próba tańca w wersji podstawowej indywidualnie, w parach i grupowo.

- Zmontowanie prostego układu tanecznego do przyśpiewek Hajduka.
- Próba zatańczenia układu i śpiew poznanych tekstów ze zwróceniem uwagi na melodię i dykcję.
- Podsumowanie zajęć.
- Taniec Obyrtki i Koła – utrwalenie.
- Zabawy wyciszające.
 - Wdechy i wydechy przy zamkniętych oczach,
 - Wsłuchiwanie się w dźwięki z otoczenia.

Anna Kasińska (na podstawie opracowań Wiesławy Kiecy)

„Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach Scenariusz zajęć artystyczno - plastycznych

Edukacja regionalna

Temat: Bibułkowe kwiaty – kwiat jabłoni

Zagadnienia plastyczne: Edukacja regionalna – święta religijne, zwyczaje w domu moich

przodków i rodziców, ćwiczenie kompozycyjne na płaszczyźnie, kompozycja symetryczna.

1. Cele ogólne:

- Kształcenie umiejętności manualnych, dbałość o estetykę, dyscyplina pracy.

2. Cele operacyjne:

- Uczeń wie, jak wykonać elementy kwiatka.
- Uczeń wie, jakie są tradycyjne elementy dekoracji świątecznej.
- Uczeń umie samodzielnie wykonać kwiatek z bibułki.
- Uczeń umie prawidłowo zgodnie z przeznaczeniem posługiwać się narzędziami.

3. Metody pracy:

- pogadanka,
- pokaz,
- praca indywidualna.

Opracowała i zrealizowała:
mgr Wioletta Lolo

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 1 w Bielsku-Białej **Scenariusz zajęć dziennikarskich**

Scenariusz zajęć (1)

Temat zajęć: Najważniejszy jest tytuł.

1. Cele:

- poznawczy: poznanie zasad tworzenia chwytliwego tytułu,
- kształcący: kształcenie umiejętności pracy w grupie, rozwijanie zdolności porozumiewania się w języku ojczystym,
- wychowawczy: uwrażliwianie na problem odpowiedzialności za własne słowa.

2. Metody:

- wykład,
- dyskusja,
- analiza tekstu – wzoru,
- metoda ćwiczeniowa.

3. Przebieg zajęć, kolejne etapy, działania nauczyciela, praca uczniów:

- krótki wykład nauczyciela na temat roli i funkcji tytułu prasowego, sposobów układania chwytliwego tytułu, metody manipulacji za pomocą tytułu; ponadto kilka słów na temat etyki dziennikarskiej w zakresie układania tytułów (przykłady z prasy tzw. brukowej),

- praca uczniów – grupa analizuje przyniesione przez nauczyciela tytuły pod dwoma względami: budowa gramatyczna i skuteczność przyciągania uwagi. Uczniowie formułują wnioski dotyczące zgromadzonego materiału,
 - ćwiczenia praktyczne – uczniowie otrzymują temat i plan artykułu, któremu mają wymyślić temat – jak najbardziej adekwatny i przyciągający uwagę potencjalnego odbiorcy,
 - prezentacja i omówienie efektów pracy.
4. Obserwacje:
- udało się zrealizować cały zakładany plan, aczkolwiek analiza tytułów prasowych sprawiała trudność (uczniowie wiedzieli, że dany tytuł nie jest w porządku, ale nie potrafili określić, jaki chwyt manipulacyjny zastosowali autorzy. Zajęcia wzbudziły zainteresowanie uczniów, chętnie zajęli się własną aktywnością twórczą.
- Forma zajęć – przede wszystkim mała grupa i możliwość wyrażania własnego zdania spowodowała wzrost aktywności uczniów.
5. Wnioski i uogólnienia:
- zajęcia dziennikarskie powodują wzrost kompetencji uczniów w zakresie posługiwania się językiem ojczystym,
 - podnoszą umiejętność pracy w grupie, kształtują odpowiedzialność za wyniki pracy grupowej.

Scenariusz zajęć (2)

Temat zajęć: Sam tytuł jednak nie wystarczy.

1. Zakładane cele:
 - poznawczy: poznanie sposobów redagowania tekstów,
 - kształcący: kształcenie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym, umiejętności pracy w grupie, tworzenia własnego tekstu,
 - wychowawczy: odpowiedzialność za słowa, odpowiedzialność za grupę.
2. Metody:
 - miniwykład,
 - metoda ćwiczeniowa – analiza tekstów,
 - praca w grupie,
 - tworzenie własnego tekstu.
3. Przebieg zajęć, kolejne etapy, działania nauczyciela, praca uczniów:
 - wprowadzenie: miniwykład nauczyciela na temat konieczności zdominowania uwagi czytelników i sposobów jej pozyskiwania (w nawiązaniu do poprzednich zajęć dotyczących znaczenia tytułu). Wprowadzenie pojęć: zapowiedź tekstu,

stylistyka, utrwalenie poznanych na lekcjach języka polskiego pojęć: akapit, śródtytuł, hierarchia ważności informacji, podkreślenie najważniejszych wiadomości.

- analiza przyniesionych przez uczniów artykułów (z różnych dziedzin prasy). Uczniowie, pracując w grupach dwuosobowych, sprawdzają, jakie chwytły przykuwają uwagę odbiorcy. Zalecenie: należy zwrócić uwagę na wstęp artykułu i jego stronę graficzną (układ treści, podkreślenia, śródtytuły). Na podstawie konkretnego materiału uczniowie mają sformułować uogólnienia i wnioski.

- praca własna – uczniowie pracują w grupach dwuosobowych (innych niż w poprzednim zadaniu). Należy stworzyć wstęp do artykułu na zadany temat, uwzględniając konieczność przyciągnięcia uwagi odbiorcy, zatem konieczna jest oryginalna stylistyka, zaskakujące rozwiązania.

- prezentacja wyników prac zespołów, analiza i ocena; uczniowie wspólnie omawiają mocne i słabe strony stworzonych tekstów.

4. Obserwacje:

- przez pierwszą część zajęć uczniowie pracują chętnie, nie pojawia się element znużenia czy też niezrozumienia,

- problemem jest tworzenie własnego tekstu; w większości przypadków uczniowie wolą tworzyć tekst (lub jego fragment) w domu, należy zatem popracować nad umiejętnością działania na forum grupy, niemniej myślę, że ten lekki „opór” spowodowany jest specyfiką pracy poszczególnych uczniów,

- mała grupa sprzyja prowadzeniu dyskusji,

- nie pojawia się niekonstruktywna krytyka, tzn. uczniowie słuchają się wzajemnie, poprawiają ewentualne błędy, ale za każdym razem są to uwagi merytoryczne.

5. Wnioski i uogólnienia:

- zajęcia dziennikarskie powodują wzrost kompetencji kluczowych w zakresie posługiwania się językiem polskim poprzez wskazywanie uczniom różnych środków wyrazu,

- podnoszą także umiejętność pracy w grupie i odpowiedzialności za nią.

Katarzyna Sokołowska

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum Waldorfskie w Bielsku-Białej **Scenariusz zajęć językowych**

Temat 1: „A funny way to earn a living” – praca z tekstem

1. Cele operacyjne zajęć:

- Uczeń potrafi:
 - nazywać zawody,

- opisywać zawody,
 - relacjonować wypowiedź partnera,
 - samodzielnie korzystać ze słownika,
 - wypowiadać się na temat czynności wykonywanych w danym zawodzie.
 - Pomoce dydaktyczne:
 - zdjęcia różnych zawodów,
 - słowniki.
 - Formy pracy:
 - praca w parach,
 - praca w grupie,
 - praca indywidualna.
 - Metody i techniki pracy:
 - burza mózgów,
 - relacjonowanie wypowiedzi,
 - praca ze słownikiem.
2. Przebieg zajęć:
- Faza wstępna
 - Nauczyciel pokazuje uczniom zdjęcia osób wykonujących różne zawody i zadaje im pytanie: „What can you see?” (Co widzicie?) Uczniowie nazywają zawody, które widzą.
 - Nauczyciel prosi uczniów, aby wymienili jak najwięcej zawodów.
 - Faza zasadnicza:
 - Nauczyciel wprowadza nowe słownictwo - zawody, które nie zostały przez uczniów wymienione.
 - Nauczyciel zadaje pytanie: „Who would you like to be in the future and why?” (Kim chciałbyś zostać w przyszłości i dlaczego?) Uczniowie pracują w parach.
 - Nauczyciel prosi uczniów, aby opowiedzieli o swoim partnerze i jego przyszłym zawodzie. Następuje relacjonowanie wypowiedzi.
 - Nauczyciel rozdaje uczniom pocięte karteczki z zawodami. Dla każdego ucznia powinna być inna karteczka. Zadanie polega na tym, aby uczniowie opowiedzieli o swoim zawodzie tak, by pozostali mogli odgadnąć, co to jest za zawód. Uczniowie mają czas na przygotowanie swojej wypowiedzi. Uczniowie korzystają ze słownika.
 - Nauczyciel monitoruje pracę uczniów.
 - Uczniowie opowiadają o swoim zawodzie, a pozostali odgadują, jaki to jest zawód. Osoba, która odgadnie jako pierwsza, otrzymuje punkt. Wygrywa osoba, która odgadnie jak najwięcej zawodów.
 - Faza podsumowująca:
 - Nauczyciel zadaje pytanie:

„Which of the jobs are the most interesting/boring/ difficult/ dangerous?”
(Które z tych zawodów są najbardziej interesujące/ nudne/trudne/ niebezpieczne?) Następuje dyskusja.

– Na koniec nauczyciel prosi o powtórzenie zawodów, których uczniowie się nauczyli.

3. Praca domowa:

Nauczyciel prosi uczniów, aby pisemnie rozwinęli zdanie:

In the future I would like to be...because...

(W przyszłości chciałbym być...,ponieważ...)

Temat 2: Wywiad ze sławną osobą; użycie czasów Present Simple oraz Past Simple

1. Cele zajęć:

- Główne

- uczeń posługuje się językiem w sposób komunikatywny,
- uczeń rozumie tekst słuchany,
- buduje zdania poprawne pod względem gramatycznym i logicznym,
- uczeń zna czas Present Simple oraz Past Simple.

- Metody i techniki pracy:

- metoda komunikacyjna, tzw. role – play,
- prowadzenie rozmowy sterowanej.

- Formy pracy:

- praca w grupach,
- praca indywidualna.

- Pomoce:

- słowniki,
- etykiety.

2. Przebieg zajęć:

- Faza wstępna: Rozgrzewka językowa – „What did you do yesterday? What happened to you? Did you see anything interesting on TV?” (Co robiłeś wczoraj? Czy coś ci się przytrafiło? Czy widziałeś coś interesującego w telewizji?)

- Faza zasadnicza: nauczyciel rozdaje uczniom karteczki, na których znajdują się nazwiska znanych osób, każdy uczeń otrzymuje kartkę z innym nazwiskiem. Uczniowie kolejno wychodzą na środek klasy, wcielają się w sławną postać z kartki i odpowiadają na pytania kolegów: „What do/did you do? What books did you write? etc.”

- Faza podsumowująca: podsumowanie lekcji, ocena pracy uczniów na zajęciach.

Bartłomiej Nowicki

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum Waldorfskie w Bielsku-Białej

Scenariusz zajęć artystyczno – tanecznych

Temat zajęć: Nauka wybranych tańców śląskich i cieszyńskich – Trojak i Czardasz.

1. Cele lekcji:

- Cel ogólny
 - Zapoznanie uczestników z charakterem i podstawowymi krokami Trojaka i Czardasza.
- Cele poznawcze:
 - zapoznanie z charakterem i sposobem tańczenia Trojaka,
 - zapoznanie z charakterem i sposobem wykonania Czardasza,
 - przybliżenie kultury tanecznej regionu,
 - zapoznanie z krokiem podstawowym Trojaka,
 - zapoznanie ze sposobami wykonania części szybkiej Trojaka,
 - zapoznanie z pieśnią „Zasiali górale” i śląskimi zwrotami gwarowymi,
 - zapoznanie z krokami z części I Czardasza,
 - zapoznanie z krokami i figurami wykonywanymi w części II Czardasza,
 - wykształcenie orientacji w rodzajach tańców naszego regionu.
- Cele wychowawcze:
 - pogłębianie wiedzy o kulturze regionu,
 - kształtowanie tożsamości narodowej,
 - budowanie więzi ze środowiskiem lokalnym,
 - rozwijanie umiejętności komunikacji i współpracy w grupie,
 - kształtowanie poczucia rytmu i plastyki ruchu,
 - kształtowanie właściwej postawy ciała,
 - pobudzanie inicjatywy twórczej,
 - stworzenie możliwości uczestnictwa w kulturze regionu poprzez pokazy taneczne,
 - rozwijanie własnych zainteresowań i zdolności tanecznych,
 - podnoszenie sprawności fizycznej.

2. Metody:

- pogadanka na temat tańców - Trojaka i Czardasza oglądanych podczas koncertu Zespołu Pieśni i Tańca „Ziemia Cieszyńska”,
- prezentacja kroków przez prowadzącego,
- ćwiczenia wykonywane indywidualnie wraz z weryfikacją poprawności wykonania przez prowadzącego,
- ćwiczenia grupowe w różnych ustawieniach tanecznych.

3. Przebieg zajęć:

- Pogadanka na temat tańca śląskiego „Trojak” i tańca z regionu cieszyńskiego

„Czardasz”, oglądanych w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca „Ziemia Cieszyńska” – omówienie charakteru tańców, muzyki i słów, sposobu wykonania oraz strojów rozbarskich. Przeprowadzenie analizy porównawczej ze strojami cieszyńskimi.

- Rozgrzewka - ćwiczenia ogólnorozwojowe, utanczniające, rozwijające poczucie rytmu, plastykę ruchu.
- Nauka ustawień i ułożenia rąk w Trojaku.
- Nauka podstawowego kroku Trojaka w części 1 tańca - wolnej.
- Nauka kroków i figur stosowanych w części 2 - szybkiej, dwa warianty.
- Łączenie części 1 i 2 tańca-ćwiczenia utrwalające.
- Nauka ustawień i ułożenia rąk w Czardaszu.
- Nauka kroków i figur Czardasza z I i II części tańca.
- Miniukłady taneczne.
- Podsumowanie - wykonanie obu tańców przez wszystkich uczestników, uwagi i wskazówki co do sposobu wykonania

4. Obserwacje i wnioski:

Obserwowałam duże zaangażowanie uczestników w naukę Trojaka, staranne wykonywanie kroków i figur, próbę zbliżenia wykonania do oryginału, jaki prezentował Zespół Pieśni i Tańca „Ziemia Cieszyńska”. Udział w koncertach przybliżył charakter tańców naszego regionu, przekonał uczestników projektu, że nasze tradycyjne tańce są interesujące i piękne, a tańczenie ich może dawać nie tylko satysfakcję z posiadania umiejętności ich wykonania, ale także dużą przyjemność.

Opracowała: D. Dronszyk-Gruszecka

„Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach **Scenariusz zajęć psychoedukacyjnych**

Temat: Ja wewnętrzne – Ja zewnętrzne (3 godziny lekcyjne)

1. Cele:

- uświadomienie, że inni ludzie wpływają na to, co myślimy o sobie i jak się czujemy;
- uświadomienie, że grupa może wywierać wpływ na naszą samoocenę i samopoczucie,
- uświadomienie w jaki sposób można samemu odbudować wiarę w siebie.

2. Metody pracy:

- krąg, dyskusja, „burza mózgów”, praca w grupach, praca indywidualna,
- opowiadanie,

- niedokończone zdania.
3. Materiały:
- tekst opowiadania,
 - papier pakowy,
 - markery,
 - nożyczki,
 - karta ćwiczeń: „Co wpływa na moje samopoczucie”.
4. Przebieg zajęć:
- Powitanie.
 - Zabawa otwierająca pracę z grupą np.: przywitaj się z gestem, powiedz, jaką jesteś dzisiaj pogodą, przedstaw, jakim jesteś dzisiaj zwierzątkiem, itp.
 - Ćwiczenie: Co Cię spotkało w minionym tygodniu od innych ludzi?
 - Podanie tematu zajęć - Krąg:
 - obrysowanie sylwetki lidera grupy na dwóch arkuszach papieru pakowego;
 - wycięcie obu sylwetek;
 - nadanie imienia Tomek; jedna postać symbolizuje Tomka (wygląd zewnętrzny, ubiór, można namalować szczegóły), a druga jego wnętrze (przeżycia, myśli, nastroje,...);
 - Posadzenie Tomka w kręgu:
 - „wnętrze” Tomka leży na środku;
 - odczytanie opowiadania „Jeden dzień z życia Tomka”. Za każdym razem, gdy uczniowie usłyszą o sytuacji, która spowodowała ubytek wewnętrznego 'Ja' jedna osoba z grupy podchodzi i odrywa kawałek papierowej postaci położonej w środku kręgu.
 - Porównanie pozostałości „wnętrza” z sylwetką Tomka trzymaną przez uczniów na kolanach;
 - skomentowanie różnicy.
 - Miniwykład:
 - ja wewnętrzne – ja zewnętrzne;
 - wpływ sukcesów i niepowodzeń na obraz własnej osoby;
 - samoocena zaniżona (kompleksy), zawyżona, obraz realny.
 - Śniegowa kula:
 - co mogę/możemy zrobić lub powiedzieć Tomkowi, aby poczuł się lepiej? (realne i skuteczne rozwiązania);
 - po uzgodnieniu, tego co można zrobić uczniowie kolejno podchodzą i doklejają oderwane wcześniej kawałki;
 - sklezione JA wewnętrzne nakładamy na JA zewnętrzne;
 - jeżeli nie uda się „posklejać” Tomka, należy się zastanowić dlaczego doszło

- do takiej sytuacji.
- Praca indywidualna:
 - moje podobne doświadczenia;
 - opisz swój pechowy dzień. Jak przeżywałeś swoje niepowodzenia, co myślałeś;
 - co zrobiłeś z tą sytuacją?
 - Wypełnij kartę ćwiczeń „Co wpływa na moje samopoczucie”.
 - Podsumowanie zajęć:
 - podzielenie się odczuciami i refleksjami;
 - dokończenie zdania: Myślę, że zajęcia były...
 - Zabawy zamykające pracę z grupą: np.: węzeł gordyjski, „ludzie do ludzi”, iskierka, itp.

Pechowy dzień Tomka.

Tomek szedł sam do szkoły. Dzisiaj zasnął i ubierał się w pośpiechu. Po drodze minęli go uczniowie ze starszej klasy, którzy na jego widok zaczęli się śmiać; okazało się, że Tomek w pośpiechu założył bluzę na lewą stronę. Gdy wszedł do szkoły, przypomniał sobie, że zapomniał zabrać z domu referat na biologię, który przygotował wczoraj wieczorem. Na korytarzu koledzy z klasy podstawili mu nogę i popchnęli na stojącego na dyżurze nauczyciela. Na lekcji w-f nauczyciel podzielił klasę na dwie drużyny; uczniowie grali w piłkę nożną. Gdy do końca meczu pozostało kilka minut, Tomek nie wykorzystał sytuacji do strzelenia gola. Koledzy mieli o to do niego pretensje i obrzucili go w szatni wyzwiskami. Podczas lekcji biologii rozmawiał z kolegą, nauczyciel ostro zwrócił mu uwagę: „nie dosyć, że przyszedłeś nie przygotowany na zajęcia, to jeszcze przeszkadzasz w lekcji”. Na dużej przerwie koledzy włożyli mu do kanapki karmę dla psów, wrzucili torbę do damskiej toalety, a na plecach przykleili napis: „KOCHAM PANIĄ OD GEOGRAFII”, z którym Tomek chodził po korytarzu. Wszyscy świetnie się bawili, czytając napis na jego plecach. Pobyt w szkole zakończyła kartkówka z matematyki. Po sprawdzianie koledzy mieli pretensje, że Tomek nie posłał im ściąg. Tomek wracał sam do domu...

Opracowała: mgr R. Balcerowska w oparciu o program
A. Kołodziejczyka, E. Czerniewskiej „Spójrz inaczej”

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 5 w Bielsku-Białej

Scenariusz zajęć psychoedukacyjnych

Temat: Beskidy oazą spokoju, czyli pomysły Gimnazjalistów, jak wykorzystać otaczającą nas naturę, aby zadbać o siebie.

1. Cele:

- Uczeń wie, jakie sytuacje powodują u niego wzrost napięcia.
- Uczeń wie, jaki wpływ ma na niego długotrwały stres.
- Uczeń potrafi rozładować napięcia w zdrowy sposób.
- Uczeń potrafi rozmawiać o swoich problemach.
- Uczeń potrafi słuchać innych starając się ich nie oceniać.

2. Założenie:

Zapoznanie ucznia z korzyściami zdrowego stylu życia oraz konstruktywnymi sposobami rozładowywania stresu. Niwelowanie w ten sposób szansy na uleganie negatywnym wpływom koleżeńskim w sytuacjach kryzysowych. Zastąpienie kompulsywnych działań zaplanowanymi i przećwiczonymi sposobami radzenia sobie z trudnościami. Maleje szansa na osiągnięcie przez młodzież po papierosy czy też alkohol oraz rozpoczęcie przez młodzież eksperymentów z coraz popularniejszym wśród młodzieży gimnazjalnej okaleczaniem się tzw. cięciem.

3. Miejsce zajęć: Zajęcia przewidziane są na dwa spotkania w sali lekcyjnej, które przygotowują grupę do wyjścia na wycieczkę terenową w góry.

4. Pomoce dydaktyczne:

- duże arkusze szarego papieru,
- kolorowe flamastry,
- 2 mapy Beskidów.

5. Planowany przebieg zajęć:

- Pierwsze spotkanie. Zajęcia przewidziane na nie mniej niż 1,5 godziny zegarowej. Koniecznie w dużej sali, tak, aby pracujące grupy nie zakłócały sobie pracy. Praca w grupach - zespół dzielimy na dwie grupy. Każdy z zespołów w ciągu 5 minut musi wymyślić fikcyjnego gimnazjalistę, który ma konkretny problem. Następnie nadają postaci imię i umieszczają ją wraz z opisem problemu na środku swojego arkusza papieru. Zadanie grupy polega na zaprojektowaniu, w postaci mapy myśli, jak ich postać może poradzić sobie z tym problemem tak, aby przestać się martwić i nie pogorszyć sytuacji, w jakiej się znajduje. Prowadzący moderuje pracę grupy tak, by w rozwiązaniach uwzględnili:
 - listę osób, do których ich gimnazjalista może zwrócić się o pomoc,
 - pomysły na to, co gimnazjalista może zrobić, aby uniknąć trudnej sytuacji (zwrócenie uwagi, że nie zawsze mamy wpływ na to, co się dzieje wokół nas

- np. konflikty dorosłych z naszego otoczenia),
- pomysły, w jaki sposób gimnazjalista konstruktywnie może poradzić sobie z zaproponowaną sytuacją,
- propozycję sposobów relaksacji dla naszego zestresowanego nastolatka.

Następnie obie grupy przedstawiają swoją wymyśloną postać i jej problem oraz swoje pomysły na poprawę samopoczucia ich bohatera. Druga grupa słucha i po skończonej prezentacji zadaje pytania oraz dodaje swoje pomysły. Ważne, aby prowadzący modelował sytuację reagując na wszelkie destrukcyjne pomysły młodzieży i podejmował dyskusję na ich temat.

- Uwagi - Warsztaty pozwalają na:
 - diagnozę grupy przez prowadzącego,
 - młodzieży na poruszanie ważkich dla nich tematów w anonimowy sposób.

• Drugie spotkanie.

Miejsce zajęć: sala lekcyjna, czas: 1 godzina.

Przywołujemy poprzednie zajęcia rozdając grupom ich mapy myśli. Tym razem zadaniem jest zrelaksowanie naszych postaci tak, aby mogły odpocząć i zregenerować się po przebytych trudnościach.

Każdy z zespołów otrzymuje mapę Beskidów (gór, które są najbliżej naszej szkoły, co za tym idzie dostanie się na ich ścieżki jest dla młodzieży dostępne i tanie, a zdobywanie ich szczytów nie wymaga bardzo dużej kondycji). Następnie obie grupy projektują wyprawę dla ich bohatera.

Projekt musi uwzględniać:

- konkretną trasę wycieczki,
- ekwipunek bohatera,
- właściwe ubranie bohatera,
- poinformowanie konkretnych osób o wyjściu w góry,
- planowany czas wyprawy.

Po skończonym planowaniu, grupy porównują swoje projekty i wzajemnie je uzupełniają.

Uwagi do realizacji:

Prowadzący unika oceniania, który plan jest lepszy, skupia się na podkreślaniu mocnych stron projektów.

Poprzednie warsztaty są wstępem do ustalania szczegółów wycieczki grupy psychoedukacyjnej na Hrobaczą Łąkę, w trakcie której młodzież ma okazję odkryć swoją okolicę i w pięknych warunkach przyrody wykonać kilka ćwiczeń oddechowych oraz zadbać o swoje zdrowie.

Agnieszka Stronka

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 13 w Bielsku-Białej

Scenariusz zajęć regionalnych

Temat: Światowy Dzień Turystyki

1. Cel główny: Poznanie regionu, w którym odbywa się wycieczka, jego środowiska przyrodniczego (ukształtowanie powierzchni, skały, wody, roślinność, zwierzęta, parki narodowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody) oraz propagowanie idei turystyki.
2. Cele operacyjne:
 - Poszerzenie wiedzy z różnych dziedzin życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego.
 - Upowszechnienie wśród dzieci i młodzieży zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody.
 - Obserwowanie krajobrazu, jego opisywanie i porównywanie z innymi.
 - Czytanie planów miast i map turystycznych.
3. Cele wychowawcze:
 - Upowszechnianie form aktywnego wypoczynku.
4. Miejsce:
 - wycieczka na Kozią Górkę, udział w obchodach Światowego Dnia Turystyki na Błoniach w Bielsku-Białej.
5. Czas realizacji: sobota, około dziesięciu godzin.
6. Metody i formy pracy:
 - Wycieczka w góry.
 - Pogadanka.
 - Spotkanie z przewodnikiem beskidzkim.
 - Korzystanie z różnych źródeł informacji.
 - Udział w wspólnym ognisku, konkursach wiedzy turystycznej i sprawnościowych.
7. Przebieg zajęć:
 - Przejście szlakiem z Cygańskiego Lasu na Kozią Górkę.
 - Pogadanka w schronisku na temat zasad ochrony środowiska naturalnego oraz umiejętności korzystania z zasobów przyrody.
 - Przejście szlakiem z Koziej Górki na Błonia.
 - Spotkanie z dziećmi i młodzieżą z innych szkół, nawiązywanie relacji, wymiana doświadczeń (informacje o Projekcie).
 - Konkurs wiedzy i sprawnościowy.
 - Wspólna zabawa przy ognisku.
 - Powrót do placówki i podsumowanie wycieczki – wnioski, dyskusja.

Prowadzący: B. Bączek

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 13 w Bielsku-Białej

Scenariusz zajęć wyrównawczych – humanistycznych

Temat: List do Wakacji – wspólne redagowanie treści listu (plakat). Powtórzenie wiadomości o zdaniu.

1. Cele:

- Kształcenie umiejętności rozpoznawania orzeczeń i budowania zdań wokół niego.
- Zwracanie uwagi na poprawną konstrukcję zdań i logiczne łączenie ich w całość.
- Utrwalanie poznanych zasad ortograficznych.
- Kształcenie umiejętności pracy w grupie.

2. Pomoce:

- Arkusz szarego papieru,
- flamastry,
- kartoniki z czasownikami,
- kartoniki ze znakami interpunkcyjnymi.

3. Przebieg zajęć:

- Zapoznanie uczniów z tematem zajęć – List do Wakacji.
- Odślonięcie plakatu (częściowo zapisanego, z wolnymi miejscami do uzupełnienia i miejscami na znaki interpunkcyjne).
- Podzielenie uczniów na trzy grupy:
 - I grupa otrzymuje kartoniki z orzeczeniami (czasownikami) – ma za zadanie uzupełnić nimi tekst listu;
 - II grupa otrzymuje kartoniki z rzeczownikami – uzupełnia tekst współpracując z grupą pierwszą;
 - III grupa otrzymuje kartoniki z kropkami i przecinkami – uzupełnia tekst współpracując z obiema grupami.
- Przypomnienie uczniom o roli orzeczenia w zdaniu i poprawnej konstrukcji zdania. Zwrócenie uwagi na miejsce przecinka i kropki w zdaniu.
- Praca uczniów – uzupełnianie tekstu wyrazami i znakami.
- Sprawdzenie poprawności tekstu, zwrócenie uwagi na ortografię, przyklejenie kartoników.
- Prezentacja plakatu, omówienie pracy poszczególnych grup i współpracy między nimi.
- Ozdobienie listu wakacyjnymi rysunkami.

Prowadząca: Maria Bryczek

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 13 w Bielsku-Białej **Scenariusz zajęć wyrównawczych – humanistycznych**

Temat zajęć: Pewnego dnia spotkałem... – samodzielne redagowanie krótkich tekstów.

1. Cele:

- Kształcenie umiejętności poprawnego redagowania krótkich form wypowiedzi pisemnych.
- Zwrócenie uwagi na poprawną konstrukcję zdań.
- Kształcenie umiejętności logicznego łączenia zdań.
- Utrwalenie wiadomości o czasowniku i rzeczowniku.

2. Przebieg zajęć:

- Uczniowie otrzymują tekst krótkiego opowiadania. Uzupełniają brakujące fragmenty odpowiednimi wyrazami lub fragmentami zdań, zwracając uwagę na poprawność stylistyczną.
- Odczytanie pozostałych tekstów. Omówienie błędów stylistycznych – powtórzeń, niepoprawnej konstrukcji zdań.
- Uczniowie otrzymują na kartkach słowa-klucze i z nimi redagują krótki tekst (5-6 zdań) – indywidualna pomoc nauczyciela.
- Czytanie zredagowanych tekstów, omówienie błędów i ich poprawa.
- Przypomnienie wiadomości o czasowniku.
- Podkreślenie w napisanych tekstach czasowników i ich wypisanie.
- Do każdego czasownika uczniowie dopisują wybrane z tekstu rzeczowniki wg wzoru: szedł (kto?) chłopiec, czekał (co?) pies.
- Podsumowanie zajęć i ocena pracy uczniów.

Prowadząca: Maria Bryczek

„Paszport do edukacji” – Gimnazjum nr 13 w Bielsku-Białej **Scenariusz zajęć wyrównawczych matematyczno – przyrodniczych**

Temat zajęć: Obliczanie pól powierzchni graniastosłupów

1. Cel ogólny:

Przypomnienie uczniom wzoru na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa, ćwiczenie nawyku ujednociania jednostek przed podstawianiu do wzoru, uświadomienie przydatności matematyki w codziennym życiu.

2. Cele szczegółowe:

Po zajęciach uczeń powinien:

- znać:
 - wzór na obliczanie pola powierzchni graniastosłupa,
 - budowę graniastosłupa.
- wiedzieć:
 - jak obliczyć pole powierzchni graniastosłupa,
 - że pole mierzy się w jednostkach kwadratowych.
- umieć:
 - nazywać graniastosłupy (prosty, prawidłowy, n-kątny),
 - narysować siatkę graniastosłupa prostego,
 - obliczyć pole powierzchni graniastosłupa prostego,
 - posługiwać się wzorami na obliczanie pól figur płaskich.

3. Forma pracy uczniów:

- indywidualna,
- w dwuosobowych zespołach,
- zbiorowa.

4. Metody:

- poszukujące,
- praktyczne.

5. Pomoce dydaktyczne:

- modele graniastosłupów (rozkładalne i nierozkładalne),
- przybory do geometrii, nożyczki, przybory do notowania.

6. Przebieg zajęć:

- Część wstępna: przywitanie, sprawdzenie obecności.
- Część właściwa:
 - przedstawienie uczniom celu i tematu zajęć,
 - każdy uczeń otrzymuje model graniastosłupa (stara się go nazwać),
 - chętny uczeń omawia jak zbudowany jest graniastosłup,
 - każdy uczeń rozkłada swój model graniastosłupa – otrzymuje siatkę bryły,
 - chętny uczeń omawia budowę siatki,
 - uczniowie zauważają, że ściany boczne graniastosłupów są prostokątami, a podstawy mogą być dowolnymi wielokątami,
 - uczniowie otrzymują polecenie obliczenia pola powierzchni swojego graniastosłupa,
 - chętni uczniowie dzielą się na forum otrzymanym wynikiem i sposobem rozwiązania,
 - uczniowie po kolei rysują na tablicy kształt podstawy w swoim modelu i zapisują wzory na obliczanie pola danego wielokąta,
 - uczniowie zauważają, że mimo iż mają modele różnych graniastosłupów,

- to sposób obliczania ich powierzchni jest taki sam,
- wskazany uczeń zapisuje ten fakt na tablicy (w postaci wzoru albo jako stwierdzenie, że pole powierzchni graniastosłupa = polu siatki,
 - nauczyciel upewnia się, że uczniowie rozumieją związek między siatką graniastosłupa, a powierzchnią całkowitą bryły,
 - nauczyciel rozdaje dwuosobowym zespołom modele graniastosłupów (nierozkładalne) i uczniowie otrzymują polecenie narysowania siatek otrzymanych brył (w razie trudności mogą rozciąć bryłę),
 - uczniowie otrzymują polecenie obliczenia pola powierzchni otrzymanych brył – potrzebne długości mierzą linijkami,
 - omówienie na forum rozwiązań i sposobów ich otrzymania,
 - nauczyciel rozdaje dwuosobowym zespołom kartki z zadaniami na pole powierzchni graniastosłupa,
 - uczniowie w parach rozwiązują otrzymane zadanie (w razie potrzeby pomoc nauczyciela),
 - chętny uczeń przedstawia rozwiązanie na forum.
- Część podsumowująca:
 - przypomnienie, czego uczniowie się nauczyli, jakie pojęcia sobie przypomnieli,
 - podsumowanie pracy uczniów,
 - udzielenie pochwał.

7. Obserwacje:

- Uczniowie wykazywali dużą aktywność i zaangażowanie w proces lekcyjny. Podobało im się, że mogli rozkładać i rozcinać bryły, bez skrępowania występowały na forum, byli zadowoleni, że udaje im się rozwiązywać zadania – na zwykłych lekcjach mają zazwyczaj poczucie, że „lepsi” uczniowie ich skrytykują i nie chcą omawiać swoich pomysłów na forum klasy.
- Uczniowie byli zadowoleni, że ich praca nie podlegała ocenie (mogli bez konsekwencji czegoś nie umieć, czy nie wiedzieć – to znacznie obniżyło ich stres i spowodowało, że chętnie zadawali pytania i „dopytywali się”, gdy czegoś nie wiedzieli lub nie mieli pewności), a co za tym idzie, ich uczenie się było bardziej efektywne.
- Uczniowie otrzymywali zadania o podstawowym stopniu trudności, co dało im możliwość ugruntowania zdobytej wiedzy i umiejętności – na poziomie podstawowym.

8. Wnioski:

- Zajęcia wyrównawcze w nieco innej, niż tradycyjna, formie dają uczniom możliwość nie tylko uzupełnienia braków i podwyższenia umiejętności matematycznych, ale też luźnej rozmowy, czy nawet zawiązania koleżeńskich relacji.
- Możliwość wyżywienia podczas zajęć jest dla uczniów atrakcyjna i stanowi

zachętę do udziału w zajęciach.

- Udział w zajęciach biorą zasadniczo dzieci z rodzin nie najlepiej sytuowanych, w związku z tym byłoby dobrym rozwiązaniem, gdyby organizator mógł zapewnić środki nie tylko na wyżywienie, ale także na podstawowe pomoce, takie jak zeszyt, ołówek, linijka, cyrkiel.

Prowadząca: Zuzanna Gołębiowska

„Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach **Scenariusz zajęć wyrównawczych - humanistycznych**

Temat zajęć: Do czego jest nam potrzebna znajomość synonimów i homonimów?

1. Cele ogólne:

- Przypomnienie i utrwalenie wiadomości o synonimach i homonimach.
- Doskonalenie umiejętności zastępowania powtarzających się określeń wyrazami bliskoznacznymi.
- Pogłębienie umiejętności różnicowania wyrazów bliskoznaczných ze względu na odcień stylistyczny.
- Kształtowanie umiejętności pracy ze "Słownikiem wyrazów obcych" i "Słownikiem wyrazów i zwrotów bliskoznaczných".
- Zdobycie umiejętności wykorzystywanie teoretycznej wiedzy o synonimach i homonimach w praktyce.
- Urozmaicenie słownictwa.

2. Cele operacyjne:

- Uczeń potrafi:
 - zdefiniować terminy: synonim i homonim,
- podać co najmniej dwa wyrazy bliskoznaczne dowolnego słowa,
- wytłumaczyć wszystkie możliwe znaczenia dowolnego homonimu,
- zastąpić powtarzające się określenia (np. w wypracowaniach) ich synonimami,
- dobierać odpowiednie synonimy dobierając ich odcień stylistyczny,
- pracować ze "Słownikiem wyrazów obcych" i "Słownikiem wyrazów i zwrotów bliskoznaczných".

3. Formy pracy:

- indywidualna,
- zbiorowa.

4. Metody:

- podająca,

- poszukująca,
 - ćwiczeniowa.
5. Środki dydaktyczne:
- plansze przygotowane przez prowadzącego,
 - "Słownik wyrazów obcych",
 - "Słownik wyrazów i zwrotów bliskoznacznych",
 - zestawy ćwiczeń, zadania domowe przygotowane przez prowadzącego na pojedynczych kartkach papieru.
6. Przebieg zajęć:
- Powitanie i przedstawienie się.
 - Sprawdzenie obecności.
 - Określenie tematu lekcji na podstawie plansz przygotowanych przez nauczyciela.
 - Przypomnienie wiadomości o synonimach i homonimach – pogadanka ukierunkowana następującymi pytaniami:
 - wyrazy bliskoznaczne - co to takiego?
 - w jakich okolicznościach potrzebna nam jest ich znajomość?
 - czym się różnią między sobą synonimy jednego wyrazu?
 - czym jest homonim?
 - Do jakiego słownika trzeba sięgnąć, aby zapoznać się z definicją synonimu i homonimu?
 - Zapisanie tematu na tablicy.
 - Zredagowanie z pomocą "Słownika wyrazów obcych" notatki do zeszytu:
 Synonim – wyraz bliski znaczeniowo innemu wyrazowi, zwykle różniący się od niego odcieniem stylistycznym (przykład z planszy).
 Homonim – wyraz mający jednakowe brzmienie z innym wyrazem, lecz odmienne znaczenie, etymologię, a niekiedy i pisownię (przykład z planszy, przykłady uczniów).
 - Próba rozwiązania problemu – wyobraź sobie, że piszesz wypracowanie i ciągle powtarzasz słowo książka. Chciałbyś je zastąpić wyrazem bliskoznacznym, ale nic nie przychodzi ci do głowy. Co robisz?
 - Uczniowie losują kartki z ćwiczeniami wykorzystującymi znajomość synonimów i homonimów.
 - Nauczyciel informuje, że przy wykonaniu zadań można korzystać ze "Słownika wyrazów i zwrotów bliskoznacznych" oraz pomocy nauczyciela.
 - Głośna prezentacja przykładów na forum klasy. Zapisanie na tablicy synonimów wyrazów najczęściej się powtarzających w uczniowskich wypracowaniach.
 - Prowadzący podsumowując pyta uczniów:
 - Czym jest synonim?

- Czym jest homonim?
- Do czego możemy wykorzystać naszą wiedzę o synonimach i homonimach?
- Rozdanie kartek z zadaniem domowym i objaśnienie sposobu jego wykonania.
- Pożegnanie.

Prowadząca: Dorota Klimczyńska

„Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach **Scenariusz zajęć wyrównawczych matematyczno – przyrodniczych**

Temat zajęć: Czynniki wpływające na rozwój usług – zakładamy własne przedsiębiorstwo

1. Cele poznawcze:
 - definicja usług,
 - ich funkcji i charakterystyki,
 - poznanie czynników warunkujących rozwój różnych gałęzi usług,
 - dokumenty, z jakich powinien korzystać przedsiębiorca, wybierając rodzaj działalności.
2. Cele kształcące:
 - umiejętność logicznego myślenia,
 - obserwacji środowiska i jego właściwej oceny,
 - segregowanie informacji i ich ocena,
 - pogłębienie rozumienia rzeczywistości,
 - wykorzystanie analizy SWOT do oceny mocnych i słabych stron rozwoju turystyki we własnej miejscowości,
 - określania szans jej rozwoju oraz związanych z nim zagrożeń,
 - kształtowanie racjonalnych postaw wobec świata.
3. Cele wychowawcze:
 - prezentacja własnych pomysłów,
 - sprawna praca zespołowa,
 - rozwijanie dociekliwości poznawczej dotyczącej najbliższej okolicy.
4. Metody:
 - burza mózgów,
 - pogadanka,
 - praca z tekstem,
 - analiza SWOT.

5. Środki dydaktyczne:

- podręcznik do geografii dla II klasy gimnazjum,
- atlas geograficzny,
- kserokopia dokumentu Strategia rozwoju Gminy Buczkowice.

6. Przebieg zajęć:

• Etapy zajęć:

- czynności organizacyjne
- nawiązanie do tematu zajęć,
- podpisanie listy obecności.

• Czynności nauczyciela i uczniów:

- Co to są usługi? Nauczyciel pyta uczniów co to są usługi, skojarzenia z tym pojęciem; korekta błędów i wyjaśnianie wątpliwości
- Podział usług. Nauczyciel pyta uczniów, jakie rodzaje usług znają. Uczniowie wymieniają znane im rodzaje usług np. handel, turystyka, transport. Nauczyciel uzupełnia wypowiedzi uczniów i wyjaśnia wątpliwości
- Czynniki decydujące o rozwoju usług. Podział uczniów na 4 grupy. Każda z nich otrzymuje karteczkę z nazwą innej dziedziny usług. Uczniowie mają wypisać najważniejsze czynniki lokalizacji danej gałęzi usług.

– Prezentacja wyników prac.

- Zapoznanie się z treścią dokumentu Strategia rozwoju Gminy Buczkowice. Nauczyciel rozdaje uczniom ksero dokumentu i prosi o przeczytanie fragmentów dotyczących obszarów VI i VII. Po przeczytaniu tekstu uczniowie oraz na podstawie danych z mapy oraz własnej wiedzy wymieniają walory środowiska, pozwalające na rozwój turystyki w Gminie Buczkowice.

- Analiza SWOT. Na polecenie nauczyciela uczniowie w oparciu o dokument dokonują analizy SWOT, określając mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju usług turystycznych w swojej gminie.

- Podsumowanie zajęć. Uczniowie prezentują efekty swojej pracy. Nauczyciel sprawdza rezultaty pracy samodzielnej uczniów, wyjaśnia ewentualne wątpliwości.

- Prezentacja.

• Metody:

- praca z tekstem,
- burza mózgów,
- pogadanka informacyjna.

Prowadząca: Mariola Dyczka

SKYNNI MALARKU

Jerzy Zitzman
 1912-1992

Julian Falat

Julian Falat (ur. 30. marca 1912 w Tulejówkach w Polsce, zm. 6 lipca 1992 w Białym) – polski malarz, jeden z najwybitniejszych polskich abstrakcyjnych przedstawicieli malarstwa i improwizacyjnego gestu. Pochodził ze wsi, wyjechał z wczesnym dzieciństwem do Łodzi, gdzie studiował w Państwowej Szkole Sztuki. W latach 1930-1935 studiował w Państwowej Szkole Sztuki w Warszawie, a w 1935 i 1936 w Państwowej Szkole Sztuki w Łodzi. W 1935 roku wyjechał do Francji, gdzie spędził lata młodości. W 1937 roku powrócił do Polski i w 1938 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1945 roku powrócił do Polski i w 1946 roku wyjechał do Francji, gdzie spędził lata młodości. W 1950 roku powrócił do Polski i w 1951 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1955 roku powrócił do Polski i w 1956 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1960 roku powrócił do Polski i w 1961 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1965 roku powrócił do Polski i w 1966 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1970 roku powrócił do Polski i w 1971 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1975 roku powrócił do Polski i w 1976 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1980 roku powrócił do Polski i w 1981 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1985 roku powrócił do Polski i w 1986 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1990 roku powrócił do Polski i w 1991 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 1995 roku powrócił do Polski i w 1996 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2000 roku powrócił do Polski i w 2001 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2005 roku powrócił do Polski i w 2006 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2010 roku powrócił do Polski i w 2011 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2015 roku powrócił do Polski i w 2016 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2020 roku powrócił do Polski i w 2021 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości. W 2025 roku powrócił do Polski i w 2026 roku wyjechał do Niemiec, gdzie spędził lata młodości.

Z RIFEJSKA - B

Efekty projektu

To, co udało się uzyskać dzięki realizacji projektu, można podzielić na rzeczy policzalne i te, których miary liczbowe są trudne do wypracowania, a liczenie niekoniecznie sensowne. Czy ktoś potrafi policzyć satysfakcję, bądź wzrost motywacji lub wzbogacenie warsztatu pracy? Nasuwające się jako pierwsze policzalne rezultaty projektu, to liczba uczniów objętych działaniami projektu. Osób ujętych w formularzu PEFS, a więc tych, którzy w momencie przystąpienia do projektu ukończyli dwanaście lat było 345, młodszych 47. Projekt bowiem swoimi działaniami obejmował młodzież gimnazjalną oraz uczniów szkoły podstawowej. Podane liczby dotyczą uczestników kółek i zespołów wyrównawczych. Zatem razem działaniami projektu zostało objętych 392 uczennic i uczniów. Z udziału w projekcie zrezygnowało 40 osób, wszystkie ukończyły dwanaście lat. Nie było rezygnacji w grupie dzieci młodszych. Procent rezygnacji zamknął się wielkością 10,2 (40 rezygnacji w stosunku do wszystkich objętych działaniami – 392 osoby). Przeprowadzono 3130 godzin zajęć kółek zainteresowań i 320 godzin zajęć wyrównawczych. Wydano sześć numerów gazetki projektowej. Założono i prowadzono jedną stronę internetową projektu <http://www.paszport-do-edukacji.pl/>. Grupy projektu pokazały efekty swojej pracy w dwudziestu prezentacjach. W działaniach projektu wzięło udział pięć szkół. Cztery spośród nich znajdują się w Bielsku-Białej.

Są to:

- Gimnazjum nr 1 im. gen. Władysława Andersa, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Straconki 25, tel. 33 8164979, strona g1bb@op.pl
- Gimnazjum nr 5, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Norwida 30, tel. 33 8290888 . Od września 2011 roku Gimnazjum nr 5 stanowi element Zespołu Szkół Podstawowo-Gimnazjalnego nr 1 w Bielsku-Białej,
- Gimnazjum Nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Bratków 6, tel. 33 8151224, strona www.gimnazjum13.setia.pl
- Gimnazjum Waldorfskie im. Cypriana Kamila Norwida, 43-300 Bielsko-Biała, ul. Pocztowa 22, tel. 33 8101393, 793301393, strona <http://www.szkoła-waldorfska.bielsko.pl> . Od września 2011 roku Gimnazjum przestało działać. Jedną szkołą mieści się w Buczkowicach. Jest to:
- Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Mikołaja Kopernika w Buczkowicach, 43-374 Buczkowice, ul. Szkolna 815, tel. 33 8176898, strona <http://zso.buczkowice.szkolnastrona.pl>.

Wszystkie szkoły, poza Gimnazjum Waldorfskim im. Cypriana Kamila Norwida, sporządziło dokument „Rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów naszej szkoły”. Jednak na podstawie dokonań tej placówki opracowano dokument „Rozwój kompetencji kluczowych w gimnazjum niepublicznym”. Wszystkie te dokumenty są zamieszczone w publikacji. Poruszam ten temat, bowiem wśród wskaźników liczbowych projektu umieszczono także powstanie w każdej szkole biorącej udział w projekcie dokumentu „Rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów naszej szkoły”. Przedstawiamy czytelnikowi pięć takich planów sporządzonych na podstawie działań, obserwacji i refleksji nad przebiegiem projektu.

Ważną, dla właściwej oceny wskaźników liczbowych, rzeczą jest uświadomienie sobie, że projekt trwał dwa lata. Rozpoczął się w styczniu 2010 roku i zakończył się w grudniu 2011 roku. W tym czasie we wszystkich szkołach przeprowadzono ponad 120 wycieczek. Możliwość prowadzenia zajęć poza szkołą, w formie wycieczek okazał się bardzo ważnym elementem pracy z młodzieżą. W wycieczkach młodzież bardzo chętnie brała udział, co wydaje się dość oczywiste i zrozumiałe. Trzeba jednak podkreślić, że także nauczyciele bardzo chętnie organizowali i jeździli na wycieczki. Wymagało to od nich, w zależności od miejsca i programu eskapady, większych bądź mniejszych zabiegów natury planistycznej, organizacyjnej i finansowej. Ten dodatkowy wymiar pracy, obok napięcia uwagi i koniecznej troski o uczniów, zawsze większych, niż w trakcie zajęć prowadzonych w murach szkolnych, wcale nie zniechęcał pedagogów. Tak duża liczba wycieczek nie zostałyby zrealizowane bez autentycznego zaangażowania kadry. Miejsca wycieczek, choć zróżnicowane, do pewnego stopnia pokrywały się we wszystkich szkołach. Jako cel podróży i zwiedzania wybierano Pszczynę, Cieszyn, Katowice, Kraków, Częstochowę, Ustroń, Wisłę, Gliwice, Chorzów, Zabrze, Tarnowskie Góry, Szlak Orlich Gniazd, Pętla Beskidzka. Ważne jest także to, że obok zwiedzania miast i okolic dość odległych od miejsca zamieszkania młodzież poznawała także najbliższe okolice. Zwiedzała swoje miasto, a uczniowie z Buczkowic swoje okolice. Te tanie, a czasami nawet nie generujące żadnych kosztów, wycieczki niosą ogromny potencjał kształcący i wychowawczy. Dzięki nim najszybciej, bo na przykładach losów rodziców i dziadków uczniów, można wprowadzać w tradycję i budzić zainteresowania historią. Taki lokalny wymiar podróży łatwo także wprowadza w życie kulturalne społeczności lokalnej, pokazuje, jak wyglądało ono w przeszłości i jak wygląda ono dzisiaj. Warto organizować takie wycieczki, bardzo często nie doceniamy potencjału miejsc w których żyjemy. Trzeba pamiętać, że w kraju, którego trudna i skomplikowana historia liczy ponad tysiąc lat, nie ma miejsc nieciekawych. Dzieje każdego miejsca niosą w sobie mnóstwo ciekawego materiału. Niestety dość rzadko znamy historię własnych miejscowości. Drogą do zmiany tego stanu rzeczy są oczywiście działania edukacyjne, prowadzone w szkołach w ramach lekcji. Jednak zwiedzanie własnej miejscowości doskonale wspomaga nie tylko wiedzę,

ale także poczucie powiązania z losami lokalnej społeczności. Rozwój patriotyzmu lokalnego, to ważny składnik rozwoju poczucia obywatelskiego i zaangażowania społecznego. Warto oddać głos realizatorom tego programu.

„Dzięki zajęciom „Teatru Grodzkiego” mogłem realizować atrakcyjne lekcje mające na celu poznanie historii naszego miasta. W ramach reformy gimnazjum na początku lat dziewięćdziesiątych wprowadzono ścieżkę regionalną, na której historycy uczyli o swojej miejscowości. Obecnie wprowadzono nową podstawę programową, czego skutkiem jest brak czasu na uczenie o historii naszego pięknego miasta. Na zajęciach w ramach „Paszportu do edukacji” mogłem z uczniami realizować te zadania, które mają zasadniczy wpływ na kształtowanie wśród młodzieży tak zwanego patriotyzmu lokalnego. [...] Mogłem przygotować uczniów do zajęcia trzeciego i czwartego miejsca w konkursie wiedzy o naszym mieście, czyli do zajęcia drugiej pozycji wśród gimnazjów w Bielsku-Białej w tym prestiżowym konkursie. A co najważniejsze uczniowie pokochali nasze wielokulturowe miasto.”

Godzisław Godlewski

Do pogłębienia wiedzy o efektach projektu posłużono się ankietą dla nauczycieli i dla uczniów. Ankieta dla nauczycieli zawierała pięć pytań:

1. W jaki sposób udział w zajęciach projektu wpłynął na uczniów.
2. Jak prowadzone zajęcia wpłynęły na Pani/Pana warsztat pracy.
3. Jaka formy zajęć były najbardziej efektywne.
4. Co należałoby zmienić, żeby wzbogacić i udoskonalić projekt?
5. W jaki sposób realizacja projektu wpłynęła na życie szkoły?

Ze względu na otwarty charakter pytań nie zastosowano analizy statystycznej odpowiedzi. Byłaby ona niezwykle trudna do opracowania. Posłużono się natomiast typologizacją odpowiedzi, starając się przede wszystkim ująć powtarzające się spostrzeżenia.

Odpowiedzi na pierwsze pytanie zawierają refleksje biegnące w dwóch kierunkach. Pierwszym z nich jest ogólna ocena zmian w osobowości uczniów, do której przyczyniły się zajęcia, drugim ocena wpływu zajęć danego rodzaju na wiedzę i umiejętności. Warsztaty przyczyniły się do wzrostu poczucia własnej wartości, pewności siebie. Wzmocniły i rozwinęły samoocenę. Rozwinęły również kompetencje społeczne uczniów, umiejętności adaptacyjne, umiejętność współdziałania w grupie. Umożliwiły także poprzez poznanie się uczniów z różnych klas do poszerzenia grupy osób znających się i współdziałających, dzięki temu rozwinęła się integracja uczniów w ramach szkoły. Wśród cech, które rozwinęły się u uczniów wskazywano także: kreatywność, samodzielność, odpowiedzialność oraz planowanie i konsekwencje działania.

Umiejętności i postawy związane z charakterem zajęć, te specyficzne dla działań teatralnych czy językowych, nie są zaskoczeniem. Z ankiet osób prowadzących warsztaty teatralne widać, że spostrzegły u uczniów rozwój wiedzy o teatrze. Wzrost umiejętności radzenia sobie ze stresem - przewyciężanie tremy, rozwój dykcji i kultury języka mówionego. Młodzieńcze jeszcze, ale jednak decyzje o wyborze zawodu związanego z teatrem.

Zajęcia artystyczne – taneczne spowodowały u uczniów znajomość tańców regionalnych i umiejętność ich tańczenia. Rozwój koordynacji ruchów i poczucia rytmu. **Zajęcia artystyczne plastyczne** doprowadziły do rozwoju zdolności manualnych, a także poczucia piękna i tworzenia różnorodnych prac plastycznych. **Zajęcia regionalne**, obok istotnego rozwoju zainteresowania regionem, co prowadziło do pogłębienia „patriotyzmu lokalnego” zaowocowały wzrostem wiedzy. „Uczniowie poznali przyrodę, elementy architektury, sztuki i folkloru swojej „małej ojczyzny”. **Zajęcia z przedsiębiorczości** doprowadziły do zwiększenia wiedzy o wadze planowania kariery, zawodach i wymaganiach jakie trzeba spełnić, aby je zdobyć. Zasadach funkcjonowania przedsiębiorstwa i gospodarki. Efektem **zajęć dziennikarskich** był wzrost umiejętności posługiwania się językiem ojczystym, umiejętności pisania tekstów, znajomość podstawowych zasad redagowania gazet. **Zajęcia językowe**, tu nauczyciele wskazali rozwój kompetencji posługiwania się językiem obcym, szczególnie podkreślając rozwój umiejętności konwersacji obok zwiększenia zasobu słownictwa i wykorzystywania wiedzy gramatycznej do generowania wypowiedzi oraz rozwoju umiejętności translatorskich. **Zajęcia komputerowe** doprowadziły do zwiększenia kompetencji informatycznych, umiejętności posługiwania się tym narzędziem. Najbardziej różnorodne wyniki pracy wskazywano w **zajęciach psychoedukacyjnych**. Obok poznania technik uczenia się, wskazywano na rozwój umiejętności relaksacji, harmonizowania planów z własnymi zdolnościami, rozwój realizmu i jednocześnie rozwój aspiracji poznawczych. **Zajęcia wyrównawcze** pozwoliły zmniejszyć deficyty wiedzy i umiejętności uczniów oraz poprawiły ich samoocenę.

Odpowiedź na pytanie drugie jest ważna. To właśnie dzięki wzbogaceniu warsztatu nauczycieli można mówić o długofalowym oddziaływaniu projektu. Pedagogzy są bowiem najtrwalszym elementem szkoły, uczniowie przychodzą i kończąc dany etap edukacji odchodzą, zmieniają się programy i koncepcje reform, nauczyciele pozostają w szkołach. To dzięki ich kompetencjom zawodowym zaangażowaniu i zdolności współpracy szkoła zyskuje swoje oblicze. Praca w małych grupach (zespoły na zajęciach liczyły przeważnie od 10 do 12 osób) doprowadziła do rozwoju umiejętności indywidualizowania nauczania. Dzięki stworzeniu innych niż lekcyjne i zadane programem nauczania sytuacje nauczyciele rozwinęli w szerszym stopniu nie tylko wiedzę o uczniach, lecz przede wszystkim zwiększyli pewność, jak

ważne jest postrzeganie ich w „całości” w procesie nauczania. Można by to określić jako uświadomienie sobie wagi całościowego postrzegania ucznia i próba takiego oddziaływania. Wskazywano także wzrost przekonania o tym, jak ważne są relacje łączące grupę i nauczyciela, chodzi o relacje, które nieprecyzyjnie można określić mianem ludzkich związków. Taka refleksja prowadzi do upodmiotowienia nauczania. Warsztat pracy zwiększył się także w zakresie umiejętności planowania, w tym szczególnie wycieczek realizujących określone zadania oraz aktywizujących metod pracy. Ważną rzeczą jest także rozwój umiejętności współdziałania nauczycieli prowadzących różne zajęcia. Waga tego zagadnienia i przydatność w efektywizacji pracy szkoły została dostrzeżona. Okazją do tej konstatacji była konieczność współpracy w przygotowaniu prezentacji wszystkich grup projektu, wspólnych wycieczek, dzielenia się zadaniami i środkami w trakcie przygotowania i realizacji zadań projektu dla danej szkoły. Zwiększyło się także zainteresowanie obszarem projektów finansowanych przez EFS. Nauczyciele dostrzegli możliwości, jakie stwarza realizacja projektu i wyrażają zainteresowanie samodzielnym pisaniem projektów.

Odpowiedzi na pytanie trzecie są dość różnorodne. Najefektywniejsze były: próby generalne, wycieczki, warsztaty plastyczne, dialogi konstruowane przez uczniów, a oparte na inscenizowanych konkretnych sytuacjach, bądź sytuacjach, które stwarzały wycieczki, spotkania i rozmowy z ciekawymi ludźmi. Dokonując pewnego uogólnienia, czy raczej próby dotarcia do wspólnej dla większości wymienionych spraw istoty rzeczy, można zaryzykować twierdzenie, że tym, co je łączy, jest aktywność i działanie uczniów. To oni, kierowani przez nauczyciela wykorzystującego nadarzające się bądź zaplanowane sytuacje (a najczęściej jedno i drugie), tworzą, malują, zdobywają wiedzę, dokonują podziałów i zróżnicowań. Prowadzą działania, są „w ruchu”. To ważne spostrzeżenie, choć nie niesie ze sobą wymiaru odkrycia dydaktycznego. Pasywność nie sprzyja edukacji. Metody aktywizujące, w całej swoim bogactwie, są niezbędne w nauczaniu. Poziom aktywności i rodzaj działania uczniów mogą się różnić, inna jest przecież aktywność na zajęciach teatralnych, inna na zajęciach językowych. Jednak to właśnie wciągnięcie młodzieży do samodzielnego poszukiwań, operacji i samodzielnego poszukiwania wiedzy i rozwiązań stanowi najskuteczniejszą formę zajęć. Projekt zakładał stosowanie właśnie takich metod. Należy dodać tu jeszcze jeden element wskazywany nie przez wszystkich nauczycieli, jednak pojawiający się w wypowiedziach. Była nim zabawa jako składnik metody realizowanych zajęć. Oczywiście nie wszystko może być zabawą, jednak wplatanie jej do zajęć przynosiło dobre efekty. Szczególnie przydawała się ona jako środek integracji grupy, czasami rozwiązywania napięć i problemów.

Odpowiedź na pytanie czwarte niosła wiedzę o niedoskonałościach projektu i niezaspokojonych potrzebach. Wśród tych ostatnich grupy teatralne wskazywały

brak środków na scenografię i kostiumy. Stwarzało to oczywiste trudności w przygotowaniu spektakli. Wskazywano także na potrzebę zwiększenia środków przeznaczonych na wyżywienie młodzieży. Ze spraw mających naturę organizacyjno finansową pojawiły się następujące postulaty: możliwość udziału w zajęciach osób spoza projektu, większą autonomię w planowaniu kategorii wydatków i ich wysokości, powiązanie wydatków z zaplanowanymi przez nauczyciela zadaniami, które chciałby zrealizować, ograniczenie dokumentacji zajęć, krótszy cykl projektu co umożliwiłoby objęcie jego działaniami większej liczby uczniów, większe środki na organizację wystaw i prezentacji. Wydaje się, że odczytanie intencji tych głosów sprowadza się do potrzeby objęcia działaniami projektu większej liczby uczniów, zwiększenia środków i planowania wydatków przez nauczycieli. Jednak w praktyce projektowej i wymaganiach jakie niesie ze sobą program POKL jest to niemożliwe, podobnie jak obejmowanie działaniami projektu dzieci, które nie są jego uczestnikami. Niestety prowadzący zajęcia musi się poruszać w ramach kategorii i wysokości środków finansowych zaplanowanych w projekcie. Odwrócenie tej sprawy jest niemożliwe. Ograniczenie dokumentacji zajęć z tych samych względów jest złym i nie dającym się zastosować pomysłem. Zwiększenie środków na wyżywienie jest natomiast cenną uwagą.

Odpowiedzi na pytanie piąte dają się sprowadzić do akcentowania dwóch zagadnień. Pierwszym z nich jest rozwój umiejętności nauczycieli i uczniów. Obie sprawy wymieniane są zwykle łącznie. Podkreśla się wzrost wiedzy i umiejętności (oczywiście różnych co do rodzaju) obu grup. Wskazywano także, że dzięki projektowi możliwa była organizacja ciekawych, a co równie ważne, bezpłatnych zajęć. Drugi obszar, na który miał wpływ projekt, dotyczył relacji między ludźmi stanowiącymi społeczność szkolną. Tutaj podkreślano działanie integracyjne projektu, co ciekawe dotyczyło to nie tylko osób biorących udział w projekcie, lecz całego grona pedagogicznego, bądź całej społeczności uczniowskiej. Wskazywano także na wciągnięcie rodziców w życie szkoły. Szkoła stała się miejscem postrzeganym przez społeczność lokalną nie tylko jako miejsce nauki, lecz miejsce ciekawego spędzania czasu, rozwoju kultury występów i prezentacji. Czyniło ją to ważną instytucją rozwoju kultury w lokalnym wymiarze. Jedną z wypowiedzi zamieszczonych w ankietach, które z oczywistych względów miały charakter anonimowy, ujmuje istotę tego zagadnienia. Było ono artykułowane wielokrotnie. „Szkoła odżyła! Ogromną radością dla nas było, że uczniowie tak chętnie przychodzili na zajęcia, że sami siebie nawzajem zachęcali i mobilizowali. Imprezy lokalne cieszyły się dużą popularnością – sami uczniowie i rodzice dopominali się, aby było takich spotkań jak najwięcej. Wielu rodziców pomagało przy realizacji projektu. [...] Myślę, że dzięki „Paszportowi do edukacji”, nasza szkoła zmieniła swój wizerunek – na bardziej przyjazny, otwarty, a przede wszystkim – kreatywny!”.

Obraz efektów byłby jednostronny, gdyby uwzględniać w ich prezentacji jedynie głos nauczycieli, dlatego opracowano także ankietę dla uczniów. Składała się ona z siedmiu pytań:

1. W jakich zajęciach brałaś/brałaś udział?
2. Jakie wydarzenia z zajęć utkwiły ci w pamięci?
3. Czego ważnego dowiedziałas/dowiedziałeś się na zajęciach ?
4. Jaka forma zajęć była dla ciebie najciekawsza?
5. Jak zachęciłabyś/zachęciłbyś swojego kolegę lub swoją koleżankę do udziału w takim projekcie. Co byś powiedziała/powiedział?
6. Czym różniły się zajęcia od lekcji w szkole?
7. Jakie korzyści odniosłaś/odniosłeś z udziału w projekcie?

Odpowiedzi w tej ankiecie były otwarte. W ich opracowaniu posłużono się tą samą, co w przypadku ankiety dla nauczycieli metodą. Dążąc do uchwycenia tendencji i rzeczy wspólnych w dość zróżnicowanych odpowiedziach. Wśród wydarzeń, które zapadły najbardziej w pamięci uczniów dominują wycieczki, wyjścia poza teren szkoły oraz przygotowania do występów i prezentacji. Ujawnia to formę zajęć szczególnie atrakcyjną dla uczniów, z drugiej strony walor działań. W momentach przygotowań musieli oni intensywnie pracować i to pozostało we wspomnieniach. Można z tego wysnuć wniosek, że dla młodzieży sytuacje w których muszą być aktywni jest szczególnie cenna. Pytanie trzecie spotykało się z odpowiedziami, które podawały powiązane z charakterem zajęć umiejętności. Tak więc często uczestnicy warsztatów językowych wskazywali na umiejętności komunikacyjnych i rozwój wiedzy z zakresu tego języka, uczestnicy zajęć regionalnych podkreślali rozwój wiedzy z geografii, biologii i historii, uczestnicy zajęć teatralnych wzrost wiedzy o teatrze. Ta sytuacja dotyczyła poza wymienionymi już zajęciami także warsztatów dziennikarskich, komputerowych, przedsiębiorczości. W zajęciach psychoedukacyjnych wymieniano wiedzę o sobie i potrzebach innych ludzi. Z drugiej strony odpowiedzi wskazywały na rozwój takich cech, jak wyobraźnia, odpowiedzialność, zdolności twórcze, a także na prawo do popełniania błędów w samodzielnych poszukiwaniach prawdy i znaczenie pracy zespołowej jako źródła sukcesu w realizacji zadań. Najciekawszą formą zajęć (pytanie czwarte) były zajęcia terenowe, ta odpowiedź jest skorelowana z odpowiedziami na pytanie drugie. To najczęstsze jednak nie jedyne określenia najciekawszych zajęć, są nimi także te przygotowujące do pracy, wyjść, rozumienia tekstów i przedstawień teatralnych oraz spotkania z konsultantem artystycznym. Wspomagał on działania grup artystycznych. W informacjach dla kolegi bądź koleżanki, które miały zachęcić tę osobę do udziału w projekcie dominowały krótkie trzy, cztero zdaniowe wypowiedzi. Tym, co się w nich powtarzało i obecne było prawie w każdej wypowiedzi są rzeczy następujące: zdobywanie ciekawej wiedzy, poznawanie nowych kolegów, aktywność i miła atmosfera. Zasadniczą różnicę

między zajęciami warsztatowymi a lekcjami w szkole uczniowie widzieli w swobodniejszej formie tych pierwszych, wskazywano odmienny, niż na lekcjach sposób nauki. Jednak nie docierano zwykle do istoty sprawy. W odpowiedziach sygnalizowano mniejsze, niż na lekcjach napięcie oraz możliwość improwizacji i nieobecność „odpytywania”. Odpowiedzi na pytanie siódme wskazują na rozwój wiedzy i umiejętności „Wiele się dowiedziałem”, „Lepiej się uczę i piszę klasówki”.

Wyniki ankiet pozwalają na stwierdzenie, że udało się zrealizować cele projektu. Rozbudowano umiejętności i kompetencje kluczowe uczniów, wzmocniono warsztat pracy nauczycieli, integrowano społeczność szkolną i lokalną.

PROGRAMY ROZWOJU KOMPETENCJI KLUCZOWYCH

Jednym z rezultatów zakładanych w projekcie było powstanie dokumentu dotyczącego rozwoju kompetencji. W tym rozdziale zamieszczono pięć takich dokumentów. W założeniach projektu miały one przyczynić się do upowszechnienia doświadczeń projektu i zachowaniu jego trwałości.

Gimnazjum nr 1 w Bielsku-Białej

Kształtowanie kompetencji kluczowych w trakcie realizacji projektu „Paszport do edukacji” – zostań Leonardem da Vinci XXI wieku”

Kompetencje kluczowe zostały zdefiniowane w Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) jako „połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej zatrudnienia.”

W Gimnazjum nr 1 w kompetencje kluczowe kształtowane były przez cztery koła, realizujące następujące zajęcia: przedsiębiorczości, artystyczno – teatralne, regionalne i dziennikarskie, z których każde działało w określonym zakresie i realizowało przydzielone mu zadania. Koła te – z wyjątkiem zajęć artystyczno – teatralnych – funkcjonowały na terenie szkoły od lutego 2010. Powołane zostały wskutek współpracy szkoły z Teatrem Grodzkim i pracowały w ramach projektu „Paszport do edukacji – zostań Leonardem da Vinci XXI wieku”. Każdemu z nich przyporządkowane zostały odpowiednie kompetencje kluczowe, których kształtowaniem zajmowali się nauczyciele prowadzący zajęcia.

Cel kształtowania kompetencji kluczowych na zajęciach przedsiębiorczości realizowany był przez panią Jolantę Zarębę – pedagoga szkolnego w Gimnazjum nr 1. Działania w obrębie koła oparto o program „Ekonomia na co dzień”, rekomendowanym przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości.

Uczeń realizujący ów program:

- Wzmacnia swoje mocne strony.
- Planuje swoją przyszłość.
- Podejmuje decyzje dotyczące drogi dalszej edukacji.
- Kształtuje nawyki konsumenckie.

- Uczy się poruszania w świecie finansów.
- Uczy się gospodarowania swoimi zasobami.

Powyższe cele realizowane były w różnorodnej formie zajęć. Podczas zajęć grupowych, z wykorzystaniem aktywnych metod pracy, uczniowie nabywali umiejętności współpracy w grupie, uczyli się systematyczności i odpowiedzialności. Z kolei zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego umożliwiły uczniom poznanie swoich preferencji zawodowych, przyczyniły się do opracowania indywidualnych planów kariery zawodowej. Wykorzystanie w doradztwie zawodowym stron www spowodowało wzrost umiejętności wyszukiwania informacji w Internecie i ogólnych kompetencji informatycznych.

Podczas zajęć koła przedsiębiorczości uczniowie zapoznawali się z podstawowymi pojęciami dotyczącymi gospodarki finansowej. Dowiedzieli się, jak założyć własną firmę. Teoretyczną wiedzę mogli sprawdzić w praktyce, realizując w uczniowskiej firmie opracowany biznesplan. Przyczyniło się to do rozwijania postaw kreatywności i przedsiębiorczości. Dodatkowo cykl zajęć poświęcony przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych i sztuce autoprezentacji wyposażył młodzież w konkretne umiejętności konieczne w dorosłym życiu zawodowym. W trakcie spotkań zajmowano się także tematyką zawodoznawczą, zorganizowano wycieczki tematyczne m.in. do Fiat Auto Poland, Philips, Elektrowni Łaziska, Tesco. Młodzież uczestniczyła w Targach Pracy oraz zajęciach w Biurze Karier ATH.

Podczas zajęć przedsiębiorczości dbano o rozwój aspiracji życiowych uczestników. Służyły temu zorganizowane wycieczki edukacyjne - na Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach i na Uniwersytet Śląski w Katowicach. Młodzież mogła z bliska poznać uroki studiowania i tajniki pracy naukowca. Program zajęć przedsiębiorczości skupiony był wyposażeńiu uczniów w umiejętności praktyczne niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego. Przyczynił się do rozwoju kompetencji kluczowych.

Z kolei koło artystyczno – teatralne, działające w Gimnazjum nr 1 od lutego do listopada 2011 roku, kształtowało kompetencje kluczowe w ramach zajęć przygotowujących uczniów do wystawienia dwóch przedstawień: „Bez słów” oraz „Mały Książę”. Program koła realizowała pani Małgorzata Kozak – nauczyciel języka polskiego. Podczas zajęć uczestnicy rozwijali swoje zainteresowania i umiejętności. Uczyli się nowych rzeczy, ale także kształtowali własną osobowość. Pracując nad stworzeniem scenariuszy przedstawień, doskonalili własne zdolności twórcze. Musieli wykazać się kreatywnością oraz pomysłowością. Kreując graną przez siebie postać, stwarzali ją niemal od początku. Nauczyciel stawał się jedynie doradcą i koordynatorem ich działań. Zadaniem uczniów było również zrobienie, czy też kompletowanie, odpowiednich strojów i dekoracji, a także dobranie właściwej muzyki i rekwizytów.

Dzięki tym zajęciom uczniowie kształtowali, nieraz bardzo trudną dla nich, umiejętność pracy w grupie. Przedstawienie nie doszłoby do skutku, gdyby grupa nie nauczyła się pracować razem i nie stanowiła zgranej całości. Wszyscy znali swoje zadania i byli odpowiedzialni za ich realizację. W trakcie kolejnych prób zrozumieli, że tylko dzięki zaangażowaniu całego zespołu mogą osiągnąć zamierzony cel. Sporym wyzwaniem, szczególnie podczas realizacji drugiego przedstawienia („Mały Książę”), stało się pamięciowe opanowanie scenariusza. Uczniowie mieli problemy z nauczeniem się własnej roli, zaznaczyć należy, że niektóre były naprawdę obszerne. Pomocne stały się wtedy dla nich zajęcia efektywnego uczenia się, a w szczególności zapamiętywania tekstu na zasadzie skojarzeń.

Głównym celem zajęć było jednak kształtowanie kompetencji kluczowych, jakimi są świadomość i ekspresja kulturalna. Uczniowie poznawali dzieła różnych dziedzin sztuki: literatury, muzyki, oglądali także spektakle teatralne wystawiane przez Teatr Polski w Bielsku-Białej. Kształtowali własną wrażliwość, a podczas tworzenia przedstawień uczyli się wyrażać doznania estetyczne poprzez kreację odgrywanej przez siebie postaci.

Zajęcia artystyczno-teatralne realizowane w Gimnazjum nr 1 im. gen. Władysława Andersa w Bielsku-Białej w ramach projektu „Paszport do edukacji” przyczyniły się zatem do wszechstronnego rozwoju uczniów tej szkoły. Uczestnicy spotkań rozwinęli własne umiejętności z zakresu efektywnego uczenia się oraz pracy w grupie, kształtowali i doskonalili swoje zdolności twórcze, a także podnieśli poziom własnej świadomości i ekspresji kulturalnej.

Jak wspomniano powyżej, zajęcia koła regionalnego w ramach projektu „Paszport do Edukacji – zostań Leonardem da Vinci XXI wieku” odbywały się na terenie Gimnazjum nr 1 od lutego 2010 r. do listopada 2011 r. Początkowo zajęcia prowadziła pani Lucyna Kowalik, natomiast w lutym 2011 roku zastąpiła ją pani Anna Wikło. W trakcie realizacji projektu uczniowie poznawali zasoby kulturowe, gospodarcze oraz krajoznawcze Śląska. Odkrywali historię naszego regionu oraz pogłębiali swoją wiedzę na temat sąsiadujących miast i znajdujących się w nim urokliwych zabytków.

Uczniowie podczas wycieczek zobaczyli między innymi miasto Radzionków ze słynnym Muzeum Chleba, w którym idea jest kultywowanie i uczenie szacunku do chleba oraz związanych z nim polskich tradycji. Muzeum i jego bardzo liczne zbiory skierowane są do młodzieży, acz nie tylko; zwiedzający mogą na miejscu własnoręcznie uformować pieczywo i je upiec, co uatrakcyjnia zwiedzanie i przybliża pracę piekarzy. Muzeum jest jedynym poświęconym piekarstwu i ciastkarstwu ośrodkiem w krajach Europy Wschodniej. Odwiedzili także hutę szkła w Zawierciu z wielowiekową tradycją i unikalną ręczną produkcją. Wyroby huty są łatwo rozpoznawalne dzięki oryginalnemu wzornictwu nieosiągalnemu dla produkcji masowej. Szlify wykonywane przez zdobników przez wieki czynią je charakterystycznymi

dla huty. Poznanie całej technologii i produkcji dostarczyło uczniom wielu nowych wiadomości, a także wpłynęło na ich świadomość i ekspresję kulturalną.

Inną atrakcją regionu, odwiedzoną przez uczniów Gimnazjum nr 1, był najstarszy i największy zabytek Bielska-Białej – Zamek Książąt Sułkowskich. Jest to typ zamku miejskiego od początku włączonego w system fortyfikacji Bielska i będącego zarazem najsilniejszym elementem jego obwarowań. Pełnił także rolę śląskiej warowni granicznej, strzegąc granicy dzielnicowej i państwowej na Białej. Podczas tej wyprawy uczniowie dowiedzieli się wielu ciekawych rzeczy o historii miasta.

Głównym jednak celem zajęć było rozwijanie zdolności twórczych uczniów i kształtowanie kompetencji kluczowych. Zajęcia pozwoliły uczniom rozwinąć świadomość i ekspresję kulturalną, ale także pogłębić umiejętność współpracy w grupie. Sposób ich prowadzenia, a także odbywające się wycieczki, z całą pewnością pozostawiły w uczniach naszego gimnazjum poczucie, że projekt edukacyjny zdecydowanie wpłynął na ich wszechstronny rozwój.

Czwarta grupa, działająca w Gimnazjum nr 1 w ramach projektu „Paszport do Edukacji”, to koło dziennikarskie, prowadzone przez panią Katarzynę Sokołowską. Zajęcia te miały przygotować uczniów do tworzenia własnych tekstów, rozwijania kreatywności, a nade wszystko wyposażyć ich w narzędzia, pozwalające im na podniesienie świadomości i ekspresji kulturalnej przy równoczesnym doskonaleniu porozumiewania się w języku ojczystym.

W trakcie zajęć uczniowie podejmowali próby tworzenia własnych prób literackich, z których – po dogłębnej analizie – wybierali najlepsze, zasługujące na to, by znaleźć się w wydawanej przez młodzież gazetce szkolnej. Ukazywała się ona raz na kwartał i zawierała teksty bliskie uczniom – sprawozdania z wycieczek, felietony, podejmujące tematy szczególnie uczniów frapujące, wywiady, reportaże z życia szkoły, ale także opowiadania i krótkie formy poetyckie. Z biegiem czasu uczestnicy koła coraz bardziej doskonalili swoje kompetencje, a ich teksty stawały się dojrzałe i doskonalsze.

Dużym źródłem inspiracji dla gimnazjalistów były wycieczki, w których chętnie brali udział, zwłaszcza te podejmujące tematykę twórczą i edukacyjną, to jest np. wyjazd do Krakowa na Uniwersytet Jagielloński czy dwukrotny udział w „Nocy Naukowców”, organizowanej przez Uniwersytet Śląski. Swoje wrażenie przedstawiali, wykorzystując różnorodne środki wypowiedzi i ekspresji twórczej.

Zajęcia koła dziennikarskiego na pewno pozwoliły na kształtowanie kompetencji kluczowych, zwłaszcza w zakresie zdolności twórczych. Można to zaobserwować chociażby analizując pierwszy i ostatni numer gazetki szkolnej. Wzrosły także kompetencje uczniów w zakresie posługiwania się językiem ojczystym. Niebagatelna wydaje się też umiejętność pracy w grupie, podziału ról, zadań, ale także odpowiedzialności za wynik działalności zbiorowej.

Jak wynika z powyższego zestawienia, każda z prowadzących koło w ramach projektu „Paszport do Edukacji. Zostań Leonardem da Vinci XXI wieku” przygotowując swoje zajęcia, za cel nadrzędny przyjmowała kształtowanie kompetencji kluczowych i cel ten zrealizowała. Obserwując uczniów, biorących udział w projekcie, można zauważyć wyraźny progres, osiągnięty dzięki planowo realizowanym działaniom. Trzeba też zaznaczyć, że udział w zajęciach projektowych miał dodatkowo wpływ na poczynania edukacyjne gimnazjalistów, którzy wykorzystywali swoje nowo nabyte kompetencje na zajęciach szkolnych. Wydaje się zatem, że projekt „Paszport do Edukacji” całkowicie sprawdził się w Gimnazjum nr 1.

Małgorzata Kozak
Katarzyna Sokołowska
Anna Wikło
Jolanta Zaręba

Gimnazjum nr 5 w Bielsku-Białej

Środki rozwoju kompetencji kluczowych wśród uczniów naszej szkoły na podstawie doświadczeń z realizacji projektu „Paszport do edukacji”

Misją Gimnazjum nr 5 jest stworzenie przyjaznej atmosfery pracy, tak aby każdy uczeń niezależnie od pochodzenia i początkowych ograniczeń miał jak najwyższe szanse na odniesienie sukcesu edukacyjnego. W tym celu dbamy, aby żaden z naszych uczniów nie czuł się anonimowym nastolatkiem, a pełnoprawnym obywatelem. Każdy uczeń naszego gimnazjum może korzystać z szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, które oprócz wyrównywania szans dla uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych pomagają również rozbudzać nowe zainteresowania u uczniów zdolnych. Poza wyrównywaniem szans, skupiliśmy się także na dostrzeganiu i diagnozowaniu uzdolnień i talentów, inspirowaniu uczniów do twórczości własnej oraz rozwijaniu zainteresowań uczniów, w tym, w ramach różnych form zajęć pozalekcyjnych. W realizacji tego zamierzenia istotną rolę odegrał projekt „Paszport do edukacji”. Dzięki niemu w naszej szkole – poza standardową ofertą kół wyrównawczych i zainteresowań – pojawiło się pięć zupełnie nowych zajęć pozalekcyjnych: zajęcia regionalne, językowe, psychoedukacyjne, komputerowe i artystyczne. Wizja naszej szkoły zorientowana jest na wszechstronny rozwój ucznia. Wszelkie działania nauczycieli i wychowawców skierowane są na rozbudzenie w uczniach samodzielności, ale i odpowiedzialności za własne działania oraz wykorzystywania i poszerzania swych talentów i zdolności. Szkoła stara się zaszczyć w wychowankach nawyk korzystania z wolnego czasu w twórczy sposób dający wytchnienie od obowiązków

dnia codziennego. Oderwaniem od codzienności pełnej nauki są również działania nauczycieli skierowane na uwrażliwienie wychowanków na potrzeby innych. Uczymy naszą młodzież racjonalnego korzystania i dbania o środowisko naturalne. Zgodnie z wymogami współczesnego świata uczymy naszych uczniów, jak skutecznie współdziałać w zespole, efektywnie się komunikować oraz wykorzystywać do własnych potrzeb technikę informatyczną. Dla zwiększenia skuteczności prób podejmowanych przez naszą młodzież kształcimy ją, jak organizować i oceniać proces własnego uczenia się oraz jak skutecznie, ale i twórczo radzić sobie z napotkanymi na drodze swojej edukacji problemami. Projekt „Paszport do edukacji” pomógł nam w realizacji najważniejszych zadań z poszczególnych obszarów Programu Rozwoju Szkoły.

NAUCZANIE

Naszym celem jest nowoczesne kształcenie ze szczególnym zwróceniem uwagi na umiejętności ucznia, samodzielność działania i myślenia, przygotowujące ucznia do dalszej edukacji oraz sprawnego i odpowiedzialnego funkcjonowania we współczesnym świecie, dającego możliwość osiągnięcia sukcesu życiowego. W naszym mniemaniu cel ten jest możliwy do osiągnięcia tylko wówczas, gdy uczeń ma możliwość samodzielnego zadecydowania, w jakich zajęciach chciałby uczestniczyć – oczywiście w wymiarze zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych. W momencie podjęcia takiej decyzji ma większą świadomość odpowiedzialności za zadania, których się podjął. Poza tym, działa w dziedzinie, która go interesuje, co zwiększa szanse osiągnięcia sukcesu, a ten z kolei jest najlepszą motywacją do podejmowania kolejnych wyzwań. Dzięki zajęciom w ramach projektu nasi uczniowie niewątpliwie rozwinęli umiejętność uczenia się.

PROMOCJA I WSPÓŁPRACA ZE ŚRODOWISKIEM LOKALNYM

Dla każdej szkoły ważne jest stworzenie jej korzystnego wizerunku w środowisku lokalnym oraz mieście. Istotą działań jest rozwój współpracy z rodzicami uczniów, zwiększenie ich zaangażowania w działania szkoły. Organizowanie imprez o charakterze środowiskowym w ramach „Paszportu do edukacji” bardzo nam pomogła w realizacji tego zadania. Przez dwa lata odbyły się u nas cztery duże imprezy – zawsze w tych samych miesiącach, dzięki czemu zarówno uczniowie jak i rodzice zaczęli je traktować jak element tradycji. Zarówno w maju jak i listopadzie spotkania te cieszyły się ogromnym zainteresowaniem – liczba gości nigdy nie spadła poniżej 90. Osiągnęliśmy nasz cel – mamy przeświadczenie, że szkoła spełnia oczekiwania rodziców i uczniów, rodzice angażują się w działania szkoły i wyrażają pozytywne opinie o jej pracy, a sukcesy uczniów i nauczycieli znane są w środowisku pozaszkolnym. Najbardziej cieszy nas fakt, iż wszyscy bardzo chętnie uczestniczyli w ich organizacji

– uczniowie, nauczyciele i rodzice. Przyczyniło się to do podniesienia standardu imprez, poszanowania wspólnej pracy, żywego przeświadczenia, że wszyscy razem zdziałamy więcej, niż każdy w pojedynkę, stworzenia bliższych więzi pomiędzy uczniami nauczycielami i rodzicami, promocji szkoły na szeroką skalę. Uczestnicy poszczególnych zajęć musieli nauczyć się współpracy w grupie, odpowiedzialności za podjęte działania, umiejętności organizacji czasu i planowania. Podsumowując, dzięki takim przedsięwzięciom wzrósł poziom kompetencji społecznych, obywatelskich, inicjatywności i przedsiębiorczości.

KWALIFIKACJE KADRY PEDAGOGICZNEJ

Zgodnie z myślą, że przykład idzie z góry, dbamy o ustawiczny rozwój naszej kadry pedagogicznej. Wiadomo też, że "Słowa uczą, ale czyny porywają", dlatego nasi nauczyciele podejmując się prowadzenia zajęć, w ramach projektu, często dosyć odległych od ich dziedziny, swoim przykładem udowodnili uczniom, iż o swój rozwój należy dbać przez całe życie. Zajęcia z „Paszportu...” były prowadzone nowoczesnymi metodami, często była wykorzystana technologia ICT, sprzęt filmowy, znaczna część zajęć była przeprowadzana w terenie.

BAZA I WYPOSAŻENIE SZKOŁY

W ramach realizacji projektu nasza szkoła otrzymała sprzęt, dzięki któremu łatwiej nam było realizować jego zadania, a przede wszystkim rozwijać kompetencje kluczowe naszych uczniów – informatyczne oraz porozumiewanie się w językach obcych. Szkolna baza została doposażona w nowoczesne sprzęty: ekran, kamerę, aparat fotograficzny, pendrivy, a także w materace i słowniki językowe.

Projekt „Paszport do edukacji” nie tylko wspomógł realizację Programu Rozwoju Szkoły, ale przede wszystkim został ukierunkowany na rozwój kompetencji kluczowych wśród uczniów. Zostały one zdefiniowane jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Mamy nadzieję, że nasi uczniowie wykorzystają je do samorealizacji i rozwoju osobistego, że będą aktywnymi obywatelami dążącymi do integracji społecznej i w przyszłości znajdą zatrudnienie adekwatne do swojego wykształcenia. Nauczyciele realizujący projekt dołożyli wszelkich starań, aby wyposażyć swoich podopiecznych w odpowiednie kompetencje.

ROZWÓJ KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W RAMACH REALIZOWANYCH ZAJĘĆ

Zajęcia regionalne

W zakresie geografii regionu:

1. Planowania, organizowania i oceniania własnej pracy, przyjmowania za nią

odpowiedzialności – wybór tras wycieczek, ustalanie wraz z opiekunem ich programu, opis zajęć.

2. Skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach, prezentacji własnego punktu widzenia i brania pod uwagę poglądów innych ludzi, poprawnego posługiwania się językiem ojczystym, przygotowania do publicznych wystąpień – dyskusje z przewodnikami, wykładowcami, napotykanymi ludźmi w ramach realizowanych zajęć, prezentacja na imprezach środowiskowych.

3. Efektywnego współdziałania w zespole i pracy w grupie, budowania więzi międzyludzkich, podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji, skutecznego działania na gruncie zachowania obowiązujących norm – poruszanie się na trasie wycieczki, kulturalne zachowanie, przestrzeganie zasad bezpieczeństwa, wywiązywanie się z powierzonych zadań, wzajemna pomoc.

4. Rozwiązywania problemów w twórczy sposób – podejmowanie nowych zadań, z którymi nie spotkali się w szkole – próby warsztatowe ceramiki, zabawkarstwa.

5. Poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł oraz efektywnego posługiwania się technologią informacyjną – tworzenie „Mapy naszych wędrówek”.

6. Odnoszenia do praktyki zdobytej wiedzy oraz tworzenia potrzebnych doświadczeń i nawyków – np. zrozumienie planowej gospodarki leśnej po zajęciach w nadleśnictwie;

7. Rozwijania sprawności umysłowych i osobistych zainteresowań – turystyka jako aktywny sposób spędzania wolnego czasu, czytanie map turystycznych, korzystanie z przewodników.

W zakresie historii i struktury politycznej regionu:

8. Uczniowie poznawali historię nie tylko przez uczenie się w ramach lekcji, ale mogli zwiedzać muzea, biblioteki i poznawać ciekawe miejsca w naszym mieście. Pracując wspólnie - pisali referaty, sporządzali gazetki, robili albumy i dyskutowali o złożonych problemach. Uczyli się nie tylko o naszym mieście, ale równocześnie zaczęli analizować rzeczy przez pryzmat warsztatu historyka. Na testach przedmiotowych wypadali lepiej, niż reszta uczniów szkoły. Przez te zajęcia polubili problemowe uczenie się historii.

9. Podczas zajęć w kolegium nauczycielskim pracowali przy komputerach, poznawali bibliotekę uniwersytecką. W Bibliotece Pedagogicznej poznawali przed monitorami komputerów zabytki miasta kiedyś i porównywali je ze stanem obecnym. Na wykładach uczyli się miłości do naszego miasta, rozwiązywali problemy istniejące w bibliotekach.

10. Na wykładach poświęconych czasom księdza Stojałowskiego w parafii ewangelickiej zetknęli się z wielką historią takich wykładowców, jak Jerzy Polak. Uczyli się

tolerancji i poznawali wielokulturowość Podbeskidzia. Słuchali i patrzyli jak pracują społecznie przewodnicy beskidzcy.

11. Na zajęciach w Ratuszu uczniowie mieli trzy razy spotkanie z Radnym Wojciechem Ścisłowiczem. Uczniowie poszerzali tam swoją wiedzę o władzy ustawodawczej, wykonawczej przekonując się, że to, co uczyli się z podręcznika na lekcjach wiedzy o społeczeństwie dzieje się naprawdę. Próbowali też zadawać skomplikowane pytania radnemu.

12. W ramach zajęć uczniowie zostali przygotowani do konkursu wiedzy o Bielsku-Białej organizowanym przez władze naszego miasta. Trzech finalistów tego konkursu, spośród wszystkich gimnazjów w naszym mieście, to byli w tamtym roku szkolnym uczniowie naszego gimnazjum. Finaliści uczestniczyli w spotkaniu w Ratuszu z Prezydentem Jackiem Krywultem.

13. Uczniowie oprócz zajęć stacjonarnych odbywających się w szkole pracowali w terenie w czasie wyjść i wycieczek. Owocem prac uczniów były tematyczne wystawy fotograficzne i plastyczne, komputerowe prezentacje multimedialne. Siatka pojęciowa zajęć opierała się o poznawanie zasobów kulturalnych, historycznych, geograficzno – przyrodniczych i gospodarczych regionu.

Podsumowując, zajęcia regionalne podniosły poziom kompetencji kluczowych z zakresu świadomości i ekspresji kulturalnej, kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych.

Zajęcia językowe

Na zajęciach z języka niemieckiego, jak i angielskiego, zostały rozwinięte następujące kompetencje kluczowe.

1. Rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się i współpracy uczniów w grupie. Zajęcia językowe zakończyły się stworzeniem etiudy filmowej w języku angielskim, więc podczas zajęć uczniowie musieli rozwinąć umiejętności pracy w grupie, aby wspólnie osiągnąć zamierzony cel. Podzielili oni swoją pracę wg swoich umiejętności; każdy z uczniów był odpowiedzialny za konkretne zadanie, aby na końcu wspólnie stworzyć „produkt” zajęć, którym był film.

Ćwicząc nowe zagadnienia z języka angielskiego, uczniowie wielokrotnie pracowali w mniejszych grupach, aby osiągnąć lepszy efekt. Często nowe rzeczy z języka angielskiego ćwiczyli na konkretnych sytuacjach, które mogą spotkać w rzeczywistym życiu, co okazało się najbardziej efektywnym sposobem na opanowanie nowego materiału.

2. Rozwinięcie zdolności twórczych.

Zajęcia językowe przygotowywały uczniów do stworzenia etiudy filmowej z ich

przygód w parku linowym. Uczniowie sami podzielili się zadaniami przy jego tworzeniu. Musieli również ułożyć scenariusz.

Uczestnicy zajęć językowych wykazali się wielką kreatywnością. Mieli wiele ciekawych pomysłów, które zostały zrealizowane; nauczyciel nic nie narzucał, ewentualnie podpowiadał, jak można coś ulepszyć bądź co pominąć, aby film był ciekawszy. Co więcej, podczas montażu filmu uczniowie wykazali wielkie zaangażowanie i pokazali swoje umiejętności techniczne (tutaj nauczyciel mógł uczyć się od uczniów).

3. Podniesienie poziomu kompetencji kluczowych – porozumiewanie się w językach obcych. Nadrzędnym celem każdego zajęć językowych było to, aby uczniowie nowo poznany materiał mogli wykorzystać w życiu codziennym. Rozwijając swoją wiedzę z języka angielskiego z różnych dziedzin: gramatyki, słownictwa, fonetyki, translatoryki, uczniowie byli przygotowywani do tego, by umieli wykorzystać poznana wiedzę w codziennych sytuacjach. Najlepszym efektem naszych zajęć było stworzenie filmiku, w którym uczniowie musieli użyć swojej nowo nabytej wiedzy.

4. Podniesienie poziomu kompetencji kluczowych – świadomość i ekspresja kulturalna. Uczniowie nakręcili film ze swoimi zmaganiem (chodzenie po linach), w którym wykorzystali swoją wiedzę nabytą podczas zajęć. Aby stworzyć film, uczniowie sami podzielili się zadaniami, wymyślili scenariusz, nakręcili film według własnego pomysłu, a na końcu dokonali montażu.

Podczas naszego wyjścia uczestnicy zajęć dowiedzieli się również, w jaki sposób można ciekawie spędzić czas wolny, nie tylko w gronie swoich rówieśników, ale również mogą do tego zachęcać swoich najbliższych.

Zajęcia psychoedukacyjne

Zajęcia psychoedukacyjne odbywające się w naszej szkole w ramach „Paszportu do edukacji” miały na celu ułatwienie młodzieży odniesienie sukcesu szkolnego, a co za tym idzie, ułatwienia osiągnięcia sukcesu w wyborze konkretnego kierunku kształcenia na szczeblu ponadgimnazjalnym; wyboru, który kreuje przyszłość zawodową młodzieży.

U podstaw działań nadrzędnym było przełamywanie ograniczeń uczestników, które stanowiły blokadę w osiąganiu przez nich sukcesów szkolnych oraz osobistych. Dalszym celem było radzenie sobie ze stresem, nieustannie towarzyszącym większości współczesnych nastolatków, czyli większości grupy psychoedukacyjnej.

Celem zajęć psychoedukacyjnych były:

1. Wzrost kompetencji społecznych i obywatelskich.
2. Wzrost kompetencji w zakresie inicjatywy i przedsiębiorczości.

3. Rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się.
4. Rozwinięcie zdolności twórczych.

Obrane cele realizowane były w trakcie zajęć grupowych, dlatego niezbędne było wprowadzenie takich zasad współpracy w grupie, aby stworzyć jak najbardziej przyjazne środowisko do pracy. Jako podstawę wszelkich interakcji obrano więc pięć praw osobistych zaproponowanych przez H. Fensterheima (za Kożusznik, Adamiec, 1993):

1. Masz prawo do robienia tego, co chcesz - dopóty, dopóki nie ranisz kogoś innego.
2. Masz prawo do zachowania swojej godności poprzez asertywne zachowanie, nawet jeśli to rani kogoś innego - dopóty, dopóki intencje twoje nie są agresywne, lecz asertywne.
3. Masz prawo do przedstawiania innym swoich próśb – dopóty, dopóki uznajesz, że druga osoba ma prawo odmówić.
4. Istnieją takie sytuacje między ludźmi, w których prawa nie są oczywiste. Zawsze jednak masz prawo do przedyskutowania tej sprawy z drugą osobą i wyjaśnienia jej.
5. Masz prawo do korzystania ze swoich praw.

Nieustanna dbałość o przestrzeganie wyżej wymienionych praw w trakcie wszystkich spotkań grupy stała się podstawą do podnoszenia przez młodzież ich kompetencji społecznych. Dzięki jasno określonym zasadom uczniowie udoskonalali swoje zdolności kontaktowania się z otoczeniem przy jednoczesnym przestrzeganiu zasady szacunku do drugiego człowieka. Wytrenowali, jak rozmawiać z innymi by być wysłuchanymi. Dodatkowo następowała integracja grupy w efekcie czego uczestnicy z czasem nabrali pewności, że żaden z ich problemów nie jest zbyt błahy, ani też żaden pomysł zbyt absurdalny, aby przedyskutować go z innymi, co stanowiło podstawę do dalszego rozwoju.

Wszystkie zajęcia miały na celu rozwinięcie umiejętności współpracy w grupie. Od początku realizacji projektu ważne było, by młodzież w grupie psychoedukacyjnej nie była tylko odbiorcami, ale również aktywnie współtworzyła plan zajęć i decydowała o sposobie pracy. Było to możliwe między innymi przez podejmowanie takich działań jak:

1. Angażowanie młodzieży w planowanie spotkań; początkowo zadanie to wydawało się niemalże nierealne i zwykle pociągało za sobą konflikt w grupie. Po licznych rozmowach uczniowie wypracowali umiejętność komunikowania się z sobą, a nie tylko mówienia do siebie i przekonywania dlaczego sugerowany termin nie pasuje. Po kilku spotkaniach, które miały charakter organizacyjny, kłótnie udało się zastąpić negocjacjami oraz wnoszeniem sposobów rozwiązań, np. głosowania dla kogo dany termin jest odpowiedni. Ten sposób pracy grupy pociągał za sobą liczne zmiany w grafiku, jednak pozwolił na odczucie przez młodzież ich siły sprawstwa i zachęcił do forsowania swoich kolejnych pomysłów.

2. Wspólne określenie tematów ważnych dla młodzieży, które chcieli poruszać w trakcie zajęć. Na dalszym etapie zajęć wiązało się to również ze zmianami tematyki – wraz ze wzrostem poczucia bezpieczeństwa w grupie poruszano coraz trudniejsze tematy. Zajęcia warsztatowe dały możliwość zaprezentowania swoich mocnych stron uczniom, którzy do tej pory nie odnieśli sukcesów szkolnych, dzięki czemu w widoczny sposób podnieśli swoją samoocenę, znajdując obszary w których są dobrzy.

Praca nad zwalczaniem własnych ograniczeń takich, jak np. lęk przed publicznymi wystąpieniami, była możliwa poprzez stwarzanie młodzieży sytuacji, w których mogli zmierzyć się z trudnością i podjąć trud zmiany.

Grupa psychoedukacyjna składała się z uczniów z różnych klas i w różnym wieku. W efekcie, jej uczestnicy poszerzyli grono swoich znajomych oraz mieli możliwość współpracy z osobami z, którymi na co dzień nie mieli tak dużego kontaktu. Dla lepszej integracji uczniów przez cały czas trwania projektu proponowano im zajęcia, a z czasem tylko ćwiczenia integracyjne. Działania nastawione na kształtowanie zdolności adaptacyjnych w grupie ułatwiły nawiązanie nowych przyjaźni. Okazją do integracji z pozostałymi uczniami gimnazjum były również wspólne wycieczki z innymi grupami. Dzięki wsparciu ze strony grupy minimalizowana była natomiast obawa przed odrzuceniem przez pozostałych uczniów.

Bogata oferta zajęć relaksacyjnych nastawiona była na wyposażenie młodzieży w metody, które mogliby samodzielnie wykorzystać w celu pokonywania stresu. Młodzież opanowała następujące metody: ćwiczenia jogi, oddech przeponą, autosugestię. Poznali także miejsca w swojej okolicy, które stanowią idealne tło do relaksacyjnych spacerów z dala od spalin i zgiełku miasta. Wraz z poczuciem pewności w grupie odnotowany był wzrost kompetencji inicjatywości i przedsiębiorczości. Z inicjatywy uczniów odbyły się między innymi takie zajęcia jak:

1. Wyjście do Domu Pomocy Społecznej wraz z pełnym zorganizowaniem przez uczniów czasu spędzonego z pensjonariuszami Domu.
2. Wycieczka do Parku Miniatur w Inwałdzie, w czasie której młodzież oprócz nauki stylów architektonicznych miała okazję zmierzyć się z lękiem przed karuzelami, przy wsparciu całej grupy.
3. Wyjście na lodowisko oraz na zimowy spacer w góry w trakcie ferii zimowych, którego warunkiem było przedstawienie prowadzącej planu przebiegu wyjść (począwszy od godzin zbiórki po uwzględnienie ciepłego napoju lub posiłku po lodowisku i w górach) wraz z przedstawieniem kosztorysów. W efekcie ustalono wyjście, którego uczniowie czuli się organizatorami, a nawet pod opieką opiekuna dokonywali opłat. Poczucie sprawstwa u uczniów przy tego typu organizacji otworzyło ich na nowe możliwości.

Każda nowa sytuacja i nowe wyzwanie jest sytuacją stresogenną, dlatego radzenie sobie z nimi również stanowiło kierunek pracy grupy. Regularne zajęcia

psychoedukacyjne odbywające się w Gimnazjum nr 5 nastawione były również na rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się poprzez wdrażanie młodzieży w stosowanie mnemotechnik, co przyniosło wymierny efekt w postaci poprawy przez część uczniów ocen poprzez zwiększenie wydajności ich uczenia się. To z kolei pozwalało na podjęcie dyskusji o przyszłości, wyborze szkoły i zawodu.

Systematyczna praca nad wiarą we własne możliwości młodzieży pozwoliła na dalsze podejmowanie działań w kierunku rozwijania ich zdolności twórczych. Przykładem takiego działania było między innymi projektowanie akcji profilaktycznej „stop paleniu” skierowanej zarówno do uczniów Gimnazjum jak i sąsiadującej Szkoły Podstawowej nr 18, a także rodziców - wykonywanie plakatów, stworzenie sloganów akcji, przeprowadzenie happeningów. Część warsztatów wymagała od uczniów wykazania się inwencją twórczą. Początkowo był to duży problem dla uczniów niewierzących we własne możliwości. Z czasem odpowiednia atmosfera pozwalała uczestnikom na swobodne tworzenie bez zbędnego lęku o ocenę innych. Podsumowując, wzrost kompetencji społecznych i obywatelskich nastąpił u młodzieży dzięki identyfikacji ze środowiskiem lokalnym, poprzez zajęcia terapeutyczne oraz zdobywanie nowych doświadczeń z zakresu tolerancji i umiejętności pomagania osobom niepełnosprawnym.

Zajęcia komputerowe

Zajęcia miały na celu rozwinięcie kompetencji informatycznych, matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych.

Uczniowie:

- poszerzyli swoją wiedzę i informatyczną w stopniu zaawansowanym (zagadnienia z zakresu studiów),
- poznali projekty budynków bielskich,
- zapoznali się z obsługą map Google,
- nabyli umiejętności programowania gier komputerowych,
- poszerzyli wiadomości z sektora IT,
- projektowali grafikę komputerową,
- instalowali system operacyjny,
- dokonywali konfiguracji poinstalacyjnej parametrów systemu,
- przeprowadzali testowanie sprzętu komputerowego.

Jednym z efektów naszych działań są liczne prezentacje multimedialne dotyczące realizacji projektu „Paszport do edukacji”.

Zajęcia artystyczne

W ramach zajęć artystycznych w naszej szkole realizowane były zajęcia teatralne. Najważniejszy cel stanowiło podniesienie świadomości i ekspresji kulturalnej wśród uczniów.

Kompetencja ta obejmowała:

- rozwijanie świadomości lokalnej, narodowej i europejskiego dziedzictwa kulturalnego oraz jego miejsca w świecie,
- poznawanie najważniejszych dzieł kultury, w tym także tej współczesnej,
- kształcenie wrażliwości i przyjemności z odbioru dzieł sztuki i widowisk, jak i wyrażanie siebie poprzez różnorodne środki z wykorzystaniem wrodzonych umiejętności w wielu sytuacjach życiowych i zawodowych,
- zdolność do odniesienia własnych punktów widzenia w zakresie twórczości i ekspresji wobec opinii innych oraz rozpoznawania i wykorzystywania społecznych i ekonomicznych szans w działalności kulturalnej,
- rozwój kreatywności, która będzie mogła być wykorzystywana w wielu sytuacjach zawodowych.

Ekspresja kulturalna jest niezbędna do rozwijania twórczych umiejętności, które mogą być skutecznie wykorzystane w wielu sytuacjach życiowych i zawodowych. Zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami uczniów w ramach zajęć artystycznych z „Paszportu do edukacji” zostało zorganizowane koło teatralne, na którym uczniowie mogli rozwijać swoje „aktorskie” zainteresowania. Na dwa lata (od marca 2010 do grudnia 2011 roku) został zaplanowany cykl zajęć "Plejada bielskich wirtuozów słowa", który dotyczy poetów i pisarzy pochodzących z Bielska.

Ze względu na nietypowy charakter zajęć, nasze działania zostały podzielone na:

- zajęcia stacjonarne,
- organizowane imprezy (spektakle),
- wyjścia i wycieczki.

Zajęcia stacjonarne

1. Nauka prawidłowej dykcji i właściwego poruszania się na scenie.
2. Warsztaty teatralne pod kierownictwem Pana Jana Chmiela – Wiceprezesa Bielskiego Stowarzyszenia Artystycznego Teatr Grodzki.
3. Analiza i interpretacja tekstu lirycznego jak i kabaretowego.
4. Praca z mikrofonem – odpowiednie operowanie głosem.
5. Samodzielne projektowanie i tworzenie: plakatów, zaproszeń, upominków (np. malowanie pierników, składanie wachlarzy itp.).
6. Tworzenie dekoracji do przedstawień, kostiumów i projektowanie wystroju sali.

Organizowane imprezy i spektakle

Rodzinny wieczór wspomnień – (26 maja 2010 r.) Tego wieczoru towarzyszyła nam poezja bielskiego poety – Wincentego Fabera, który w przepiękny sposób zamknął w słowa świat z okresu dzieciństwa. Mieliśmy okazję wysłuchać wzruszających recytacji w wykonaniu uczniów naszej szkoły. Do piosenki Alicji Kurczab, Zofii Kucówny i Ewy Demarczyk – Jaki śmieszny jesteś pod oknem została przygotowana pantomima zakochanych. Bardzo pozytywnie zaskoczyła wszystkich gości scenka kabaretowa z "Miodowych lat" w wykonaniu naszego zespołu artystycznego. Uczniowie samodzielnie przygotowali poczęstunek, którego czas umiłał nam zaproszony zespół muzyczny Diversity.

Poetycki przegląd sławnych bielszczan – (25 listopada 2010 r.) Byliśmy świadkami pięknych i nastrojowych recytacji wierszy zaproszonych poetów, a także utworów Mieczysława Stanlika, Stanisława Goli i Bogusława Kierca (zaprezentowanych przez uczestników zajęć artystycznych). Wieczór uświetnił swoimi muzycznymi występami zespół Diversity, który już po raz drugi zechciał u nas zagościć. Prawdziwą ucztą dla melomanów okazał się utwór „Autsajder”. Wytrawną atrakcją wieczoru był ekskluzywny wywiad na żywo z Panią Hildegardą Filas-Gutkowską, Piotrem Zemankiem i Mirosławem Bochenkiem. Po oficjalnej części imprezy najbardziej zainteresowani ubiegali się o autografy i chwilę rozmowy z artystami. Wieczór upływał nam w nie tylko w tonach poważnych i refleksyjnych, ale również humorystycznych. Uśmialiśmy się do łez przy „TV pulp live” – wierszu Piotra Zemanka z 2009 roku i podczas kabaretu pt. „Dziubas”.

Rodzinny wieczór kabaretowy – (2 czerwca 2011 r.) Przeżyliśmy wiele wzruszających i śmiesznych momentów – szczególnie podczas prezentacji kabaretów. Zorganizowaliśmy również plebiscyt na najlepszy kabaret, w którym brali udział wszyscy widzowie. Aż ok. 50% głosów zebrał kabaret Hipermarket, którego odtwórcy (Wojtek Kapała i Łukasz Giertler) otrzymali koszyk słodczy i możliwość zaprezentowania się na IX Beskidzkim Świątce Małych i Dużych w Domu Żołnierza w Bielsku-Białej już następnego dnia – 03.06.2011r.

Zachwyceni Beskidami – (16 listopada 2011 r.) Ostatnia impreza lokalna w ramach „Paszportu do edukacji”, mająca na celu między innymi podsumowanie naszych działań w projekcie. Program uwzględnił recytacje wierszy z najnowszego tomiku poezji Mirosława Bochenka "Karkosz", pantomimę z elementami tańca oraz wystawienie autorskiej bajki naszego ucznia – Łukasza Giertlera (opartej m.in. o legendę o Wapienicy).

Przygotowanie i wystawienie powyższych spektakli umożliwiło uczniom bardzo ubogacające spotkania – np. z młodzieżowym zespołem muzycznym Diversity, a przede wszystkim z bielskimi poetami: Hildegardą Filas-Gutkowską, Piotrem Zemanikiem, Mirosławem Bochenkiem. Mieli również okazję wystawić swoje przedstawienie na większej scenie, niż tylko ta szkolna, a mianowicie na wspomnianym IX Beskidzkim Świącie Małych i Dużych w Domu Żołnierza w Bielsku-Białej. Przyrost kompetencji kluczowych wśród uczniów oceniam bardzo pozytywnie, ponieważ nauczyli się oni:

- współpracy w grupie,
- odpowiedzialności za podjęte działania,
- organizacji czasu i planowania,
- znacząco podnieśli swoją świadomość i ekspresję kulturalną (najpierw byli tylko widzami spektakli, później odtwórcami, a ostatecznie potrafili stworzyć swój całkowicie autorski tekst).
- mieli możliwość doboru różnorodnego materiału twórczego – recytacje poezji, kabarety, bajka, pantomima z elementami tańca.

Należy również podkreślić, że zaproszenia na owe imprezy, elementy kostiumów i dekoracji, a także upominki dla gości oraz smakołyki na stolach były również wytworem naszych uczniów. Zatem zdolności twórcze i organizatorskie z pewnością miały szansę się u nich rozwinąć.

Wyjścia i wycieczki

1. Wycieczka jednodniowa do Krakowa – 15 czerwca 2010 roku:
 - Wizyta w Bibliotece Jagiellońskiej:
 - Wystawa „Człowiek potrzebuje pięknego krajobrazu”,
 - Zwiedzanie Biblioteki (w tym: zbiory katalogów, archiwum, czytelnia).
 - Spektakl pt. „Ożenek” w Teatrze im. Słowackiego.
2. Wyjście do Teatru Polskiego w Bielsku-Białej – 18 kwietnia 2011 roku – na spektakl pt. „Duch Teatru”.
3. Wycieczka dwudniowa do Katowic i Gliwic – 11 – 12 czerwca 2011 roku:
 - Musical w Teatrze Muzycznym w Gliwicach pt. „Na końcu tęczy”,
 - Wizyta w Teatrze Ateneum w Katowicach:
 - Spektakl pt. „Piękna i Bestia”,
 - Warsztaty o roli maski i marionetki w teatrze.
4. Wyjście do Teatru Polskiego w Bielsku-Białej – 22 września 2011 roku – na spektakl pt. „Skrzypek na dachu”.
5. Wyjście do Teatru Polskiego w Bielsku-Białej – 6 października 2011 roku – na spektakl pt. „Szalone nożyczki”.

Dzięki różnorodności przedstawień, w których mogli uczestniczyć, wzrosła wrażliwość estetyczna wśród uczniów, a także świadomość tak szerokiego spektrum widowisk wystawianych na deskach teatru.

Podsumowując – podczas zajęć artystycznych uczniowie mieli okazję szlifowania swoich umiejętności recytatorskich i aktorskich (i to pod okiem profesjonalisty – Pana Jana Chmiela), co za tym idzie – opanowywania stresu i przełamywania swoich lęków, brali czynny udział w tworzeniu scenariusza (uczyli się wyszukiwania i segregowania informacji – np. przy układaniu wywiadu z poetami), mieli okazję zająć się planowaniem i organizacją (ponieważ niektóre punkty w scenariuszu trzeba było zaplanować co do minuty), poznali wspaniałych ludzi, i na koniec – co jest najważniejsze – nasi podopieczni uwierzyli w swoje możliwości i umiejętności, przekonali się, że warto mieć marzenia i dążyć do nich ciężką pracą, a wtedy wszystko może się spełnić.

Projekt „Paszport do edukacji” przyczynił się do rozszerzenia możliwości realizacji podstawowych zadań szkoły, pomógł nam w spełnieniu najważniejszych celów z poszczególnych obszarów Programu Rozwoju Szkoły, a przede wszystkim rozwinął niezbędne do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie kompetencje kluczowe wśród naszych uczniów. Stanowił ogromną motywację do podejmowania kolejnych działań – zarówno dla uczniów jak i nauczycieli. Najlepszym dowodem na rozwój naszej szkoły niech będzie fakt, że pomimo zakończenia dwuletniego projektu, nadal widać zapotrzebowanie na tego typu przedsięwzięcia.

Renata Boratyńska, Godzisław Godlewski,
Elżbieta Krupa, Renata Lasek,
Grzegorz Noszka, Grażyna Regiewicz,
Katarzyna Skolimowska, Agnieszka Stronka

Gimnazjum nr 13 z Oddziałami Integracyjnymi w Bielsku-Białej

Środki rozwoju kompetencji kluczowych wśród uczniów naszej szkoły na podstawie doświadczeń z realizacji projektu „Paszport do edukacji”

W Gimnazjum nr 13 w ramach projektu odbywały się zajęcia w ramach trzech grup. Były to odpowiednio:

- zajęcia wyrównawcze z języka polskiego,
- zajęcia wyrównawcze z matematyki,
- zajęcia regionalne.

Sprawozdanie zostało podzielone na trzy części obejmujące spostrzeżenia z poszczególnych zajęć, a w części końcowej znalazły się wspólne wnioski podsumowujące.

1. Zajęcia wyrównawcze z języka polskiego

W zajęciach uczestniczyli uczniowie, którzy w pierwszej klasie gimnazjum mieli spore trudności z opanowaniem materiału z języka polskiego. W związku z tym w planie pracy skupiono się przede wszystkim na kształceniu i rozwijaniu tych umiejętności, które pomogą uczniom nie tylko na języku polskim, ale również w nauce innych przedmiotów i w przyszłości np. w szkole ponadgimnazjalnej.

Celem zajęć było przede wszystkim:

- kształcenie umiejętności czytania ze zrozumieniem,
- rozwijanie umiejętności pracy z tekstem literackim,
- kształcenie umiejętności poprawnego redagowania zdań ,
- kształcenie umiejętności logicznego łączenia zdań w krótszych formach wypowiedzi pisemnej,
- ćwiczenia nad poprawnym i czytelnym zapisem,
- utrwalenie poznanych części mowy i części zdania,
- utrwalanie podstawowych zasad ortograficznych,
- pomoc w zadaniach domowych,
- pomoc w przygotowaniu do sprawdzianów i testów,
- kształcenie umiejętności pracy w grupie.

Kilka razy w miesiącu organizowane było dożywianie uczniów w ramach przyznaných środków finansowych.

Podsumowanie

Na początku Projektu w zajęciach uczestniczyło 13 uczniów (wówczas uczniów kl. I), tylko jeden z nich nie uzyskał wtedy promocji do klasy drugiej. Pozostali uczniowie bez większych problemów tę promocję uzyskali. W klasie drugiej ta sama grupa uczniów uczestniczyła w tych zajęciach. Uczniowie ci w miarę własnych możliwości radzili sobie w nauce i wszyscy otrzymali promocję do klasy trzeciej. W trakcie trwania Projektu uczniowie sami przekonali się, ile dają im te zajęcia, ponieważ lepiej radzą sobie w nauce, otrzymują lepsze stopnie, są bardziej otwarci – sami wiedzą, z czym mają problem i potrafią prosić o pomoc. Praca nad umiejętnością czytania ze zrozumieniem przyniosła efekt również na innych przedmiotach. Uczniowie poczynili też spore postępy w samodzielnym redagowaniu wypowiedzi pisemnej - zarówno krótkiej, jak i dłuższej. Potrafią również w miarę możliwości zredagować wypowiedź ustną na określony temat.

Pamiętać trzeba, że uczniowie uczestniczący w zajęciach to uczniowie słabi

w nauce, można nawet powiedzieć, że bardzo słabi, dla których sukcesem jest otrzymanie oceny dostatecznej, a nawet dopuszczającej, dlatego należy podkreślić, że Projekt umożliwił tym uczniom osiągnięcie sukcesu, którym na pewno jest to, że są uczniami klasy trzeciej, są pewniejsi siebie, znają swoje możliwości, lepiej radzą sobie z czytaniem ze zrozumieniem, czego efektem u niektórych uczniów są oceny dobre, a nawet bardzo dobre z testów sprawdzających tę umiejętność. Uczniowie poczynili też postęp w redagowaniu wypowiedzi pisemnej, czego efektem są lepsze oceny z wypracowań. Sukcesem też jest to, że chętnie chodzą do szkoły i potrafią korzystać z proponowanej im pomocy i ogólnie radzą sobie w "szkolnym życiu"

Maria Bryczek

2. Zajęcia wyrównawcze z matematyki

Celem realizowanego projektu było wyrównanie szans edukacyjnych uczniów, aktywizowanie ich do dalszego rozwoju i wyposażenie w umiejętności przydatne na rynku pracy. Na zajęciach wyrównawczych z bloku przedmiotów matematyczno-przyrodniczych skupiłam się na podniesieniu u uczniów kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych. Rozwój ww. kompetencji u uczniów osiągnęłam poprzez kształcenie na każdym zajęciach umiejętności opisanych w planie zajęć (zał.1) i zgodnych z podstawą programową z dnia 23 grudnia 2008 r. obowiązującą od dnia 1 września 2009 r. w zakresie podstawowym oraz poprzez organizowanie niektórych zajęć w pracowni komputerowej z wykorzystaniem Internetu. Udział większości uczestników w projekcie zakończył się ich powodzeniem w postaci pozytywnej oceny z matematyki na koniec poprzedniego roku szkolnego – a zatem można wnioskować, że nauczany materiał został utrwalony, a podstawowe umiejętności matematyczne opanowane.

Fakt prowadzenia zajęć w małych grupach zwiększył kontrolę nad postępem uczniów i umożliwił indywidualizację pracy. Forma zajęć dopuszczająca swobodny kontakt uczniów z nauczycielem i brak konieczności oceniania uczniów znacznie obniżyła poziom stresu na zajęciach, przez co nauczanie mogło być bardziej efektywne. Umożliwienie uczniom współdecydowania o doborze formy (niektórych) zajęć zwiększyło ich zaangażowanie w proces nauczania. Dobór metod uzależniony był od realizowanego tematu oraz formy zajęć, niemniej kiedy było to możliwe stosowałam metody aktywizujące. Szkoła przystępując do projektu zwiększyła swoją ofertę edukacyjną (proponując dodatkowe zajęcia wyrównawczych z możliwością wyżywienia nie pojawiła się we wcześniejszych ofertach) przez co mogła wzrosnąć jej atrakcyjność.

Jedynym minusem w organizowanym projekcie był, w moim przekonaniu,

brak środków finansowych na doposażenie uczniów w podstawowe pomoce, tj. przyborniki geometryczne, przybory do pisania, zeszyty.

Zuzanna Gołębiowska

3. Zajęcia regionalne

Głównym celem zajęć regionalnych było poznanie regionu, w którym mieszkamy oraz najważniejszych atrakcji turystycznych i walorów przyrodniczych. Na pierwszych zajęciach został przedstawiony plan wycieczek na cały semestr, który został przez uczniów przyjęty. Uczniowie w porozumieniu z nauczycielami prowadzącymi zaproponowali miejsca wycieczek na kolejny semestr. Łączna liczba osób, uczestniczących w projekcie w ciągu dwóch lat wyniosła 17 osób.

W ciągu całego okresu trwania projektu odbyło się łącznie 17 zaplanowane wycieczki, na których uczniowie poza celami poznawczymi również się integrowali. Można było zauważyć, że osoby, które wcześniej w szkole przechodziły obok siebie obojętnie, po zajęciach stawały się dobrymi znajomymi.

Wśród kompetencji kluczowych potrzebnych osobom do samorealizacji i rozwoju osobistego największy nacisk został kładziony na:

- świadomość i ekspresja kulturalna (poszerzenie wiedzy o najważniejszych obiektach w regionie ich historii oraz walorach przyrodniczych),
- kompetencje informatyczne (stworzenie prezentacji z zajęć regionalnych),
- efektywne współdziałanie w zespole (uczyli się wspólnego organizowania zadań i współpracy z innymi).

Na wycieczkach uczniowie korzystali z map topograficznych i sami opracowywali trasy. Dodatkowym zadaniem przed każdym wyjazdem było znalezienie informacji o odwiedzanych miejscach i przekazanie tej wiedzy innym uczestnikom. Wielu uczniów z uwagi na stan finansowy, nie mogłoby pozwolić sobie na takie wycieczki, dlatego ważnym elementem dla uczestników było dofinansowanie wyjazdów ze środków unijnych. Większość wycieczek skupiała się wokół Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego.

Po każdym zakończonym semestrze uczniowie spotykali się w celu wyselekcjonowania najlepszych zdjęć i filmów w celu stworzenia prezentacji. Uczniowie poznawali zarówno nowe programy do obróbki materiału, jak i uczyli się współpracować w zespole.

Kontynuacją projektu w naszej szkole będzie szkolne koło turystyczne, które już w trakcie trwania projektu „Paszport do edukacji” przyjęło nowych członków (głównie osób biorących udział ww. projekcie). Niestety koło ma niewielki wsparcie finansowe, dlatego większość wyjazdów będzie obejmowała tereny górskie, a uczestnicy pokrywają koszty z własnych funduszy.

Dobrym pomysłem była możliwość przeznaczenia części środków na dożywanie, które odbywało się zazwyczaj w formie wspólnych posiedzeń w lokalach gastronomicznych. Sprzyjało to integracji grupy oraz polepszeniu się kontaktów pomiędzy uczniami i nauczycielami.

Z częścią osób nauczyciele prowadzący zajęcia regionalne będą nadal spotykać się na kole informatycznym. Obecnie uczniowie są w trakcie tworzenia galerii zdjęć ze wszystkich siedemnastu wyjazdów, która zostanie włączona do szkolnej strony www. Organizowanie podsumowań projektu na koniec każdego semestru i zainteresowanie szerszego grona osób ze społeczności lokalnej w pewnym stopniu wpłynęło na zwiększenie atrakcyjności naszego gimnazjum. Zarówno rodzice, jak i dzieci, wcześniej sceptycznie podchodzący do działań w trakcie trwania projektu, pod koniec żywo zaczęli się nim interesować i dopytywać o wolne miejsca. Wśród uczniów widać było ogólne zadowolenie oraz dużą chęć brania udziału w takich przedsięwzięciach w przyszłości.

Największymi trudnościami dla osób prowadzących oraz uczestników była zdecydowanie zbyt duża biurokracja. Duża liczba wypełnianych ankiet i czasami niejasnych formularzy powodowała, że uczniowie wypełniali je często w sposób nie do końca dla siebie zrozumiały.

Bartłomiej Bączek,
(współautor nie wyraził zgody na opublikowanie nazwiska)

4. Wnioski podsumowujące

Pozytywne:

- uczniowie poczynili też spore postępy w samodzielnym redagowaniu wypowiedzi pisemnej - zarówno krótkiej, jak i dłuższej,
- udział większości uczestników w projekcie zakończył się ich powodzeniem w postaci pozytywnej oceny z matematyki na koniec poprzedniego roku szkolnego,
- prowadzenia zajęć w mało licznych grupach zwiększył kontrolę nad postępem uczniów i umożliwił indywidualizację pracy,
- szkoła przystępując do projektu zwiększyła swoją ofertę edukacyjną,
- uczestnicy poznali walory przyrodnicze i atrakcje turystyczne województwa śląskiego,
- uczniowie stali się bardziej aktywni, otwarci i chętni do brania udziału w podobnych przedsięwzięciach,
- uczestnicy nauczyli się lepszej współpracy w grupie i bardziej się żyli ze sobą,
- wzrosły zdolności informatyczne uczestników.

Negatywne:

- minusem zajęć wyrównawczych z matematyki był brak środków finansowych na doposażenie uczniów w podstawowe pomoce, tj. przyborniki geometryczne, przybory do pisania, zeszyty,
- zdecydowanym minusem była zbyt duża biurokracja.

Środki rozwoju kompetencji kluczowych wśród uczniów na podstawie doświadczeń z realizacji projektu „Paszport do edukacji” – Zespół Szkół Ogólnokształcących w Buczkowicach.

Zajęcia psychoedukacyjne – mgr Renata Balcerowska

Program zajęć adresowany był do uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum. Głównym jego zadaniem było propagowanie wśród wychowanków zdrowego i twórczego spędzanie czasu wolnego oraz wspieranie młodych ludzi w kształtowaniu własnej osobowości i rozwijaniu zainteresowań. Miał na celu wyrównanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.

Program działał w oparciu o priorytet rozwoju wykształcenia i kompetencji w regionie. Ponadto bazował na poznawaniu najbliższej okolicy - „Małej Ojczyzny”, pielęgnowaniu regionalnych tradycji oraz turystyce krajoznawczej. Zajęcia stacjonarne zostały uzupełnione wycieczkami turystyczno – krajoznawczymi, dzięki czemu w znacznym stopniu odpowiedziały na potrzebę aktywności i zabawy ruchowej, kontakt z przyrodą wyciszył układ nerwowy, a zdobyta wiedza pomogła zainspirować rozwój wielu innych zainteresowań (przyrodniczych, geograficznych, historycznych). Planowane wycieczki umożliwiły poznanie miejsc, może nie tak odległych, ale nieznanymi i ważnymi dla naszego regionu. Dzieci miały również możliwość wspólnego działania między innymi w organizowaniu i przygotowaniu wycieczek turystycznych. Ponadto, dzięki oddziaływaniu socjoterapeutycznemu w pracy z dziećmi i młodzieżą dysponowano takimi atrakcyjnymi środkami jak: zabawa, gry psychoedukacyjne, zamiana ról, przeżycie przygody, praktyczne wykorzystanie siły woli i nabytej wiedzy; co pozwoliło młodym ludziom odkryć samych siebie, „zrzucić maski”, pokonać własne słabości (np. zmęczenie, zniechęcenie) oraz rozwinąć odpowiedzialność za innych uczestników zajęć.

Uczestnicy znajomość swoich mocnych stron oraz mocnych stron swoich kolegów wynieśli z zajęć psychoedukacyjnych. Podczas tych zajęć umacniali również wiarę we własne możliwości. Dzięki temu będą mogli lepiej odnaleźć się we współczesnym świecie oraz przewyciężać trudności (choćby takie,

jak niepowodzenia szkolne). Będą również bardziej odporni na manipulacje.

Podczas pracy z uczniami zaobserwowano, że kształtowanie poczucia wartości i przynależności do konkretnego miejsca są bardzo ważne dla uczestników zajęć. Związek z własnym regionem pozwolił na ukształtowanie w dzieciach poczucia własnej tożsamości, a poznanie swojej „Małej Ojczyzny” dało poczucie przynależności lokalnej i narodowej. Podczas zajęć uczniowie mieli również możliwość odkrycia korzeni własnej rodziny, poznania historii i życia bliskich. Dzieci dowiedziały się „kim są i skąd pochodzą”. Zajęcia dały im, między innymi, możliwość spojrzenia na ludzi i miejsca, które znają od zawsze, zweryfikowania poglądów na temat ludzi, którzy mieli wpływ na kształtowanie dzisiejszej rzeczywistości, odbudowania lub wzmocnienia więzi międzypokoleniowych i tradycji rodzinnych.

Tematyka zajęć uwzględniała również zagadnienia dotyczące: asertywności, komunikacji interpersonalnej, rozpoznawania i wyrażania emocji, radzenia sobie z zachowaniami agresywnymi, wyznaczania i realizacji celów, podejmowania decyzji, umiejętności proszenia o pomoc i radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Zajęcia regionalne – mgr Anna Staniec

Przygotowany program zajęć regionalnych adresowany był do uczniów Szkoły Podstawowej i Gimnazjum; dał uczestnikom szansę innego spojrzenia na miejsca, które znają od zawsze. Program zajęć regionalnych pozwalał na zastosowanie wielu różnorodnych sposobów jego realizacji, zwłaszcza takich, które aktywizują uczniów i pozwalają im rozwijać zainteresowania, umiejętności. Planowane wycieczki, umożliwiły poznanie miejsc, może nie tak odległych, ale nieznanych, a ważnych dla kultury naszego regionu. Moją intencją było zainteresowanie uczniów Ich Małą Ojczyzną. Uczestnicy zajęć poznali podstawowe wiadomości z zakresu teorii fotografii, budowę i funkcje aparatu cyfrowego oraz wpływ elementów budowy na tworzenie obrazu. Mieli również możliwość zapoznania się z podstawami komputerowej obróbki obrazu oraz dostępnymi programami komputerowymi, przeznaczonymi do obróbki zdjęć.

Zdobyte wiadomości i umiejętności wykorzystali uczestnicząc w warsztatach fotograficznych w plenerze. Dzięki tym plenerom poznali, jak piękny może być krajobraz widziany codziennie, jeżeli spojrzy się na niego nieco inaczej. Uczestnicy zajęć rozwijali wyobraźnię i wrażliwość poprzez własną aktywność twórczą i obcowanie z przyrodą. Głównym celem zajęć regionalnych było ukształtowanie w uczniach poczucia własnej tożsamości szkolnej, lokalnej, regionalnej a w końcu narodowej, poprzez:

- poznawanie własnego regionu, w tym jego dziedzictwa kulturowego jako części Polski i Europy,

- kontakt ze środowiskiem lokalnym i regionalnym w celu wytworzenia bliskich więzi i zrozumienia różnorodnych przynależności człowieka,
- pogłębianie więzi ze swoim środowiskiem, regionem, krajem,
- rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową,
- ugruntowanie poczucia tożsamości narodowej przez rozwój tożsamości regionalnej,
- przygotowanie do dojrzałego życia w strukturach regionalnych, narodowych, państwowych i europejskich.

Dzięki uczestnictwu w zajęciach uczniowie:

- poszerzyli i pogłębili wiedzę o Buczkowicach, Podbeskidziu i województwie śląskim,
- ukształtowali poczucie dumy z własnej tożsamości regionalno – kulturowej,
- wykształcili umiejętności poszukiwania i zdobywania wiadomości o naszej miejscowości i regionie,
- poznali historię lokalnych autorytetów, które miały wpływ na dzieje Polski i zapisałi się w jej historii,
- nabyli umiejętności posługiwania się cyfrowym aparatem fotograficznym,
- rozwinęli inwencję, wyobraźnię i wrażliwość poprzez własną aktywność twórczą,
- rozwinęli umiejętności artystyczne,
- ukształtowali pozytywny obraz samych siebie,
- rozwinęli umiejętność współdziałania w zespole.

Wycieczki krajoznawczo – turystyczne na zajęciach psychoedukacyjnych i regionalnych stanowiły dopełnienie zajęć stacjonarnych i bazowały na poznaniu dziedzictwa kulturowego, krajobrazowego i gospodarczego Podbeskidzia i Śląska. Przebiegały one pod hasłami: „Cudze chwalicie swego nie znacie” oraz "Poznajemy naszą małą Ojczyznę". Uczestnicy zwiedzili:

1. Pszczynę i Jankowice – Pszczyńskie żubry świadkowie historii regionu.

Program wycieczki obejmował:

- wizytę w zagrodzie żubrów w Jankowicach, udział w lekcji przyrodniczej i spacer ścieżką ekologiczną,
- zwiedzanie ekspozycji głównej Zamku Książąt Pszczyńskich, spacer po pięknych alejkach i mostach parku pałacowego,
- zwiedzanie skansenu wsi pszczyńskiej (izby chłopskie, spichlerz, kuźnia i pa-sieka).

2. Cieszyn, Wisła – Poszukiwanie źródeł Wisły i początków państwowości.

Program wycieczki obejmował:

- zwiedzanie Cieszyna z przewodnikiem: spacer po Wzgórzu Zamkowym, zwiedzanie Romańskiej Rotundy, wejście na Wieżę Piastowską i podziwianie panoramy

miasta po obu stronach granicy, przejście Cieszyńską Wenecją pod Studnię Trzech Braci i zwiedzanie Rynku,

- przejazd do Wisły, wizyta w Muzeum Beskidzkim, spacer deptakiem i udział dzieci w imprezach zorganizowanych w Amfiteatrze z okazji Dnia Dziecka.

3. Koniaków, Istebna, Kubalonka – Folklor, owieczki i stary baca.

Program wycieczki obejmował:

- wizytę w zagrodzie chłopskiej, pokaz wyrobu oscypków, degustację serków góralskich,
- pobyt w warsztacie stolarza-rzeźbiarza ludowego, oglądanie rzeźb ludowych, koronek z Koniakowa, grę na instrumentach ludowych,
- prelekcję w Centrum Edukacji Ekologicznej w Istebnej, na temat fauny i flory Beskidów i udział w konkursie z zakresu rozpoznawania odgłosów lasu,
- zwiedzanie Chaty Kawuloka oraz wysłuchanie gawędy o życiu w dawnych czasach.

4. Katowice, Chorzów – Kopalnie, gwiazdy i zwierzęta.

Program wycieczki obejmował:

- wizytę w Śląskim Ogrodzie Zoologicznym,
- spacer alejkami Chorzowskiego Parku Kultury i Wypoczynku,
- zwiedzanie Planetarium i udział w seansie popularnonaukowym zatytułowanym „Planety olbrzymy”.

5. Piekary Śląskie, Tarnowskie Góry – Pielęgnowanie patriotyzmu i tradycji na Śląsku.

Program wycieczki obejmował:

- zwiedzanie Piekar Śląskich i Sanktuarium Matki Boskiej Piekarskiej,
- pobyt w Zabytkowej Kopalni Srebra w Tarnowskich Górach, zjazd pod ziemię windą i zwiedzanie trasy podziemnej pieszo i łodziami,
- zwiedzanie skansenu maszyn parowych,
- relaks w Parku Wodnym.

6. Zabrze, Gliwice, Pławniowice – Technika, egzotyka i zabytki.

Program wycieczki obejmował:

- zwiedzanie skansenu wyrobisk węgla kamiennego „Królowa Luiza” i udział w pokazie jedynej czynnej maszyny parowej,
- podziwianie panoramy Śląska z wieży widokowej,
- zwiedzanie radiostacji gliwickiej, udział w lekcji historycznej poświęconej wybuchowi II Wojny Światowej i tzw. prowokacji gliwickiej,
- pobyt w zabytkowej Palmiarni w Gliwicach,
- zwiedzanie Parku Chopina wokół Palmiarni,
- spacer po rynku gliwickim oraz zwiedzanie Zamku Piastowskiego,
- zwiedzanie Zespołu Pałacowo – Parkowego w Pławniowicach.

7. Wisła Czarne, Górki – Jak to z chlebem i miodem było.

Program wycieczki obejmował:

- przejażdżkę wozami Doliną Czarnej Wisłki,
- ognisko oraz degustację potraw kuchni regionalnej,
- spacer deptakiem wiślańskim i oglądanie czekoladowej postaci Adama Małysza,
- pobyt w gospodarstwie agroturystycznym w Górkach, zwiedzanie gospodarstwa, prelekcja regionalna na temat rolnictwa, pszczelarstwa, tradycyjnych metod wyrobu chleba, samodzielne pieczenie podpłomyków oraz degustacja chleba, miodu, własnych wypieków i innych smakołyków.

8. Buczkowice, Rybarzowice, Łodygowice – Państwo Łodygowickie.

9. Szczyrk – Szlaki turystyczne, zabytki i możliwości aktywnego wypoczynku w najbliższej okolicy.

10. Bystra Śląska – Julian Fałat lokalny autorytet.

Program wycieczki obejmował:

- Zwiedzanie Willi Fałata, poznanie życia i twórczości artysty.

11. Bielsko-Biała – Mały Wiedeń.

Program wycieczki obejmował:

- spacer po bielskiej Starówce,
- zwiedzanie Zamku Sułkowskich,
- przejście pod budynek Teatru Polskiego,
- spacer ulicą 11 Listopada, oglądanie zabytkowych secesyjnych kamienic,
- zwiedzanie zabytkowego budynku dworca kolejowego.

12. Bielsko-Biała, Dom Tkacza – Historia włókiennictwa.

Program wycieczki obejmował:

- zwiedzanie Domu Tkacza,
- udział w lekcji na temat historii miast Bielska i Białej oraz rozwoju włókiennictwa na naszym terenie.

13. Żywiec – Wizyta u Habsburgów i Komorowskich.

Program wycieczki obejmował:

- zwiedzanie zamku wzniesionego w XVI w. przez Komorowskich wraz z muzeum zamkowym,
- przejście pod pałac Habsburgów i Chiński Pawilon, spacer po parku zamkowym utrzymanym w stylu angielskim,
- zwiedzanie rynku, zabytkowej katedry oraz wysłuchanie hejnału.

Zajęcia artystyczne - taneczne (treści dotyczyły zasobów kulturowych i historii regionu śląskiego) – mgr Anna Kasińska

Zajęcia artystyczne – taneczne w ZSO Buczkowice prowadzone były przez mgr Annę Kasińską w ramach projektu „Paszport do edukacji” na podstawie programu realizowanego w oparciu o priorytet rozwoju wykształcenia i kompetencji w regionie

mający na celu wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych. W realizacji program wykorzystywane zostały naturalne zainteresowania dzieci tradycją, historią, wiadomościami o przodkach, ich zawodach, codziennych czynnościach, zwyczajach i obrzędach, wzbogacone o poznanie krajobrazu i ciekawych miejsc najbliższego regionu. Główną część zajęć stanowiły zagadnienia taneczno-wokalne oraz krajoznawcze. Zajęcia skierowane były do uczniów szkoły podstawowej zlokalizowanej we wsi Buczkowice.

Uczniowie zapoznani zostali z tradycjami i wartościami kulturowymi regionu i jego związkiem z kulturą narodową poprzez: poznanie dawnych pieśni i tańców, rozbudzanie zainteresowań najbliższą okolicą, kultywowanie regionalnej tradycji w domu, szkole i środowisku, integrowanie różnych płaszczyzn kulturowych, stwarzanie możliwości uczestnictwa w kulturze własnego regionu.

Tematyka poświęcona była ukazaniu piękna sztuki ludowej (tańca, muzyki, stroju ludowego) regionu Beskidów i innych regionów Polski, nauce dawnych tańców i pieśni góralskich śpiewanych gwarą. Zajęcia odbywały się stacjonarnie. Ponadto cyklicznie - jeden raz w tygodniu i podczas wycieczek - w terenie. Wszystko to oparto o współpracę z domem rodzinnym dziecka i środowiskiem. Grupa taneczna prezentowała swoje dokonania podczas koncertów dla rodziców, społeczności szkolnej i lokalnej. Na zajęciach dominowała zabawa (głównie ze śpiewem i tańcem), metody praktyczne, wyzwalające inwencję twórczą dzieci, naśladowczo-odtwórcze, pogadanki, pokazy i prezentacje. Przyswajanie treści z zakresu edukacji regionalnej odbywało się w naturalnych sytuacjach umożliwiających dzieciom zaspokojenie własnej aktywności. Uczniowie poznali sposoby radzenia sobie ze stresem i emocjami podczas występów oraz współpracy w grupie i autoprezentacji. Poznali tańce ludowe takie, jak m.in. Siustany, Hajduk, Koło, Koń i wiele pieśni regionalnych. Z wielką radością łączyli poznane tańce w układy taneczne, które prezentowali na scenie. Kompetencje świadomości i ekspresji kulturalnej kształcone były też przez wycieczki i spacerowanie do miejsc wartych zobaczenia w województwie śląskim, imprezy terenowe i artystyczne przeprowadzone w oparciu o tworzenie, przeżywanie i doświadczanie. Innymi metodami były zabawy integrujące i wyciszające, sprawnościowe i orientacyjne, ćwiczenia rytmiczne, wokalne, słuchowe i emisyjne.

Uczestnicy zajęć tanecznych, prócz rozwinięcia zdolności tanecznych, poznali walory kulturalno-turystyczne wielu miejscowości, m.in. Wisły, Cieszyna, Konia-kowa, Istebnej, Pszczyny, Piekar Śląskich, Gliwic. Poznali też Tarnowskie Góry ze Sztolnią Pstrąga, Kopalnię Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze, śląskie zamki i pałace, kościoły, skanseny, muzea i wystawy. Byli również w Chorzowie, gdzie zwiedzili planetarium oraz ogród zoologiczny.

Na podstawie ankiet, rozmów z dziećmi i ich rodzicami oraz obserwacji zachowań

i dorobku uczniów stwierdzić można, iż zrealizowano założone cele, rozwinięto umiejętności współpracy w grupie, zdolności twórcze oraz zdecydowanie podniesiono poziom świadomości i ekspresji kulturalnej, co dobrze rokuje na przyszłość.

Zajęcia artystyczne – teatralne – mgr Barbara Tarnawa

Zajęcia artystyczne – teatralne miały na celu rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się, współpracy w grupie, rozwinięcie zdolności twórczych, świadomości i ekspresji kulturalnej. Zadaniem tych zajęć było przygotowanie przedstawień teatralnych i zaprezentowanie ich przed publicznością.

W ramach projektu zostały zrealizowane przedstawienia:

- „ Nasza klasa”
- „Śpiąca królewna”
- „Grunt to rodzinka”
- „Jak dobrze, że jesteś”
- „Jaskiniowcy”,
- „Cesarski słowik”.

Przedstawienia zostały pokazane dzieciom z Przedszkola w Buczkowicach, uczniom klas 1-3 Szkoły Podstawowej w Buczkowicach oraz na imprezie środowiskowej „Dzień Rodziny”. Ponadto nasza grupa teatralna wzięła udział w Gminnym Przeglądzie Artystycznej Twórczości Szkolnej. Przedstawienie „Nasza klasa” zdobyło I miejsce, a spektakl „Jaskiniowcy” miejsce III.

Realizacja projektu „Paszport do edukacji” rozwinęła w dzieciach poczucie odpowiedzialności, współpracę i integrację w grupie, możliwość korzystania z doświadczeń innych (współpraca z profesjonalistami – konsultant artystyczny, doświadczony instruktor teatralny, aktor). Dzieci wykazywały się dużą pomysłowością podczas przygotowywanie rekwizytów, kostiumów, scenografii, choreografii, oprawy muzycznej. Podczas zajęć pracowano takimi metodami jak: obserwacja, pogadanka, burza mózgów, inscenizacja, praca z tekstem, wchodzenie w rolę, prezentacja. Dopelnienie zajęć teatralnych stanowiły wycieczki krajoznawczo – turystyczne.

Uczniowie zwiedzili:

- Pszczynę i Jankowice,
- Cieszyn i Wisłę,
- Koniaków, Istebną, Kubalonkę,
- Katowice, Chorzów,
- Piekary Śląskie, Tarnowskie Góry,
- Zabrze, Gliwice, Pławniowice,
- Wisła Czarne, Górki .

Zajęcia wyrównawcze matematyczno – przyrodnicze - mgr Katarzyna Maślanka

Zajęcia wyrównawcze matematyczno – przyrodnicze prowadzone w klasach trzecich gimnazjum pozwoliły na wyrównanie szans edukacyjnych, umożliwiły uczniom lepsze przygotowanie do egzaminu gimnazjalnego oraz dały szansę na podniesienie kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo – technicznych. Podczas realizacji projektu, poza poszerzaniem i utrwalaniem wiedzy z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych, uczniowie mieli możliwość oglądania oraz przeprowadzania doświadczeń fizycznych, co w dużym stopniu wpłynęło na zwiększenie ich motywacji do nauki oraz aktywności na lekcjach. Uczniowie uwierzyli we własne możliwości, nastąpiło przełamanie niechęci uczniów do nauki, która spowodowana była ich dotychczasowymi niepowodzeniami szkolnymi. U pewnej części uczestników zajęć rozbudzone zostały zainteresowania naukami przyrodniczymi. Projekt umożliwił polepszenie jakości usług edukacyjnych, uzupełnienie i rozszerzenie podstawowej oferty edukacyjnej szkoły, zwiększenie efektywności nauczania kompetencji kluczowych. Metody stosowane podczas zajęć to przede wszystkim: dyskusja dydaktyczna, metoda ćwiczeniowa oraz metoda doświadczalna.

Zajęcia wyrównawcze - humanistyczne - mgr Dorota Klimczyńska

Zespół Szkół Ogólnokształcących to placówka oświatowa realizująca projekt „Paszport do edukacji”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, celem którego było wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty. Zajęcia dodatkowe z języka polskiego ukierunkowane na rozwój umiejętności kluczowych - zostały utworzone z myślą o uczniach klasy trzeciej gimnazjum, mających trudności z opanowaniem elementarnych treści programowych. Przyczyny owych trudności bywają zwykle różne: słabe zdolności, lekceważący stosunek do obowiązków szkolnych, bądź niska samoocena.

Program zajęć został opracowany po zdiagnozowaniu poziomu wiedzy uczniów, którzy wyrazili chęć uczęszczania na dodatkowe lekcje (10 uczniów). Nadzrędnym celem zajęć było lepsze przygotowanie do egzaminów zewnętrznych poprzez usystematyzowanie wiadomości zdobytych w klasach 1-3 gimnazjum oraz doskonalenie umiejętności rozwiązywania testów typu egzaminacyjnego.

Uczestnicy zajęć mieli możliwość odrabiania prac domowych z języka polskiego pod kierunkiem nauczyciela, a także utrwalenia wiedzy i doskonalenia umiejętności, określonych w podstawie programowej z języka polskiego, wymaganiach programowych i standardach wymagań egzaminacyjnych. Zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu i obejmowały jedną jednostkę lekcyjną.

W roku szkolnym 2011/2012 odbył się cykl zajęć dla uczniów zdolnych, którzy w ramach spotkań trwającego projektu przygotowywali się do przedmiotowego konkursu z języka polskiego.

Młodzież pracowała aktywnie i twórczo, rozwijając swą kreatywność. Cele założone w programie zostały osiągnięte. Należały do nich:

- sprawne i świadome posługiwanie się różnymi odmianami polszczyzny mówionej w zależności od sytuacji komunikacyjnej,
- komponowanie dłuższych, spójnych wypowiedzi,
- praca redakcyjna – parafrazowanie tekstu własnego i cudzego: streszczanie, skracanie, rozwijanie, cytowanie, kształcenie umiejętności poprawnego redagowania form wypowiedzi pisemnych takich jak: rozprawka, recenzja, list charakterystyka, reportaż, zaproszenie, ogłoszenie,
- dostrzeganie wartości charakterystycznych dla różnych epok,
- stosowanie podstawowych pojęć z poetyki w analizie utworów literackich,
- umiejętność czytania ze zrozumieniem dzieł literackich.

Uczniowie uzupełnili i utrwalili wiadomości zdobyte na lekcjach języka polskiego, wzbogacili słownictwo, wykształcili umiejętności posługiwania się różnymi źródłami wiedzy, wyrobili nawyki samokształceniowe. Rozbudzona w nich została wiara w możliwość pokonywania istniejących trudności i sprawnego posługiwania się językiem polskim. Podniesiona została samoocena uczestników zajęć i ich poczucie własnej wartości.

Realizując projekt „Paszport do edukacji”, pracowałam z wykorzystaniem metod aktywizujących, chętnie korzystając z pomocy dydaktycznych współfinansowanych ze środków unijnych, dzięki czemu zajęcia zyskują na atrakcyjności, rozwijają zainteresowania, pozwalają na aktywny udział w zajęciach, co znacząco podnosi jakość kształcenia i wyniki dydaktyczne.

Plan rozwoju kompetencji kluczowych opracowany na podstawie działań Gimnazjum Waldorfskiego

1. Zajęcia regionalne (240 godzin).

- Treści ujęte w programie zajęć i wykonane zadania:

Zajęcia łączyły element planowania, realizacji i dokumentowania wycieczek. Pierwszy składnik był realizowany poprzez zdobywanie i porządkowanie informacji z różnorodnych źródeł: podręczniki, książki, przewodniki, mapy i Internet. W trakcie wycieczek robiono wiele zdjęć, były one ogólnie mówiąc podporządkowane ilustracji jakiegoś zagadnienia np. cechy baroku na podstawie bryły kościoła czy jego wystroju. Potem na zajęciach odbywających się w szkole prowadzono podsumowanie wycieczki, analizując stopień realizacji celu i systematyzowano

zdobytą wiedzę. Wiele zajęć prowadzono w terenie, wycieczki po Bielsku-Białej i w najbliższe okolice, lecz także w odleglejsze okolice: Katowice, Tarnowskie Góry, Gliwice, Żywiec, trasa Pętłą Beskidzką. Staraliśmy się przybliżyć uczniom zasoby kulturowe, gospodarcze, krajoznawcze, historyczne regionu śląskiego.

- Rozwijane w trakcie zajęć umiejętności i kompetencje kluczowe:
 - rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się (5) i współpracy w grupie wśród uczniów (6) oraz rozwinięcie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym (1),
 - rozwinięcie zdolności twórczych (7), a także rozwój umiejętności posługiwania się sprzętem fotograficznym i Internetem (3),
 - podniesienie poziomu kompetencji kluczowych: świadomość i ekspresja kulturalna (8).

- Efekty pracy, postęp, sposób pomiaru, obserwacje:

Owoce pracy w postaci wystaw i prezentacji, wystawy zdjęć, prezentacje Power Point wzbogacone prelekcjami przygotowanymi i wygłaszanymi przez uczniów. Występy przygotowywane we współpracy z innymi grupami projektu. W imprezach na których pokazywano efekty pracy grup uczestniczyli rodzice, uczniowie, społeczność lokalna.

Zajęcia doprowadziły do wzrostu samodzielności uczniów, rozwinięły umiejętności praktyczne, a także wzmocniły więź uczniów z otoczeniem, powiązania z najbliższym i dalszym otoczeniem, „Mała ojczyzna” zaczęła rozwijać się w świadomości młodych ludzi. Rozwinięto wymienione kompetencje kluczowe.

2. Zajęcia artystyczne: teatralne (55 godzin), taneczne (40 godzin).

- Treści ujęte w programie zajęć i wykonane zadania:

Spektakle były tworzone na bazie wypracowanych wraz z uczniami scenariuszy odwołujących się do historii Bielska i problemów, zapatrywań oraz obrazu świata młodzieży, praca metodami teatralnymi otwierała na sztukę i estetyczny sposób widzenia świata, ośmielała i budowała poczucie własnej wartości obok rozwoju umiejętności aktorskich. Zajęcia taneczne wprowadzały młodzież w świat tańców regionalnych i kultury ludowej. Budowano przy tym sprawność, elegancję ruchu i rytmikę.

- Rozwijane w trakcie zajęć umiejętności i kompetencje kluczowych:
 - rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się (5) i współpracy w grupie wśród uczniów (6) oraz rozwinięcie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym (1)
 - rozwinięcie zdolności twórczych (8),
 - podniesienie poziomu kompetencji kluczowych: świadomość i ekspresja kulturalna (8).

- Efekty pracy, postęp, sposób pomiaru, obserwacje:

Wystawiono cztery przedstawienia. Jedną z prezentacji poświęconą była wy-

łącznie pokazowi tańców regionalnych. Miejszem prezentacji była szkoła. Przedstawienia w istotny sposób wzbogaciły imprezy szkolne, wzbudziły zainteresowanie uczniów i rodziców. Pokazywały szkołę jako miejsce rozwoju sztuki i twórczości uczniów. Szczególny walor we wprowadzaniu uczniów w tradycję regionu miały prezentacje tańców regionalnych. Budziło to świadomość ciągłości i związków z dokonaniem poprzednich pokoleń.

3. Zajęcia językowe:

- Tematyka zajęć nawiązywała do kultury, historii i zasobów Śląska, wiele miejsca poświęcono historii Bielska-Białej. Materiał językowy wykorzystywał sytuacje powstające w trakcie wycieczek, rola przewodnika, kasjera, prelegenta, itd. Opisano region w języku obcym. Przygotowywano materiały w języku obcym do gazetki projektu.

- Rozwijane w trakcie zajęć umiejętności i kompetencje kluczowych:

- rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się (5) i współpracy w grupie wśród uczniów (6)

- rozwinięcie zdolności twórczych (8)

- podniesienie poziomu kompetencji kluczowych: nauka języka obcego (2) oraz świadomość i ekspresja kulturalna (8).

- Efekty pracy, postęp, sposób pomiaru, obserwacje:

Prezentacje w Power Poincie pokazujące historie miasta, zmiany, jakie w nim zaszły, opowiadanie o wycieczkach w języku obcym. Te działania miały miejsce w trakcie spotkań społeczności szkoły, święto szkoły, spotkania z rodzicami, spotkania z gośćmi odwiedzającymi szkołę.

4. Zajęcia komputerowe:

- Treści ujęte w programie zajęć i wykonane zadania

Obsługa podstawowych programów, zaawansowane wyszukiwanie danych w Internecie, posługiwanie się programem Power-Point, elektroniczna obróbka zdjęć i filmów. Opracowywanie materiału zgromadzonego w trakcie wycieczek.

- Rozwijane w trakcie zajęć umiejętności i kompetencje kluczowych:

- rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się (5) i współpracy w grupie wśród uczniów (6),

- rozwinięcie zdolności twórczych (8),

- podniesienie poziomu kompetencji kluczowych: świadomość i ekspresja kulturalna (8) oraz kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo – techniczne (3)

- Efekty pracy, postęp, sposób pomiaru, obserwacje:

Prezentacja filmów i materiałów wizualnych, pomoc w przygotowaniu prezentacji przez inne grupy projektu.

Cele zajęć w powiązaniu z kształtowaniem kompetencji kluczowych:

- rozwinięcie umiejętności efektywnego uczenia się, kompetencja kluczowa – 5, rozwinięcie umiejętności współpracy w grupie, kompetencje społeczne i obywatelskie – 6, rozwinięcie umiejętności posługiwania się w języku ojczystym – 1,
- rozwinięcie zdolności twórczych uczniów, inicjatywność i przedsiębiorczość – 8,
- podniesienie poziomu kompetencji kluczowych wśród uczniów: nauka języka obcego (2) , ICT (4), przedsiębiorczości (7), nauk przyrodniczo – matematycznych (3), porozumiewanie się w języku ojczystym (1), świadomość i ekspresja kulturalna (8).

Kompetencje zdefiniowane w zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE) jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji. Kompetencje kluczowe to te, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. W ramach zalecenia ustanowiono osiem kompetencji kluczowych:

1. porozumiewanie się w języku ojczystym,
2. porozumiewanie się w językach obcych,
3. kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
4. kompetencje informatyczne,
5. umiejętność uczenia się,
6. kompetencje społeczne i obywatelskie,
7. inicjatywność i przedsiębiorczość,
8. świadomość i ekspresja kulturalna.

Realizacja wymienionych zadań prowadzona była metodami aktywizującymi. Wnioski nasuwające się po realizacji projektu, w szkołach o niewielkiej liczbie uczniów (do pięćdziesięciu) dają się sprowadzić do rzeczy następujących:

1. Działania pozalekcyjne w niewielkich grupach pozwalają na kształtowanie różnorodnych kompetencji kluczowych w powiązaniu i we wzajemnej zależności. Praktyka wymaga „pełnego” działania bez podziału na poszczególne części, dlatego też na bazie rozwiązywania praktycznych problemów daje się budować całościowe umiejętności. Jest to struktura większa niż pojedyncze umiejętności kluczowe. Te ostatnie są przecież jedynie fragmentaryzacją umiejętności człowieka. Takie holistyczne podejście jest możliwe jedynie przy dużej rezerwie czasu i zindywidualizowanym podejściu do uczniów. Taka sytuacja pozwala także na nawiązanie osobistych kontaktów między nauczycielem a uczniem. Rozwój takiego

kierunku nauczania okazał się możliwy w dużej mierze dzięki projektowi. Planowanie zajęć zawierających w sobie realizację różnorodnych umiejętności jest trudniejsze od klasycznej lekcji, wymaga obok dobrego, spójnego pomysłu na etapie planowania także dużej wyobraźni i wrażliwości prowadzącego w trakcie realizacji. Wysiłek wkładany w realizację tak pomyślanych zajęć jest większy. Jednak efekty są wielostronne i duże, gdyż młodzież wzbogaciła swoją wiedzę, umiejętności rozbudowała postawy prospołeczne.

2. Istotne jest zbudowanie współpracy między różnorodnymi kółkami działającymi w szkole. Stwarza to okazję do wzajemnej pomocy, inspiracji i pokazywania własnych osiągnięć i pasji.

3. Rozwój artystycznych form wypowiedzi buduje nie tylko wrażliwość estetyczną młodzieży, ale pozwala także na rozwój samodzielności i krytycyzmu. Do zbudowania artystycznej formy takiej, jak taniec, potrzebna jest wiedza o krokach, charakterze tańca, miejscach jego powstania, okolicznościach prezentacji, itd. To stwarza konieczność zdobycia wiedzy, ma zatem walor edukacyjny. Warto posługiwać się metodami sztuki, jako środkami edukacyjnymi. Powstanie dzieła czy dziełka sztuki lepiej powiedziawszy zawsze wymaga wiedzy. A sztuka bardzo motywuje młodzież w działaniach, także tych edukacyjnych polegających na zdobywaniu informacji.

4. Prezentacje wzbogacają życie szkoły, pokazują ją jako miejsce rozwoju kultury, integrują społeczność szkolną. Ważne jest, by były ciekawe i, co szczególnie istotne, miały walory estetyczne.

5. Realizacja różnorodnych zadań rozwija współdziałanie nauczycieli.

Działania kółek zainteresowań może wspomagać rozwój kompetencji kluczowych prowadzony na lekcjach. Wydaje się także, że mogą one zapełniać lukę, jaka powstaje w dziedzinie kompetencji ósmej. Na działania budujące świadomość i ekspresję kulturową programy szkolne nie przeznaczają zbyt wiele czasu.

Spis treści

Rozdział I	– Doświadczenia z realizacji projektu.....	5
Rozdział II	– Działania w projekcie (dane liczbowe).....	7
Rozdział III	– Zespoły.....	19
Rozdział IV	– Programy rozwoju kompetencji kluczowych.....	75

**NARODOWA
STRATEGIA SPÓJNOŚCI**
KAPITAŁ LUDZKI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ISBN 978-83-926612-8-3